

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

ჯემალ გახოჩიძე
სოფო მიდელაშვილი

ჰენკონგი, ჩინუთი 1997

განსჯისათვის

გამომცემლობა „მერიდიანი“
თბილისი – 2014

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის „კონფლიქტების დარეგულირების სამართლებრივი, პოლიტიკური და ეკონომიკური კვლევების ცენტრის“ მიერ პროექტის – „საქართველოს აფხაზეთი და ჩინეთის ჰონკონგი (ძიებანი კონფლიქტის დარეგულირებისათვის) – ფარგლებში მომზადებულ იქნა ნაშრომი „ჰონკონგი, ჩინეთი – 1997“.

მკვლევარებისათვის საინტერესო აღმოჩნდა 1997 წლის პირველ ივლისს ჰონკონგის დედასახელმწიფოში დაბრუნების ფაქტი და მასზე ჩინეთის სახელმწიფო სუვერენიტეტის აღდგენა, რითაც საერთაშორისო სამართალში კონფლიქტების დარეგულირების მშვიდობიანად გადაწყვეტის პრეცედენტი შეიქმნა. ჩინეთის მიერ ჰონკონგის მშვიდობიანი გზით მიერთების შესახებ საქართველოში კვლევა არ ჩატარებულა. უფრო მეტიც, ქართულ ენაზე არ თარგმნილა ის ფუნდამენტური დოკუმენტები, რომლებსაც ეს მიერთება დაეფუძნა. საქართველოსა და მისი განდგომილი რეგიონების გათვალისწინებით ნაშრომის ავტორებმა ასეთი კვლევის ჩატარება გადაუდებელ აუცილებლობად მიიჩნიეს.

წინამდებარე ნაშრომს განსჯისათვის ვთავაზობთ მკითხველთა ფართო წრეს.

რედაქტორები:

არჩილ ფრანგიშვილი, აკადემიკოსი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის რექტორი

თედო ჯაფარიძე, საქართველოს პარლამენტის

საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის თავმჯდომარე

წ ა რ დ გ ი ნ ე ბ ა

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის „კონფლიქტების და-რეგულირების სამართლებრივი, პოლიტიკური და ეკონომიკური კვლევების ცენტრის“ მიერ მომზადებული ნაშრომის „ჰონკონგი, ჩინეთი – 1997“ ძირითადი მიზანია, ჩატარებული კვლევის შედეგად გამოკვეთილი ძირითადი ასპექტების ფართო საზოგადოებისათვის ჩინეთთან ჰონკონგის მიერთების პოლიტიკური ფაქტისა და დოკუმენტური მასალის გაცნობა.

ნაშრომში განხილული პოლიტიკური მოვლენა ძალზე მნიშვნელოვანია, რადგან თამამი პოლიტიკური ექსპერიმენტი და ტერიტორიულ მთლიანობასთან დაკავშირებული კონფლიქტების მშვიდობიანად დარეგულირების უნიკალური პრეცედენტია. ამიტომ ვფიქრობთ, დიდად ნაადგება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის საკითხებით დაინტერესებულ პოლიტიკური და სამეცნიერო საზოგადოების წევრებს. 155 წლის შემდეგ ჰონკონგის დედასახალემნიფოში დაბრუნების ფაქტის გაცნობა და ამ პოლიტიკური მოვლენის დეტალური ანალიზი იმედის სხივს გააღვივებს ქართველ მოსახლეობაში, რომელიც, სამწუხაროდ, შეეგუა იმ მოსაზრებას, რომ მშვიდობიანი გზით საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა შეუძლებელი იქნება.

ნაშრომი კვლევის შედეგებთან ერთად მკითხველს სთავაზობს იმ მინიშვნელოვანი დოკუმენტების ქართულ თარგმანს, რომელიც საფუძვლად დაედო ჩინეთთან ჰონკონგის მიერთების პოლიტიკურ მოვლენას. ნაშრომს თან ერთვის ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუცია. ამიერიდან ქართველ მკითხველს, სამეცნიერო საზოგადოებას შესაძლებლობა ექნება, მშობლიურ ენაზე გაეცნოს პოლიტიკური შეთანხმების მნიშვნელოვან დოკუმენტებს.

გვინდა დიდი მადლობა გადაუხადოთ ნაშრომის ავტორებს კაცობრიობის ისტორიაში სახელმწიფო მონაწილის საკმაოდ გაბედული მოდელისა და ტერიტორიული კონფლიქტების მშვიდობიანად გადაწყვეტის უნიკალურ პრეცედენტთან მიმართებით

ჩატარებული კვლევისა და ამ მოვლენის ამსახველი დოკუმენტაციის ქართულ ენაზე თარგმნისათვის – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორებმა ჯემალ გახოკიძემ და სოფო მიდელაშვილმა ფასდაუდებელი საქმე გააკეთეს – სწორედ მათი თვადაუზოგავი შრომის შედეგად გახდა აღნიშნული დოკუმენტები ხელმისაწვდომი ფართო საზოგადოებისთვის.

ქეთევან ჯინჭარაძე
სამართლის დოქტორი,
ქართულ-ამერიკული უნივერსიტეტის პროფესორი

იგორ კვესელავა
ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი

შოთა დოღონაძე
ისტორიის მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი,
კავკასიის უნივერსიტეტის პროფესორი

GEORGIAN TECHNICAL UNIVERSITY

**JEMAL GAKHOKIDZE
SOPHIE MIDELASHVILI**

HONG KONG, CHINA 1997

FOR DISCUSSION

**„Meridiani“ Publisher
Tbilisi – 2014**

Editors:

**Archil Prangishvili – Academician, Rector of
Georgian Technical University**

**Tedo Jafaridze – Chairman of Foreign Relations
Committee of Parliament of Georgia**

About Authors' Thoughts

We offer for the reader to judge a work prepared by "Legal, Political and Economic Research Center for Conflict Resolution" of "Technical University of Georgia – „Hong Kong, China – 1997". Authors' motivation to create such work has been led by unresolved conflicts in Georgia.

Despite of twenty year efforts of Georgian Government, International Community and Friendly Countries of Georgia, the situation in the conflict resolution is not getting better. Russian-Georgian War in 2008 turned out to be fatal for Georgia the disastrous results of which radically changed the political reality of the region. The results of war encroached the national interests of Georgia, including the prospects for conflict resolution in the first place. 20% of Georgian territory is occupied. After the war, we completely lost the control on the Kodori gorge and Akhagori region. While the International Community and even the Russian Federation have repeatedly recognized Georgia in its borders, Russia, neglecting the fundamental principles of International Law (in particular, the territorial integrity) recognized Abkhazia and so-called South Ossetia as Independent States. Unfortunately, after the war, Abkhazia and so-called South Ossetia were considered towards Georgia as separated regions.

Under such circumstances, it became necessary to search for new ways of conflict resolution based only upon real politics. Real politics is non-alternative and the only right way to peacefully settle the conflicts. The use of war and violence to accomplish this is nonsense and nothing more. Apparently, based upon the new political realities, a different strategy is necessary for both Georgian Government and International Community to take the conflicts out of deadlock.

Hong Kong is a very interesting phenomenon for us because its return to the Mother Country on the first day of July 1997 was truly a unique event and the current reality. Therefore we consider it's important to analyze historical as well as political-legal and economic aspects of the solution of the conflict like Hong Kong and draw possible parallels, search for similarities and differences between Georgia and its separated regions.

Therefore, we consider it necessary to study the issue of Hong Kong in details for its comprehensive survey, as such innovative solution of Hong Kong and China unification is very interesting and noteworthy, as there is neither work nor study conducted to this direction in Georgia. Moreover, the Constitution of Hong Kong under China sovereignty has not been translated and issued yet.

Our proposed findings and assessments in the paper regarding the restored relations between Hong Kong and China, derived mainly from the research results of political-legal and economic aspects of two documents – Joint Declaration of Great Britain and the People's Republic of China made in 1984 and Constitution of Special Administrative Region of Hong Kong in 1990, as well as from facts discussed in the Russian and English sources.

A combination of the above mentioned circumstances even more convinced us in the correctness of our decision. The study results showed that Hong Kong's return to China has been factually peaceful, such precedents in the world can be hardly found. However, there were many preconditions of conflict and controversy. It's enough to mention the existence of absolutely different, more precisely, two opposing systems: on one hand, the socialism of the People's Republic of China and on the other, Capitalism of Hong Kong. These obstacles were mostly overcome by political will of Chinese Government based upon the prominent pragmatic and real politics. The idea developed by the Chinese leader Dang Xiaoping – 'One country, Two Systems' – breakthrough and played a major role in the restoration of sovereignty of Hong Kong by China. Great Britain and its Prime Minister Margaret Thatcher played no less important role in the unification of Hong Kong and China. The efforts of Hong Kong people for guaranteed future are especially noteworthy.

The first thing that is obvious is a fact Hong Kong was named Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China. The case is not alone in the name – Special Administrative Region under the Constitution of Hong Kong (Basic Law) is granted special powers. Unlike other Administrative Regions of China, degree of independence and autonomy of management is very high in political, economic and

legal fields in Hong Kong, separation of competences and rights between the center and the regions. Hong Kong transferred only foreign relations and defense functions to the central government. In return, Hong Kong's judiciary is independent; its decision is final and not subject to appeal in the courts of the People's Republic of China. The degree of independence in the economic activity is especially noteworthy. Hong Kong retained its status of free port and separate customs territory. We'd like to underline one important event – in 1983 the central government declared that Hong Kong will use the name – „Hong Kong, China“ from first day of July 1997 both independently and in international relations with Chinese Government. We estimate such providence of Chinese Government as a step towards the fulfillment of declared ambitions on statehood for the people of Hong Kong. The name of the present work is stipulated by these circumstances.

We believe that decisions taken in relation to recovery of China's national sovereignty over Hong Kong, wise findings, for the purpose of searching the ways for taking out of the deadlock their legality, diplomatic activities based upon the real politics and "Soft Landing" policy used in this process can't be assigned a pre-established legal force and be directly copied during taking a decision for conflict resolution in Georgia. At the same time, the passed route of Hong Kong based upon our reality is to be critically analyzed, considered and taken into account.

Therefore, we have decided to present the results of research for judgment to concerned Governmental Institutions as well as non-governmental organizations, politicians, lawyers, historians, economists, readers interested in the integrity of Georgia, our citizens forced out from Abkhazia.

In addition, the Center continues to work on more significant issues foreseen under the second part of the project; in particular, it will seek the ways of peaceful settlement of existing conflicts in Georgia and try to prepare a new package of proposals for Abkhazia and so-called South Ossetia upon the scientific research, analysis of China-Hong Kong experience and existing situation which, in our opinion, should become a part of the state policy of Georgia in conflict resolution.

As far as the issue is over-actual and in the field of permanent national

interests of Georgia, the ways of their solutions are varied, controversial and disputed.

We will be grateful and are ready to consider all comments, criticisms, opinions or specific business proposals which may be advantageous for breakaway regions to return to Mother Country _ Georgia.

The authors thank Extraordinary and Plenipotentiary Ambassador of Georgia in the People's Republic of China, Mr. David Aptsiauri for his involvement in this project.

We express our appreciation to Mr. Merab Jishiashvili and his colleagues, who considered our decision in studying the problem as national activity and provided financial assistance for publishing this work as a book and making it available to a wide range of readers.

The scientists and researchers, experts and specialists of the Center Mr. Avtandil Songulashvili, Mr. Zviad Gabisonia, Mr. Irakli Gabisonia, Ms. Manoni Ghudushauri, Ms. Nona Lomidze, Ms. Manana Santeladze and Ms. Nino Kikava have significantly assisted us and we would like to thank them.

Of course, we shall continue to cooperate with them in relation to studying the second part of the project.

Georgian Government shows its interest in this project.

Authors:

Jemal Gakhokidze – Doctor of Politics and Law,

Professor of Georgian Technical University

Sophie Midelashvili – Doctor of Social Sciences,

Professor of Georgian Technical University

Грузинский технический университет

**ДЖЕМАЛ ГАХОКИДЗЕ
СОФИЯ МИДЕЛАШВИЛИ**

ГОНКОНГ, КИТАЙ 1997

Для рассуждения

**Издательство „Меридиани“
Тбилиси – 2014**

Редакторы:

Академик, Ректор Грузинского технического университета

Арчил Прангншвили

Председатель парламентского комитета по внешним отношениям

Тедо Джапаридзе

Читателю на рассуждение предоставляется подготовленная «Центром правовых, политических и экономических исследований разрешения конфликтов» при Грузинском Техническом Университете работа – «1997 – Гонконг, Китай». Мотивацию авторов создать такую работу обусловили существующие в Грузии неразрешенные конфликты.

Несмотря на онлайн – усилия властей Грузии, международного сообщества и дружественных стран Грузии, состояние разрешения конфликтов не продвигается к улучшению. Для Грузии роковой оказалась русско – грузинская война 2008 года, губительные последствия которой радикально изменили политическую реальность в регионе. Последствия войны посягнули на национальные интересы Грузии, в том числе на перспективы разрешения конфликтов. Оккупировано 20% территории Грузии. После войны мы полностью потеряли контроль над Кодорским ущельем и Ахалгорским районом. Несмотря на то, что международное сообщество и сама Россия неоднократно признавали Грузию в своих границах, Россия, игнорируя фундаментальные принципы международного права (в частности, принцип территориальной целостности), всё же признала Абхазию и т.н. Южную Осетию, как независимые государства. К сожалению, после войны Абхазию и т.н. Южную Осетию в отношении к Грузии следует рассматривать как отрешенные регионы.

В такой обстановке стали необходимыми поиски новых путей разрешения конфликтов, которые будут основаны только на реалполитике. Реалполитика является безальтернативным и единственно правильным путём мирного разрешения конфликтов. Для достижения цели война и применение насилия являются утопией. Видимо, исходя из новой политической реальности, для выведения конфликтов из тупика как властям Грузии, так и международному сообществу требуется иная стратегия.

Феномен Гонконга оказался для нас наиболее интересным, поскольку возвращение его первого июля 1997 года на Родину в Китай

действительно является уникальным явлением и уже существующей реальностью. Исходя из этого, важным считаем анализ как исторических, так и политико – правовых и экономических аспектов разрешения конфликтов подобно Гонконгу и проведение возможных параллелей, поиски сходств и различий, в отношении Грузии и её отрешенных районов.

Исходя из этого, считаем необходимым основательно изучить вопрос Гонконга с целью его комплексного исследования, поскольку такое новаторское решение вопроса объединения Гонконга и Китая является довольно интересным и заслуживающим внимания. Тем более, что в этом отношении в Грузии не создавалась научная работа и не проводилось исследование. Более того, не переводилась и не издавалась даже Конституция Гонконга, находящегося под суверенитетом Китая.

Предложенные нами в работе выводы и оценки, в связи с восстановленными между Гонконгом и Китаем отношениями, вытекают в основном из результатов исследования политико – правовых и экономических аспектов совместной Декларации Великобритании и Народной Республики Китая 1984 года и Конституции специального административного региона Гонконга 1990 года, а также, из фактов, рассмотренных в русских и английских источниках.

Совокупность вышеуказанных обстоятельств ещё больше убедила нас в правильности нашего решения. Результаты исследования показали, что возвращение Гонконга в Китай произошло фактически мирным путём, а такие прецеденты трудно найти в мире. хотя предпосылок противостояния и несовместимости было довольно много. Достаточно отметить существование двух абсолютно отличающихся одна от другой, точнее, противостоящих систем: с одной стороны, социализма Народной Республики Китай и капитализма Гонконга. Это противоречие было преодолено в основном благодаря прагматической и основанной на реалполитике политической воле, проявленной властями Китая. Разработанная лидером Китая Ден Сяопином идея – «Одно государство, две

системы» – сделала прорыв и сыграла решающую роль с точки зрения восстановления суверенитета Китая над Гонконгом. Не менее важной была роль Великобритании и её премьер – министра Маргарет Тэтчер в связи с объединением Гонконга и Китая. Особенно следует отметить усилия гонконгцев для гарантированного будущего.

В первую очередь, бросается в глаза тот факт, что Гонконг стал называться специальным административным регионом Гонконг Народной Республики Китай, дело не только в названии – специальному административному региону Конституцией (основным законом) Гонконга было присвоено специальное право. В отличие от других административных регионов Китая, в Гонконге довольно высока степень независимости и автономности правления в политической, экономической и правовых сферах, в разграничении компетенций и прав между центром и регионом. Гонконг передал центральной власти только функции внешних отношений и обороны. Зато, судебная власть Гонконга независима, её решение окончательно и не подлежит обжалованию в судах Народной Республики Китай. Особенно следует отметить степень независимости в экономической деятельности. У Гонконга был сохранён статус свободного порта и отдельной таможенной территории. Хотим подчеркнуть одно важное обстоятельство – ещё в 1983 году центральные власти Китая заявили, что с первого июля 1997 года Гонконг как самостоятельно, так и вместе с правительством Китая в международных отношениях будет использовать название – «Гонконг, Китай». Мы оценили такую предусмотрительность властей Китая, как шаг вперёд к удовлетворению амбиций на государственность для гонконгцев. Название настоящей работы, также, обусловили эти обстоятельства.

Считаем, что принятым в связи с восстановлением государственного суверенитета Китая над Гонконгом решением мудрым, их юридизации с целью поиска выхода из тупика, основанным на реалполитике дипломатическим ходом и использованной в этом процессе политике «мягкой посадки» нельзя присвоить заранее установленную юридическую силу и прямо копировать их при решениях, принятых для разрешения конфликтов в Грузии. При

этом, исходя из нашей реальности, пройденный Гонконгом путь следует критически проанализировать и принять во внимание.

Именно поэтому мы решили результаты исследования предоставить на рассмотрение как правительственным учреждениям, так и неправительственным организациям, политикам, юристам, историкам, экономистам, заинтересованным этими вопросами, а также, заинтересованным объединением Грузии читателям и насильственно изгнанным из Абхазии нашим соотечественникам.

При этом, Центр продолжает работать над более важными проблемами, предусмотренными второй частью проекта, в частности, по направлению поиска мирных путей урегулирования конфликтов в Грузии и на основании научного исследования, анализа опыта Китая и Гонконга и существующего положения попытается подготовить новый пакет предложений для Абхазии и т.н. Южной Осетии, который, на наш взгляд, должен стать составной частью государственной политики Грузии в вопросе разрешения конфликтов.

Поскольку проблема является сверхактуальной и находится в сфере постоянных национальных интересов Грузии, поэтому пути их решения являются разнообразными и спорными.

Мы будем благодарны и готовы предусмотреть все замечания, критику, мнения или конкретные деловые предложения, которые пригодятся для возвращения отрешенных регионов на Родину – в Грузию.

Авторы благодарят полноправного и чрезвычайного посла Грузии в Народной Республике Китай, господина Давида Апциаури за включённость в проект.

Выражают благодарность в отношении господина Мераба Джигишашвили и его коллег, которые наше решение по поводу исследования проблемы сочли национальным делом и оказали финансовую помощь для того, чтобы нашу работу издать в виде книги и для того, чтобы она стала доступной для широкого круга читателей.

Значительную помощь оказали и мы благодарим научных

исследователей, экспертов и специалистов этого Центра – Авташдила Сонгулашвили, Звиада Габисония, Ираклия Габисония, Манони Гудушаури, Нонну Ломидзе, Манану Сантсладзе и Нино Кикава, с которыми мы продолжаем сотрудничество в связи с исследованием второй части проекта.

Интерес к проекту проявляет правительство Грузии.

А в т о р ы:

Джемал Гахокидзе – Доктор права и политических наук, профессор Грузинского технического университета

София Миделашвили – Доктор социальных наук, профессор Грузинского технического университета

ავტორთა ჩანაფიქრის შესახებ

მკითხველს განსჯისთვის ვთავაზობთ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის „კონფლიქტების დარეგულირების სამართლებრივი, პოლიტიკური და ეკონომიკური კვლევების ცენტრის“ მიერ პროექტის ფარგლებში მომზადებულ ნაშრომს – „ჰონკონგი, ჩინეთი – 1997“. ავტორთა მოტივაცია, შეექმნათ ასეთი ნაშრომი, განაპირობა საქართველოში არსებულმა მოუგვარებელმა კონფლიქტებმა.

საქართველოს ხელისუფლების, საერთაშორისო თანამეგობრობისა და საქართველოს მეგობარი ქვეყნების ოცნლიანი ძალისხმევის მიუხედავად, კონფლიქტების დარეგულირების მდგომარეობა უკეთესობისაკენ არ მიდის. საქართველოსთვის საბედისწერო აღმოჩნდა 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომი, რომლის დამლუპველმა შედეგებმა რეგიონში პოლიტიკური რეალობა რადიკალურად შეცვალა. ომის შედეგებმა ხელყო საქართველოს ეროვნულ ინტერესები, მათ შორის უპირველესად კონფლიქტების გადაწყვეტის პერსპექტივები. ოკუპირებულია საქართველოს ტერიტორიის 20%. ომის შემდეგ მთლიანად დავკარგეთ კონტროლი კოდორის ხეობასა და ახალგორის რაიონზე. მიუხედავად იმისა, რომ საერთაშორისო თანამეგობრობამ და თვით რუსეთმაც, საქართველო ძველ საზღვრებში არაერთხელ აღიარა, რუსეთმა საერთაშორისო სამართლის ფუნდამენტური პრინციპების (კერძოდ, ტერიტორიული მთლიანობის) უგულებელყოფით ცნო აფხაზეთი და ე.წ. სამხრეთი ოსეთი, როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფოები. სამწუხაროდ, ომის შემდეგ საქართველოსთან მიმართებაში აფხაზეთი და ე.წ. სამხრეთი ოსეთი უნდა განვიხილოთ, როგორც განდგომილი რეგიონები.

ასეთ ვითარებაში საჭირო გახდა კონფლიქტების დარეგულირების ახალი გზების ძიება, რომელიც მხოლოდ რეალპოლიტიკას დაემყარება. რეალპოლიტიკა კონფლიქტების მხოლოდ მშვიდობიანად გადაწყვეტის უალტერნატივო და ერთადერთი სწორი გზაა. მიზნის მისაღწევად ომისა და ძალადობის გამოყენება უტოპიაა და

მეტი არაფერი. როგორც ჩანს, ახალი პოლიტიკური რეალობიდან გამომდინარე, კონფლიქტების ჩიხიდან გამოსასვლელად განსხვავებული სტრატეგია სჭირდება, როგორც საქართველოს ხელისუფლებას, ისე საერთაშორისო თანამეგობრობას.

ჰონკონგის ფენომენი ჩვენთვის მეტად საინტერესო აღმოჩნდა, რადგან 1997 წლის პირველ ივლისს მისი დედასახელმწიფოში დაბრუნება მართლაც უნიკალური მოვლენა და უკვე არსებული რეალობაა. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია კონფლიქტის ჰონკონგის მსგავსად გადანაცვების როგორც ისტორიული, ისე პოლიტიკურ-სამართლებრივი და ეკონომიკური ასპექტების ანალიზი და შესაძლებელი პარალელების გავლება, მსგავსებისა და განსხვავებების ძიება საქართველოსა და მის განდგომილ რეგიონებთან მიმართებაში.

აქედან გამომდინარე, საჭიროდ მივიჩნიეთ ჰონკონგის საკითხის ბაზისური შესწავლა მისი კომპლექსური კვლევის მიზნით, რადგან ჩინეთის მიერ ჰონკონგის მიერთების ასეთი ნოვატორული გადანაცვება ძალზე საინტერესო და საყურადღებოა, მით უმეტეს, ამ მიმართულებით საქართველოში არც ნაშრომი შექმნილა და არც კვლევა ჩატარებულა. უფრო მეტიც, დღემდე არ თარგმნილა და არ გამოცემულა ჩინეთის სუვერენიტეტის ქვეშ მყოფი ჰონკონგის კონსტიტუციაც კი.

ნაშრომში ჩვენ მიერ შემოთავაზებული დასკვნები და შეფასებები ჰონკონგსა და ჩინეთს შორის აღდგენილ ურთიერთობებთან დაკავშირებით, გამომდინარეობს ძირითადად ორი დოკუმენტის – დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის 1984 წლის ერთობლივ დეკლარაციის და ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის 1990 წლის კონსტიტუციის პოლიტიკურ-სამართლებრივი და ეკონომიკური ასპექტების კვლევის შედეგებიდან, აგრეთვე, რუსულ და ინგლისურ ნყაროებში განხილული ფაქტებიდან.

ზემოაღნიშნულ გარემოებათა ერთობლიობამ კიდევ უფრო დაგვარწმუნა ჩვენი გადანაცვეტილების სისწორეში. კვლევის შედეგებმა გვიჩვენა, რომ ფაქტობრივად, ჰონკონგის ჩინეთში დაბრუნება მშვიდობიანად მოხდა, ასეთი პრეცედენტები კი მსოფლი-

ოში ნაკლებად მოიძებნება. თუმცა, შეუთავსებლობისა და დაპირისპირების წინაპირობები საკმაოდ ბევრი იყო. საკმარისია აღინიშნოს აბსოლუტურად განსხვავებული, უფრო სწორად, დაპირისპირებული ორი სისტემის – ერთი მხრივ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში სოციალიზმისა და მეორე მხრივ – ჰონკონგში კაპიტალიზმის არსებობა. ეს წინააღმდეგობა გადაილახა ძირითადად ჩინეთის ხელისუფლების მხრიდან გამოჩენილი პრაგმატული და რეალპოლიტიკაზე დამყარებული პოლიტიკური ნებით. ჩინეთის ლიდერის დენ სიაოპინის მიერ შემუშავებულმა იდეამ – „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“ – გარლევვა მოახდინა და გადამწყვეტი როლი შეასრულა ჰონკონგზე ჩინეთის სუვერენიტეტის აღდგენის თვალსაზრისით. არანაკლებ მნიშვნელოვანი იყო ჩინეთთან ჰონკონგის მიერთებაში დიდი ბრიტანეთისა და მისი პრემიერ-მინისტრ მარგარეტ ტეტჩერის როლი. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ჰონკონგელთა ძალისხმევა გარანტირებული მომავლისთვის.

უპირველესად თვალში საცემია ის ფაქტი, რომ ჰონკონგს ეწოდა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი. საქმე მარტო დასახელებაში არ არის – სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ჰონკონგის კონსტიტუციით (ძირითადი კანონით) სწორედ სპეციალური უფლებამოსილება მიენიჭა. ჩინეთის სხვა ადმინისტრაციული რეგიონებისაგან განსხვავებით ჰონკონგში ძალიან მაღალია დამოუკიდებლობისა და მართვის ავტონომიურობის ხარისხი პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სამართლებრივ სფეროებში, კომპეტენციათა და უფლებათა გამიჯვნაში ცენტრსა და რეგიონს შორის. ჰონკონგმა ცენტრალურ ხელისუფლებას გადასცა მხოლოდ საგარეო ურთიერთობათა და თავდაცვითი ფუნქციები. სამაგიეროდ, ჰონკონგის სასამართლო ხელისუფლება დამოუკიდებელია, მისი გადანაცვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სასამართლოებში. განსაკუთრებით აღსანიშნავია დამოუკიდებლობის ხარისხი ეკონომიკურ საქმიანობაში. ჰონკონგს შეუნარჩუნდა თავისუფალი პორტისა და ცალკე საბაჟო ტერიტორიის სტატუსი. ხაზი გვინდა გავუსვათ ერთ მნიშვნელოვან გარემოებას – ჯერ კიდევ 1983 წელს ჩინეთის ცენტრალურმა ხელისუფლებამ გამოაცხადა, რომ

1997 წლის პირველი ივლისიდან ჰონკონგი, როგორც დამოუკიდებლად, ისე ჩინეთის მთავრობასთან ერთად საერთაშორისო ურთიერთობებში გამოიყენებდა სახელს – „ჰონკონგი, ჩინეთი“. ჩინეთის ხელისუფალთა ასეთი წინდახედულება შევაფასეთ, როგორც ჰონკონგელებისათვის სახელმწიფოებრიობაზე გაცხადებული ამბიციების დაკმაყოფილებისაკენ გადადგმული ნაბიჯი. წინამდებარე ნაშრომის სახელწოდებაც ამ გარემოებებმა განაპირობა.

მიგვაჩნია, რომ ჰონკონგზე ჩინეთის სახელმწიფოებრივი სუვერენიტეტის აღდგენასთან დაკავშირებით მიღებულ გადაწყვეტილებებს, ბრძნულ მიგნებებს, ჩიხიდან გამოსავლის ძიების მიზნით მათ იურიდიზაციას, რეალპოლიტიკაზე დაფუძნებულ დიპლომატიურ სვლებს და ამ პროცესში გამოყენებულ „რბილად დაშვების“ პოლიტიკას არ შეიძლება მივანიჭოთ წინასწარ დადგენილი იურიდიული ძალა, ასევე შეუძლებელია მათი პირდაპირი კოპირება საქართველოში არსებული კონფლიქტების დარეგულირებისათვის მიღებულ გადაწყვეტილებებში. ამასთანავე, ჰონკონგის გავლილი გზა, ჩვენი რეალობიდან გამომდინარე, კრიტიკულადაა გასაანალიზებელი, ანგარიშგასანევი და მხედველობაში მისაღები.

სწორედ ამიტომ გადავწყვიტეთ, კვლევის შედეგები განსჯისათვის წარუდგინოთ დაინტერესებულ როგორც სამთავრობო დაწესებულებებს, ისე არასამთავრობო ორგანიზაციებს, პოლიტიკოსებს, იურისტებს, ისტორიკოსებს, ეკონომისტებს, საქართველოს გამთლიანებით დაინტერესებულ მკითხველს იძულებით გამოძევებულ ჩვენს თანამოქალაქეებს.

ამასთანავე, ცენტრი მუშაობას აგრძელებს პროექტის მეორე ნაწილით გათვალისწინებულ უფრო მნიშვნელოვან პრობლემებზე. კერძოდ, საქართველოში არსებული კონფლიქტების დარეგულირების მშვიდობიანი გზების ძიების მიმართულებით და შეეცდება მეცნიერული კვლევის, ჩინეთ-ჰონკონგის გამოცდილების ანალიზისა და არსებული მდგომარეობის საფუძველზე მოამზადოს აფხაზეთისა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთისათვის შესატავაზებელი წინადადებების ახალი პაკეტი, რომელიც, ჩვენი აზრით, უნდა გახდეს კონფლიქტების დარეგულირების საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილი.

რამდენადაც პრობლემა ზეაქტუალურია და საქართველოს

მუდმივი ეროვნული ინტერესების სფეროშია, მათი გადანაცვების გაზები იმდენად მრავალფეროვანი, საკამათო და სადავოა.

ჩვენ მადლობელი ვიქნებით და მზად ვართ გავითვალისწინოთ ყველა შენიშვნა, კრიტიკული მოსაზრება თუ კონკრეტული საქმიანი წინადადება, რომელიც შეიძლება ნაადგეს განდგომილი რეგიონების დედასახელმწიფოში – საქართველოში დაბრუნებას.

ავტორები მადლობას მოახსენებენ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში საქართველოს სრულუფლებიან და საგანგებო ელჩს ბატონ დავით აფციაურს პროექტში ჩართულობისათვის.

მადლიერებას გამოხატავენ ბატონ მერაბ ჯიშიაშვილისა და მისი კოლეგების მიმართ, რომლებმაც ჩვენი გადანაცვტილება პრობლემის კვლევის თაობაზე, ეროვნულ საქმედ მიიჩნიეს და გაგვინიეს ფინანსური დახმარება, რათა ნაშრომი წიგნად გამოცემულიყო და მკითხველთა ფართო წრისთვის ხელმისაწვდომი გამხდარიყო.

მნიშვნელოვანი დახმარება გაგვინიეს და მადლობას ვუხდით აღნიშნული ცენტრის მეცნიერ-მკვლევარებს, ექსპერტებსა და სპეციალისტებს ავთანდილ სონლულაშვილს, ზვიად გაბისონიას, ირაკლი გაბისონიას, მანონი ლუდუშაურს, ნონა ლომიძეს, მანანა სანთელაძესა და ნინო ქიქავას.

რა თქმა უნდა, მათთან ვაგრძელებთ თანამშრომლობას პროექტის მეორე ნაწილზე მუშაობისას.

პროექტის მიმართ ინტერესს იჩენს საქართველოს მთავრობა.

ავტორები:

ჯემალ გახოკიძე – პოლიტიკისა და სამართლის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი;

სოფო მიდელაშვილი – სოციალურ მეცნიერებათა აკდემიური დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი.

თავი I. ბრძოლა ჰონკონგის გარანტირებული მოგავლისათვის

1.1. შესავლის მაგიერ

1997 წლის 30 ივნისს ჰონკონგში მთავრობის სახლზე აღმართული დიდი ბრიტანეთის დროშა დაუშვეს, რაც იმას მიანიშნებდა, რომ 155 წლის უკან დათმობილ ჰონკონგზე აღდგა ჩინეთის სახელმწიფოებრივი სუვერენიტეტი.¹ ამ ხნის განმავლობაში ჰონკონგმა მოახდინა სასწაული. სოფლები, რომელთა მოსახლეობა ძირითადად მეთევზეობას მისდევდა, გადაიქცა სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის უმნიშვნელოვანეს მსოფლიო საფინანსო ცენტრად, ერთ-ერთ ულამაზეს მეგაპოლისად თავისი 7-მილიონიანი მოსახლეობით.

საქართველო დღეს კონფლიქტების მშვიდობიანად გადაწყვეტის გზების ძიებაშია, ის ვერასდროს ვერ შეეგუება განდგომილი რეგიონების – აფხაზეთისა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთის პრობლემებით ცხოვრებას. რაც შეიძლება მალე უნდა დაიწყოს რეალური გამოსავლის ძიება. სწორედ ამ მიზნით შეუუდევით ჰონკონგისა და ჩინეთის გაერთიანების პოლიტიკური, სამართლებრივი, ეკონომიკური და სოციალურ-კულტურული ასპექტების კომპლექსურ კვლევას. თავიდანვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ჰონკონგზე ჩინეთის სუვერენიტეტის აღდგენა პირველ რიგში მონაწილე მხარეების საღი აზრის გამარჯვება იყო. ნდობა, რომელიც მათ ერთმანეთთან ურთიერთობისას მოიპოვეს, აღიარებულა, როგორც კომპრომისების ძიების ხელოვნება, რადგან ამისთვის შესაძლებლობის მაქსიმუმი გააკეთეს. პროცესი ამ მიმართულებით არცთუ ისე მარტივად დაიწყო და წარიმართა. შევეცადეთ 1997 წლის პირველ ივლისამდე ისტორია თანმიმდევრობით, მოქმედი

¹ ჰონკონგთან ერთად ჩინეთის სუვერენიტეტი აღდგა კუნძულ მაკაოზეც, რაც შესაძლებელი გახდა პორტუგალიასთან სპეციალური ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ. თუმცა ნაშრომში მისი ცალკე განხილვა არ ჩავთველეთ საჭიროდ, რადგან ყველა დონის კვლევებში აქცენტი ძირითადად კეთდება ჰონკონგზე და მასთან ერთად, როგორც ნესი, მოიხსენიება მაკაოც.

პირების გადადგმული ნაბიჯებისა და განვლილი ეტაპების ანალიზის მიხედვით, მაქსიმალური სიზუსტით გადმოგვეცა.

როგორც უკვე აღინიშნა, ჰონკონგის დაბრუნებასთან დაკავშირებით მოლაპარაკებები დიდ ბრიტანეთსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკას შორის მარტივი არ ყოფილა, პირიქით, იყო წინააღმდეგობები, უთანხმოებები, დაპირისპირებები და უნდობლობა, განსაკუთრებით პირველ ეტაპზე. დავინყოთ იმით, რომ თვით ჩინეთის ხელისუფლებაში არ იყო ერთნაირი შეხედულება მრავალ საკითხზე, რადგან ჩინელ კომუნისტებს ძნელად წარმოედგინათ კაპიტალისტურ სისტემასთან თანაარსებობა. უფრო ნათლად რომ გავეცნოთ საქმის რეალურ ვითარებას, მივყვეთ მოლაპარაკებათა რაუნდებს თანმიმდევრობით, მათზე განხილულ მნიშვნელოვან დეტალებს, რათა სრული წარმოდგენა შეგვექმნას მომხდარის შესახებ.

1.2. დასასრულის დასაწყისი

რაკი ხელშეკრულების ვადის გასვლის თარიღი ახლოდებოდა, ჰონკონგში არასტაბილურობის განცდა მატულობდა. აღსანიშნავია, რომ მანამდე ჩინეთში განხორციელდა მნიშვნელოვანი პოლიტიკური და ეკონომიკური ძვრები: მაოისტურმა რეჟიმმა ზომიერი პოლიტიკის გატარება შეძლო და დაასრულა ექსტრემისტული პოლიტიკა, რითაც გზა გაუხსნა ახალ მიმართულებას, რომელიც აქცენტს აკეთებდა ეკონომიკაზე. ეს ყველაფერი ბრიტანეთის მხრიდან დადებითი კუთხით აღიქმებოდა. ამიტომაც, გასაკვირი არ არის, რომ 1960-იანი წლების ბოლოს ჰონკონგის გუბერნატორმა დევიდ ტრენჩმა² გამოთქვა საინტერესო მოსაზრება, რომელიც იმ დროისთვის ხელმისაწვდომი იყო მხოლოდ დიდი ბრიტანეთის მთავრობისათვის. მისი ტაქტიკა მდგომარეობდა შემდეგში:

- ბრიტანეთმა უნდა აღიაროს, რომ ჰონკონგის მომავალი საბოლოოდ უნდა დაუკავშირდეს ჩინეთს. ხელსაყრელი

² ჰონკონგის გუბერნატორი 1964-1971 წლებში.

შესაძლებლობისთანავე უნდა დაიწყოს მოლაპარაკება ჰონკონგის დაბრუნებაზე, ჰონკონგელებისათვის საუკეთესო პირობების შექმნასა და იქ ბრიტანეთის ინტერესების გათვალისწინებაზე;

არ უნდა წავიდეს ბრიტანეთი დათმობაზე, სანამ იგი არ შეძლებს მოლაპარაკებას იმ პირობებზე, რომელიც უზრუნველყოფს მის ქონებრივ ინტერესებს და მის მიერ აღებულ პასუხისმგებლობას ჰონკონგელებზე;

ბრიტანეთმა უნდა გამოძებნოს მოლაპარაკების დაწყების შესაფერისი დრო ჩინეთთან;

ამასობაში, ბრიტანეთმა უნდა მტკიცედ დაანახოს ჩინეთს, რომ ჰონკონგთან დაკავშირებით პოზიციების შენარჩუნება არის მისი დაუფარავი მიზანი და გარკვეული პირობების დადგომამდე არ გაამხილოს განზრახვა, რომელიც ჩინეთთან დათმობაზე წასვლას გულისხმობს.

1979 წელი გადამწყვეტი აღმოჩნდა ჰონკონგის ისტორიაში. ამ წლის 29 მარტს ჰონკონგის გუბერნატორი მაკლეჰოუსი³ ოფიციალური ვიზიტით ეწვია ჩინეთს, რათა გაერკვია ცენტრალური სახალხო მთავრობის პოზიცია ჰონკონგთან დაკავშირებით და მოესინჯა პოლიტიკური ნიადაგი. გუბერნატორ მაკლეჰოუსთან ერთად მოლაპარაკებაში მონაწილეობდნენ ედვარდ იუდი, ყოფილი ელჩი პეკინში, რომელიც იმ დროისთვის შორეული აღმოსავლეთის საქმეების სამდივნოს წარმომადგენელი იყო და პერსი კრადოკი, ელჩი პეკინში.

მაკლეჰოუსმა ჩინეთის მთავრობას, კერძოდ, დენ სიაოპინს⁴, შესთავაზა მინის იჯარა ახალ ტერიტორიებზე 1997 წლის 30 ივნისის შემდეგაც გაგრძელებულიყო. დენ სიაოპინმა უარყო ბრი-

3 ბრიტანელი პოლიტიკოსი, დიპლომატი, ჰონკონგის 25-ე გუბერნატორი 1971-1982 წლებში. მან გუბერნატორობის 4 ვადა ამონურა.

4 ჩინელი პოლიტიკოსი, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის რეფორმისტი და უდიდესი ლიდერი, რომელმაც ქვეყანა საბაზრო ეკონომიკაზე გადაიყვანა, შექმნა სოციალიზმი ჩინური მახასიათებლებით, წამოაყენა იდეა „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“, რომელმაც განაპირობა ორი განდგომილი რეგიონის ჰონკონგის და მაკაოს დედასახელმწიფოში დაბრუნება. მისი მოკლე ბიოგრაფია ნაშრომს თან ერთვის.

ტანეთის წინადადება და განაცხადა, რომ ჰონკონგის მომავალი დაკავშირებული იყო ჩინეთთან, თუმცა, ჰონკონგს შეეძლო გაეგრძელებინა კაპიტალისტურ სისტემაში ცხოვრება, მიუხედავად იმისა, რომ დედასახელმწიფო კვლავ სოციალიზმის ერთგული რჩებოდა.

ბრიტანეთის მხარე აცნობიერებდა, რომ თუ იჯარის ხელშეკრულების ვადის ამონურვამდე ჰონკონგ-ჩინეთის ურთიერთობების გარკვევის მიზნით, ქმედითი ღონისძიებები არ გატარდებოდა, კრიზისი გარდაუვალი იყო. ამიტომ ბრიტანეთი ყველანაირად ცდილობდა, მოეპოვებინა ინფორმაცია ჩინეთის რეალური ზრახვების შესახებ ჰონკონგთან დაკავშირებით. ერთი რამ იმთავითვე ცხადი ხდებოდა – დენ სიაოპინის პრინციპული მიდგომა ბრიტანელებს ეჭვს არ უტოვებდა, რომ ჰონკონგზე სუვერენიტეტის აღდგენასთან დაკავშირებით ჩინეთი უკან დახევას არ აპირებდა, უფრო მეტიც – ის ჩინეთსა და დიდ ბრიტანეთს შორის გაყოფილ მმართველობასაც ვერ შეეგუებოდა.

მიუხედავად იმისა, რომ ვიზიტმა ფართო გამოხმაურება პოვა მედიაში, ძალიან ცოტა ვინმემ თუ გააცნობიერა მისი ნამდვილი მნიშვნელობა. შედეგი, რაც მაკლეჰოუსის ვიზიტმა განაპირობა, ის იყო, რომ ჰონკონგის საკითხმა ჩინეთის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის დღის წესრიგში განსაკუთრებული ადგილი დაიკავა და განიხილებოდა, როგორც მუდმივი ეროვნული ინტერესების შემადგენელი ნაწილი.

აღსანიშნავია, რომ მაკლეჰოუსის ვიზიტამდე დენ სიაოპინს შემუშავებული ჰქონდა საგარეო პოლიტიკის ისეთი სტრატეგია, რომელიც ითვალისწინებდა პირველ რიგში ტაივანის პრობლემის გადაჭრას. 1978 წლის დეკემბერიდან ჩინეთისა და აშშ-ის ურთიერთობები ნორმალიზაციისკენ წავიდა. უფრო მეტიც, აშშ ემზადებოდა მეშვიდე ფლოტის გამოყვანისათვის, რომელიც ჩინეთისთვის მთავარი დაბრკოლება იყო ტაივანზე კონტროლის აღდგენაში. ჩინეთის მხრიდან მიმდინარეობდა ინტენსიური კამპანია იმისთვის, რომ მიეღოთ დადებითი გამოხმაურება ტაივანიდან, თუმცა უშედეგოდ. ჩინეთის მთავრობამ ტაივანთან მიმართებაში უპერსპექტივობა დაინახა, სამაგიეროდ პერსპექტივა განჭვრი-

ტა ჰონკონგთან დაკავშირებით. სწორედ ამიტომ დენ სიაოპინმა გადაწყვიტა, შეეცვალა ჩინეთის პრიორიტეტები და ტერიტორიის დაბრუნების სტრატეგია. მას სურდა, გამოეყენებინა ბრიტანეთის ინიციატივის ხელსაყრელი პირობები ჰონკონგთან მიმართებაში, რაც გარკვეულწილად მიუთითებდა კომპრომისებისთვის მზაობაზე. მან შეაფასა ჰონკონგის დაბრუნების პერსპექტივების რეალური მდგომარეობა და გადაწყვიტა პოზიტივისა და პრეცედენტისთვის შემდგომში გამოეყენებინა ტაივანთან დაკავშირებით. იდეა – „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“ – ამუშავებულ და გამოყენებულ იქნა ჰონკონგის მიმართ, თუმცა ის თავდაპირველად ჩაფიქრებული იყო ტაივანისთვის. დენ სიაოპინმა აღნიშნული იდეის განხორციელება დაავალა უახლოეს კოლეგასა და ნდობით აღჭურვილ პირს ლიאו ჩენჭის.⁵ იგი იყო სახელმწიფო საბჭოს დაქვემდებარებული ჰონკონგისა და მაკაოს საქმეთა სამსახურის დირექტორი, რაც მინისტრის რანგს უთანაბრდებოდა. ცხადია, ეს ყველაფერი მიუთითებდა იმაზე, რომ ჩინეთს ამ დროისთვის უკვე შექმნილი ჰქონდა სპეციალური სამსახური, რომელიც მუშაობდა ბრიტანეთის მმართველობის ქვეშ მყოფი რეგიონის – ჰონკონგისა და პორტუგალიის მმართველობის ქვეშ მყოფ კუნძულ მაკაოს შემოერთების საკითხებზე. აქვე წინსწრებით შეიძლება ითქვას, რომ აღნიშნული სამსახურის ძალისხმევა და ეფექტური, ღრმა და ყოვლისმომცველი საქმიანობა დამთავრდა იმით, რომ ჰონკონგი გახდა ჩინეთის პირველი სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი, ხოლო მაკაო – იმავე სტატუსის მქონე მეორე რეგიონი.

მანამდე კი, კერძოდ, 1981 წლის მარტის შეხვედრაზე, ჩინეთის კომპარტიის პოლიტიბიურომ მიიღო პირველი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება 1997 წელს ჰონკონგის შემოერთების თაობაზე. ერთი წლის განმავლობაში ლიאו ჩენჭი და მისი სამსახური ამუშავებდნენ პოლიტიბიუროს გადაწყვეტილების პროექტის დეტალებს. ლაიტმოტივი ამ გადაწყვეტილებისა ასეთი იყო: ყველა

⁵ ჩინელი პოლიტიკოსი, რომელიც 1928 წელს გახდა კომუნისტური პარტიის წევრი. მას ეკავა დირექტორის თანამდებობა სახელმწიფო საინფორმაციო სააგენტოში, 1949 წლის შემდეგ კი – სხვადასხვა პოსტი ქვეყნის საგარეო საკითხების მიმართულებით.

შემთხვევაში იდეა – „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“ – უნდა გამხდარიყო ჰონკონგის შემოერთების მთავარი გასაღები, რაც მოხსნიდა პოლიტიკური, სამართლებრივი და ეკონომიკური ხასიათის ყველა პრობლემას.

აღსანიშნავია, რომ დენ სიოპინის მოსაზრებებს ჩინეთში თავიდანვე ჰყავდა ოპონენტები, რომლებიც მოითხოვდნენ ჰონკონგის სოციალისტურ სისტემაში ჩართვას და მის გასოციალიზებას. საბოლოოდ, დენ სიოპინმა მოახერხა კოლეგების დარწმუნება და თავის პოზიციაზე მათი გადმოყვანა. მისთვის საწყისი წერტილი იყო რეალობის სწორად დანახვა და პრობლემის მთელი მოცულობით გააზრება. პრობლემა კი იმაში მდგომარეობდა, როგორ შეძლებდა ჰონკონგისა და ტაივანის მაღალგანვითარებული კაპიტალიზმი ჩინეთის სოციალიზმთან შეგუებას, როგორ შეიძლებოდა მათი ინტერესების თანხვედრა. დენ სიოპინმა გამონახა გამოსავალი, კერძოდ, შექმნილი რეალობიდან გამომდინარე, შესაძლებლად მიიჩნია ერთ სახელმწიფოში ორი ურთიერთდაპირისპირებული სისტემის არსებობა გარკვეული პირობების დაცვის შემთხვევაში. იდეა – „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“, მიზნის მიღწევის ფაქტობრივ საშუალებად გამოაცხადა ჩინეთის ხელისუფლებამ. უფრო მეტიც, დენმა მოახერხა დაერწმუნებინა კოლეგები, რომ ჰონკონგში კაპიტალიზმის შენარჩუნება არ მოახდენდა გავლენას ჩინურ სოციალიზმზე. მას კარგად ესმოდა, რომ ჰონკონგის ინტეგრირება მისი საბაზრო ეკონომიკის გამო არ შეიძლებოდა სწრაფად და ერთბაშად ჩინეთის ეკონომიკურ და პოლიტიკურ სისტემაში. ამას სჭირდებოდა დრო. საბოლოოდ ეს პერიოდი 50 წლით განისაზღვრა. სწორედ ამ ვადით გაიცა გარანტია ჰონკონგის კაპიტალისტურ სისტემაში ჩაურევლობის შესახებ. ამის შემდეგ ჩინეთის ხელისუფლებაში ჰონკონგის კაპიტალისტურ სისტემასთან შეუთავსებლობის საკითხი აღარ განიხილებოდა.

1.3. მოლაპარაკებათა რაუნდები

1982 წლის იანვრისთვის დენ სიაოპინი, ზოგადად, ჩინეთის მთავრობა, გამოთქვამდა მზაობას, ბრიტანეთთან დანყებული-ყო საკითხის განხილვა. ამ დროისთვის ოფიციალური ვიზიტით ჩინეთში იმყოფებოდა ლორდი ეტკინსი,⁶ რომელიც ჰონკონგის საკითხებზე ბრიტანეთის საგარეო საქმეთა სამსახურში პასუხისმგებელი პირი იყო. ჩინეთის პრემიერ-მინისტრმა ჟაო ნიანმა აცნობა ლორდ ეტკინს, რომ ჩინეთი მუშაობდა ჰონკონგთან დაკავშირებულ საკითხზე, რომელიც გულისხმობდა ჩინეთის სუვერენიტეტის ქვეშ არა მარტო მათ ღირსეულ წინსვლასა და კეთილდღეობას, არამედ დაცვასაც. აქცენტები ამაზე იმიტომ კეთდებოდა, რომ ერთი მხრივ ჰონკონგელები ამაყობდნენ თავიანთი ჩინური წარმოშობით და ჰქონდათ სურვილი, დაბრუნებოდნენ დედასახელმწიფოს, მეორე მხრივ ჰქონდათ შიში, რომ კომუნისტური რეჟიმი შეუზღუდავდა მათ თავისუფლებას და ხელს შეუშლიდა წინსვლაში. სწორედ აქ გამოჩნდა ჩინეთის ხელისუფლების, განსაკუთრებით ფაქტობრივი ლიდერის დენ სიაოპინის სიბრძნე და პრაგმატიზმი. ყველაფერი გაკეთდა იმისათვის, რომ ჰონკონგელების შიში კომუნისტური რეჟიმის საფრთხის გამო მინიმუმამდე ყოფილიყო დაყვანილი, უფრო მეტიც, ჰონკონგელებისთვის დედასახელმწიფოში დაბრუნება არ ყოფილიყო უკან დახევად აღქმული.

ჩინეთ-ჰონკონგის მომავალი ბედი სულ უფრო აქტუალური ხდებოდა დიდი ბრიტანეთისათვისაც. სწორედ ამით იყო განპირობებული ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრ მარგარეტ ტეტჩერის ვიზიტი ჩინეთში 1982 წლის 22 სექტემბერს. ვიზიტი უდავოდ მნიშვნელოვანი იყო, ამავე დროს რთულიც აღმოჩნდა.

ბრიტანეთის პრემიერი ცდილობდა, ჩინური მხარე დაერწმუნებინა იმაში, რომ ჰონკონგის წინსვლა შესაძლებელი იქნებოდა

⁶ ბრიტანელი პოლიტიკოსი, კონსერვატიული პარტიის წევრი, 1979-82 წლებში პრემიერ-მინისტრ მარგარეტ ტეტჩერის დროს მსახურობდა მინისტრთა კაბინეტში.

მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ბრიტანეთი კვლავ განაგრძობდა მის ადმინისტრირებას 1997 წლის პირველი ივლისის შემდეგაც გარკვეულ ფარგლებში. ჩინური მხარე დენ სიაოპინის მეთაურობით აფიქსირებდა თავის ურყევ პოზიციას, რომ 1997 წლიდან ჰონკონგზე უნდა აღდგენილიყო ჩინეთის სუვერენიტეტი და ამ კუთხით ის რაიმე დათმობაზე წასვლას არ აპირებდა.

შეხვედრის შემდეგ გავრცელდა შემდეგი შინაარსის ოფიციალური განცხადება: „ჰონკონგის კეთილდღეობისა და სტაბილურობის შენარჩუნების მიზნით მხარეები შეთანხმდნენ, გააგრძელონ მოლაპარაკებები დიპლომატიური არხების მეშვეობით“. ეს იყო ათვლის ნერტილი სახელმწიფოთა დონეზე მოლაპარაკებების დაწყებისა ჰონკონგთან დაკავშირებით.

ყველასთვის ცხადი ხდებოდა, რომ პოლიტიკურ გზაზე ორივე მხარე იწყებდა შესაძლებლობების მაქსიმუმზე გათვლილი დიპლომატიური ნაბიჯების გადადგმას, რასაც უნდა უზრუნველყო ერთი მხრივ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სუვერენიტეტის ქვეშ ჰონკონგისა და ჰონკონგელებისათვის მისაღები, გარანტირებული მომავალი და მეორე მხრივ, გაერთიანებული სამეფოს ინტერესების შენარჩუნება ჰონკონგში და ურთიერთობის დათმობა ჩინეთთან. ორივე მხარეს კარგად ესმოდა, რომ ეს მიიღწეოდა მხოლოდ მაშინ, თუ მოლაპარაკებებში ჩაერთვებოდნენ უმაღლესი რანგის გამოცდილი, პროფესიონალი და კომპეტენტური დიპლომატები, რომლებიც იმუშავებდნენ ურთიერთინტერესებისა და საერთაშორისო სამართლის ფუძემდებლური პრინციპების დაცვით, სამართლიანობისა და ურთიერთპატივისცემის სულისკვეთებით. შეიძლება ითქვას, რომ მხარეებმა ამ ამოცანის შესრულებას თავი წარმატებით გაართვეს და შედეგმაც არ დააყოვნა.

მარგარეტ ტეტჩერის ვიზიტის შემდეგ ორწლიანი მოლაპარაკებები დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის მთავრობებს შორის ორ ეტაპად მიმდინარეობდა.

პირველი ეტაპი მოიცავდა 1982 წლის სექტემბრიდან (როდესაც მარგარეტ ტეტჩერი ეწვია ჩინეთს) 1983 წლის ივნისამდე პერიოდს, რომლის განმავლობაში მხარეებმა მიაღწიეს შეთანხმებას მოლაპარაკებების ჩატარების წესის, მისი ორგანიზაციული

უზრუნველყოფისა და სხვა პროცედურების შესახებ. ამ ფაზაში დავის მთავარი საგანი იყო ის, რომ ჩინეთს სუვერენიტეტი ყოველთვის ეკუთვნოდა ჰონკონგზე, თუმცა ბრიტანეთის მხრიდან მისი ოკუპაციის გამო ჩინეთი ვერ ახორციელებდა მას გარკვეული დროის განმავლობაში. ჩინეთი მოითხოვდა, რომ ბრიტანეთს დაებრუნებინა ჰონკონგი მასზე სრული სუვერენიტეტის განხორციელების მიზნით გარკვეული პირობებით. ბრიტანეთი კი თავის მხრივ ამტკიცებდა, რომ მას უნდა დარჩენოდა მართვის გარკვეული ბერკეტები შემდეგშიც, რაც პირველ რიგში ჰონკონგელთა ინტერესებში შედიოდა. ჩატარდა მოლაპარაკებების 5 რაუნდი, თუმცა მხარეები თავიანთი პოზიციების ერთგულნი რჩებოდნენ და შეთანხმებისგან ჯერ კიდევ შორს იყვნენ.

1982 წლის დეკემბერში ჩინეთის ეროვნულმა სახალხო კონგრესმა მიიღო ახალი კონსტიტუცია, რომლის 31-ე მუხლი ითვალისწინებდა სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებას, კერძოდ, აღნიშნული მუხლის მიხედვით „საჭიროების შემთხვევაში, განსაკუთრებული პირობების არსებობისას, ჩინეთის სახელმწიფოს შეუძლია დააარსოს სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი, რომლის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს ეროვნული სახალხო კონგრესი“. ჩინეთის კონსტიტუციაში სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის შექმნის გათვალისწინება ერთი მხრივ ავტონომიის სხვა შინაარსის მქონე ახალი ფორმის შესახებ მსოფლიოსათვის ხმამაღალი განცხადება იყო, მეორე მხრივ კი – ჰონკონგის მომავლის კონსტიტუციურად ფაქტობრივი აღიარება. ჩინეთმა ამით ჰონკონგის სამომავლო სტატუსის პოლიტიკურ-სამართლებრივი „რეცეპტი გამოწერა“ და მისი იურიდიზაცია მოახდინა.

სწორედ ამის შემდეგ 1983 წლის მარტში ჩინეთის პრემიერ-მინისტრ ჟაო ნიანისთვის მიწერილ წერილში მარგარეტ ტეტჩერი აღნიშნავდა: „იმ შემთხვევაში, თუ ორივე მხარის მიერ მიღწეული იქნება შეთანხმება ჰონკონგის ადმინისტრაციულ მონყობაზე, რომელიც განაპირობებს მის მომავალ კეთილდღეობას და სტაბილურობას და ეს მისაღები იქნება, როგორც დიდი ბრიტანეთის პარლამენტისა და ჰონკონგის მოსახლეობისთვის, ისე ჩინეთის

მთავრობისთვის. გამოვთქვამ მზაობას, რეკომენდაციით მივმართო ბრიტანეთის პარლამენტს, რათა აღდგეს ჩინეთის სუვერენიტეტი ჰონკონგზე". ჩინელებისთვის ეს გამარჯვებას ნიშნავდა, თუმცა არც ისეთ კაპიტულაციას ბრიტანეთის მხრიდან, როგორც ამას ჩინეთი მიიჩნევდა. ნერილის არსი იმაში მდგომარეობდა, რომ ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრი მარგარეტ ტეტჩერი მხოლოდ იმ შემთხვევაში მიმართავდა პარლამენტს რეკომენდაციით ჰონკონგზე ჩინეთის სუვერენიტეტის აღდგენის შესახებ, თუ მიღწეული იქნებოდა ისეთი შეთანხმება, რომელიც:

ა) განაპირობებდა ჰონკონგის კეთილდღეობასა და სტაბილურობას;

ბ) მისაღები იქნებოდა ბრიტანეთის პარლამენტისთვის;

გ) მისაღები იქნებოდა ჰონკონგის მოსახლეობისთვის;

დ) ასევე, მისაღები იქნებოდა ჩინეთის მთავრობისათვის.

მარგარეტ ტეტჩერს არ გამორჩენია ბრიტანეთის სახელმწიფოებრივი და ეროვნული ინტერესები, არც ჰონკონგის მოსახლეობის ბედი და არც ჩინეთის ხელისუფლების კანონიერი ინტერესები. ჩვენი აზრით, ჩინეთის ხელისუფლებისადმი ეს მიმართვა, საუკეთესო ნიმუშია კომპრომისული გამოსავლის ძიებისა რამდენიმე სახელმწიფოს შორის მათთვის საინტერესო, რთული და მრავალნახნაგოვანი პრობლემების გადაჭრის მიზნით.

სუვერენიტეტის საკითხის ირგვლივ არსებული წინაღმდეგობები ფაქტობრივად გადაილახა და დაიწყო მზადება მოლაპარაკებათა მეორე ეტაპის დაწყებისათვის.

მეორე ეტაპი გრძელდებოდა 1983 წლის ივლისიდან 1984 წლის დეკემბრამდე და დამთავრდა პეკინში ჩინურ-ბრიტანული ერთობლივი დეკლარაციის ხელმოწერით.⁷

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, წარმატების ერთ-ერთ წინაპირობად ორივე მხარემ ყველა დონის მოლაპარაკებათა რაუნდებში უმაღლესი რანგის გამოცდილი და კომპეტენტური დიპლომატების

7 დეკლარაციის პოლიტიკური, სამართლებრივი და ეკონომიკური ასპექტების თაობაზე შეფასებებს უფრო დეტალურად ქვემოთ შემოგთავაზებთ.

მონაწილეობა მიიჩნია.

ჩინეთის მხრიდან მოლაპარაკებას ხელმძღვანელობდა საგარეო საქმეთა ვიცე-მინისტრი იაო გუანგი⁸, მრჩეველები ჰონკონგის საკითხებში ლუ პინგი⁹ და ლი ჯუშენგი, რომელიც ამავე დროს იყო სახელმწიფო საინფორმაციო სააგენტოს დირექტორის მოადგილე.

1983 წლის ბოლომდე ბრიტანეთის მხრიდან ჯგუფს ხელმძღვანელობდა პერსი კრადოკი¹⁰, რომელიც შეცვალა ელჩმა რიჩარდ ევანსმა¹¹, გუბერნატორი ედვარდ იუდი¹², ჰონკონგის საკითხში პოლიტიკური მრჩეველი რობინ მაკლარენი¹³ და სხვა ოთხი დიპლომატი ჩინეთში ბრიტანეთის საელჩოდან.

ჰონკონგელებს უშუალო მონაწილეობა არ მიუღიათ მოლაპარაკებებში. მათ არ აურჩევიათ პირი, რომელიც დაწყებული მოლაპარაკებების უშუალო მონაწილე იქნებოდა, თუმცა მათი მოსაზრებები მუდმივად იყო ცნობილი ბრიტანული მხარისთვის. გუბერნატორ ედვარდ იუდის მხარდაჭერით ჰონკონგელებს სისტემატურად ჰქონდათ ინფორმაცია მოლაპარაკებების მიმდინარეობის შესახებ. ისინი აქტიურად იყვნენ ჩართულნი შიდა დებატებში და მნიშვნელოვან როლს ასრულებდნენ ჰონკონგთან მიმართებაში ბრიტანეთის პოლიტიკის ჩამოყალიბებაში. ჰონკონგელების

8 ჩინელი დიპლომატი, პოლიტიკოსი, საგარეო საქმეთა ვიცე-მინისტრობის პერიოდში ჰონკონგის საკითხთან დაკავშირებულ მოლაპარაკებებში ჩინეთის დელეგაციის მეთაური.

9 ჩინელი პოლიტიკოსი და დიპლომატი, იგი მსახურობდა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სახელმწიფო საბჭოს ჰონკონგისა და მაკაოს საქმეთა სამსახურის დირექტორად. იგი ცნობილია, როგორც ზემოაღნიშნული მოლაპარაკებების ერთ-ერთი წამყვანი ფიგურა.

10 ბრიტანელი დიპლომატი, სააგარო მოხელე და ჩინეთმცოდნე, რომელიც მსახურობდა ელჩად ჩინეთში 1978-1983 წლებში. მან მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ჩინეთსა და ბრიტანეთს შორის მოლაპარაკებებში.

11 ბრიტანელი დიპლომატი, რომელიც 1984 წლის ივნისიდან 1988 წლის მაისამდე მსახურობდა ბრიტანეთის ელჩად ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში.

12 ბრიტანელი დიპლომატი და ჩინეთმცოდნე, ჰონკონგის გუბერნატორი 1982-1986 წლებში.

13 ბრიტანელი დიპლომატი, რომელიც 1991-1994 წლებში მსახურობდა ბრიტანეთის ელჩად ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში.

მხრიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია ბიზნესმენ ჩანგის როლი, რომელიც შუამავლის როლს ასრულებდა პოლიტიკურად მოტივირებულ ჰონკონგელებსა და გუბერნატორ იოუდს შორის. სწორედ ჩანგის მეშვეობით ჰონკონგელების ეს ნაწილი მუდმივად საქმის კურსში იყო მოლაპარაკებების მიმდინარეობასთან დაკავშირებით, თავის მხრივ იუდი სრულყოფილ ინფორმაციას ფლობდა ჰონკონგელების მოთხოვნების თაობაზე. ჩანგს გაცნობიერებული ჰქონდა რა ჰონკონგელების მიმართ თავისი პასუხისმგებლობა და ისტორიული მისია, ბრწყინვალედ გაართვა თავი მოვალეობას. ხაზგასასმელია, რომ ჩანგს შეხვედრები უშუალოდ დენ სიოპინთანაც ჰქონდა, რამაც მხოლოდ დადებითი როლი შეასრულა იმაში, რომ დენს ჰქონდა სრული და ობიექტური წარმოდგენა ჰონკონგში არსებულ ვითარებაზე.

1983 წლის 12 ივლისს ჩინეთმა ჰონკონგის საკითხის გადანყვეტისათვის წარმოადგინა 12 პრინციპი, რომელიც მოგვიანებით გახდა ჩინურ-ბრიტანული ერთობლივი დეკლარაციის განუყოფელი ნაწილი. ეს პრინციპებია:

- (1) ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა დაიცავს ტერიტორიულ მთლიანობას და ეროვნულ ერთიანობას, გაითვალისწინებს ჰონკონგის ისტორიასა და მის რეალობას. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, თანახმად მისი კონსტიტუციის 31-ე მუხლისა, დააარსებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს, რომელზეც გავრცელდება ჩინეთის სუვერენიტეტი. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონზე განხორციელდება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ცენტრალური მთავრობის უფლებამოსილება;
- (2) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი ისარგებლებს მაღალი ხარისხის ავტონომიით, მას არ მიენიჭება მხოლოდ ეროვნული თავდაცვისა და დიპლომატიური ურთიერთობების უფლება-მოვალეობანი, რადგან ეს ცენტრალური ხელისუფლების კომპეტენციაა;
- (3) ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ეყოლება აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და დამოუკიდებელი სასამართლო ხელისუფლება, ექნება საბო-

ლოო სასამართლო გადაწყვეტილების მიღების უფლება. ჰონკონგში მოქმედი კანონები ძირითადად უცვლელი დარჩება;

- (4) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა დაკომპლექტდება ადგილობრივი მოსახლეობით. მთავარ აღმასრულებელს დანიშნავს ცენტრალური სახალხო მთავრობა არჩევნების ან კონსულტაციების შედეგების საფუძველზე. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელი ცენტრალურ სახალხო მთავრობას დასამტკიცებლად წარუდგენს ძირითად თანამდებობის პირებს.
ჩინეთისა და უცხო ქვეყნის მოქალაქეები, რომლებიც უკვე მუშაობენ ჰონკონგის დეპარტამენტების საჯარო სამსახურებსა და პოლიციაში, შესაძლებელია დარჩნენ თანამდებობებზე. ბრიტანეთისა და სხვა უცხო ქვეყნის მოქალაქეებს შეეძლებათ იმსახურონ მრჩეველად ან დაიკავონ საჯარო თანამდებობები ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სამთავრობო სტრუქტურების განყოფილებებში;
- (5) მოქმედი სოციალური და ეკონომიკური სისტემები, ასევე არსებული ცხოვრების სტილი, ჰონკონგში დარჩება უცვლელი. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში კანონით იქნება დაცული ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები, მათ შორის სიტყვის, პრესის, შეკრების, გაერთიანების, მოგზაურობის, გადაადგილების, გაფიცვის, არჩევანის, აკადემიური კვლევისა და რწმენისა. კერძო საკუთრება, საწარმოთა ფლობა, მემკვიდრეობის ლეგიტიმური უფლება და უცხოური ინვესტიციები, ასევე დაცული იქნება კანონით;
- (6) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს თავისუფალი პორტისა და ცალკე საბაჟო ტერიტორიის სტატუსს;
- (7) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს საერთაშორისო საფინანსო ცენტრის სტატუსს, მისი ბაზარი უცხოური ვალუტისთვის, ოქროსთვის,

ფასიანი ქალაქებისა და ზოგადად, მომავლისთვის, იქნება ხელშეუხებელი, კაპიტალის მოძრაობა კი – თავისუფალი. ჰონკონგის დოლარი დარჩება ბრუნვაში და იქნება თავისუფლად კონვერტირებადი;

- (8) ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ექნება დამოუკიდებელი ფინანსები. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ცენტრალური სახალხო ხელისუფლება არ ჩაერევა გადასახადების გადახდის საკითხში;
- (9) ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია დაამყაროს ეკონომიკური ურთიერთობები დიდ ბრიტანეთთან და სხვა ქვეყნებთან, რომელთა ეკონომიკური ინტერესები ჰონკონგისთვის მისაღები იქნება;
- (10) მომავალში გამოყენებული იქნება სახელი – „ჰონკონგი, ჩინეთი“. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია შეინარჩუნოს და განავითაროს ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობები და დადოს შესაბამისი ხელშეკრულებები სახელმწიფოებთან, რეგიონებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეიძლება პქონდეს საკუთარი პოზიცია ჰონკონგში შესვლისა და გასვლის პირობების, აგრეთვე სამგზავრო დოკუმენტაციის შესახებ;
- (11) ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში საზოგადოებრივი წესრიგის შენარჩუნებაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას;
- (12) ჰონკონგთან დაკავშირებით ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ზემოაღნიშნული პოლიტიკა გათვალისწინებული იქნება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუციაში. ამას უზრუნველყოფს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნული სახალხო კონგრესი და უცვლელი დარჩება 50 წლის განმავლობაში.

ჩინეთის ხელისუფლების მიერ გამოცხადებულ პრინციპებს საფუძვლად დაედო კონცეფციის დონეზე შემუშავებული იდეა – „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“. ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლების გამგებლობაში ფაქტობრივად რჩება მხოლოდ ეროვნული თავდაცვა და საგარეო პოლიტიკა, თუმცა საგარეო-ეკონომიკური მიმართულებით გათვალისწინებული იყო მრავალ სფეროში ჰონკონგისათვის მნიშვნელოვანი უფლებების დელეგირება. მოკლედ, 12 პრინციპის არსი მდგომარეობდა ჰონკონგისათვის ფართო ავტონომიის მინიჭებაში, რაც მაღალი ხარისხის დამოუკიდებლობას გულისხმობდა პოლიტიკურ, სამართლებრივ, განსაკუთრებით ეკონომიკურ საკითხებში და იმ დროისთვის კონფლიქტების გადანაცვების მიდგომებთან დაკავშირებით უდავოდ ნოვაციას წარმოადგენდა, მით უმეტეს, ამას აცხადებდა მსოფლიოს ერთ-ერთი უდიდესი იმპერია თავისი მკვეთრად გამოკვეთილი კომუნისტური წარსულით.

თავი 2. ფუნდამენტური გადაწყვეტილებები

შემდგომი მოლაპარაკებები ძირითადად მიმდინარეობდა ჩინეთის მიერ გაცხადებული ე.წ. 12 პრინციპის განხორციელებისთვის საჭირო ღონისძიებების შემუშავების საკითხებზე. 1984 წლის ივნისის დასაწყისში ჩინეთისა და ბრიტანეთის მთავრობებმა შექმნეს მუშა ჯგუფი ელჩების დონეზე, რათა მომზადებულიყო ერთობლივი დეკლარაციის პროექტი. 1984 წლის 18 სექტემბერს ორივე მხარის კომპრომისების შედეგად შესაძლებელი გახდა კონსენსუსის მიღწევა ისეთ საკითხებზე, როგორიც არის სამხედრო გარნიზონი, სოციალური დაცვა, საკანონმდებლო ხელისუფლების ფორმირება. ჩინურ-ბრიტანული მოლაპარაკებები, რომელიც ორ წელს მიმდინარეობდა, წარმატებით დასრულდა. დადგინდა, რომ გარდამავალ პერიოდში ბრიტანეთი იქნებოდა პასუხისმგებელი ჰონკონგის ადმინისტრაციულ მართვაზე, მას დარჩებოდა ეს ბერკეტები მთლიანად, რათა არ დარღვეულიყო ეკონომიკური წინსვლა და სოციალური სტაბილურობა.

1984 წლის 26 სექტემბერს ჩინური დელეგაციის ხელმძღვანელმა, საგარეო საქმეთა ვიცე-მინისტრმა ჟოუ ნანმა და ბრიტანეთის დელეგაციის ხელმძღვანელმა, ბრიტანეთის ელჩმა ჩინეთში სერ რიჩარდ ევანსმა წარმოადგინეს საკუთარი მთავრობების ჩინურ-ბრიტანული ერთობლივი დეკლარაციის პროექტი სამი დანართით. აღსანიშნავია, რომ დეკლარაციის მეორე დანართი მთლიანად ეთმობა მეკავშირეთა ერთობლივ ჯგუფს¹⁴ და მის უფლებამოსილებას, რომლის მიზანს წარმოადგენდა 1984 წლის ერთობლივი დეკლარაციის ეფექტურად განხორციელება. ჯგუფმა ამოცანას წარმატებით გაართვა თავი. იმავე წლის 14 ნოემბერს, ჩინეთის ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტის მერვე სესიაზე განხილულ და მიღებულ იქნა ერთობლივი დეკლარაცია.

1984 წლის 19 დეკემბერს ჩინეთის პრემიერ-მინისტრმა ჟაო ნიანმა და დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრმა მარგარეტ

¹⁴ მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის შესახებ სპეციალურად ცალკე პარაგრაფში შემოგთავაზებთ მსჯელობას.

ტეტიერმა, საკუთარ მთავრობათა სახელით ხელი მოაწერეს ჩინურ-ბრიტანულ ერთობლივ დეკლარაციას, რომელიც „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემის“ არსიდან გამომდინარე ასახავდა ჩინეთ-ჰონკონგის სამომავლო ურთიერთობების ბაზისურ პრინციპებს. უმნიშვნელოვანესი და უმთავრესი მაინც ის გახლდათ, რომ მთელი მსოფლიოს გასაგონად მხარეებმა საზეიმოდ განაცხადეს: „ჩინეთის ცენტრალური სახალხო მთვრობა დაიბრუნებს სუვერენიტეტს ჰონკონგზე 1997 წლის პირველ ივლისს“.

მიუხედავად დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლების მაქსიმალური ძალისხმევისა, ჩინეთ-ჰონკონგის სამომავლო ურთიერთობების იურიდიზაციისა და ერთობლივი დეკლარაციისთვის იურიდიული ლეგიტიმაციის მინიჭებისა, რაც იმაში გამოიხატა, რომ დეკლარაციამ მიიღო საერთაშორისო შეთანხმების სტატუსი და რეგისტრირებულ იქნა გაეროს მიერ, ჰონკონგელების ნაწილი მაინც სიფრთხილესა და უნდობლობას იჩენდა მიმდინარე პოლიტიკური პროცესების მიმართ. განსაკუთრებით კრიზისული იყო სიტუაცია 1989 წლის პირველ ივნისს, როცა საპროტესტო აქცია მოეწყო ჰონკონგში და მასში მონაწილეობა მიიღო ერთმა მილიონმა ჰონკონგელმა. საპროტესტო აქციას ბიძგი მისცა იმავე წლის 20 მაისს პეკინში ტიანანმენის მოედანზე საპროტესტო აქციის მონაწილეების წინააღმდეგ გამოყენებულმა სამხედრო ძალამ, რის შედეგადაც დაიღუპა ასობით მშვიდობიანი მოქალაქე. ამ სისხლიანი ანგარიშსწორების შემდეგ ჰონკონგელებს გაუჩნდათ შიში, ამიტომ ბევრმა მათგანმა დატოვა ჰონკონგი და იქცა ემიგრანტად. აღსანიშნავია, რომ პეკინში აქციის მონაწილეების წინააღმდეგ სამხედრო ძალის გამოყენების ერთ-ერთი აქტიური მომხრე თვითონ დენ სიაოპინი იყო.

ჩინურ-ბრიტანული დეკლარაციის ხელმოწერისა და ამ საკითხებზე მხარეთა მოლაპარაკებების დასრულების შემდეგ დღის წესრიგში დადგა ჰონკონგის კონსტიტუციის შემუშავების საკითხი. კონსტიტუციის პროექტის შემუშავების მიზნით შეიქმნა მოსამზადებელი კომიტეტი, რომელშიც შევიდნენ როგორც ჰონკონგის, ისე ჩინეთის კომპეტენტური წარმომადგენლები. კომიტეტს თავმჯდომარეობდა ძი პენფეი (ჩინელი პოლიტიკოსი).

1985 წელს ჰონკონგში თავის მხრივ შეიქმნა საკონსულტაციო კომიტეტი, რომელსაც უნდა შეესწავლა კონსტიტუციის პროექტთან დაკავშირებით ჰონკონგის მოსახლეობის მოსაზრებები, შენიშვნები და წინადადებები და მიენიშნებინა კონსტიტუციის მოსამზადებელი კომიტეტისთვის. ამ წესით მუშაობა გაგრძელდა თითქმის სამი წელი.

კონსტიტუციის პირველი პროექტი გამოქვეყნდა 1988 წლის აპრილში, ხუთთვიანი საჯარო კონსულტაციების შემდეგ. მისი ჩასწორებული ვარიანტი უკვე მეორე პროექტის სახით, გამოქვეყნდა 1989 წლის თებერვალში, თუმცა კონსულტაციები კვლავ გრძელდებოდა 1989 წლის ოქტომბრამდე. საბოლოოდ, ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ძირითადი კანონი 1990 წლის 4 აპრილს დაამტკიცა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნულმა სახალხო კონგრესმა. კონსტიტუცია ძალაში შევიდა 1997 წლის პირველ ივლისს.¹⁵

ბრიტანეთის მმართველობა დასასრულს უახლოვდებოდა. მოკლედ თუ შევაფასებთ ამ პერიოდს, შეიძლება ითქვას შემდეგი: დიდი ბრიტანეთის პროტექციამ და მათმა ფუნდამენტურმა ღირებულებებმა, რითაც ისინი ამყარებენ, ბევრჯერ იხსნა და ააცილა ჰონკონგს იმ პერიოდისთვის ჩინეთში განვითარებული მკვეთრად უარყოფითი მოვლენები, დაწყებული დინასტიის დროს ტაიპინგის აჯანყებიდან, დამთავრებული ჩინეთის კულტურული რევოლუციით. თუმცა ჰონკონგი სრულად იზოლირებული ვერ იქნებოდა ჩინეთისგან და ნებისთინი უნებლიეთ იგი თავის თავს მაინც ჩინეთის დიდი ისტორიის ნაწილად მიიჩნევდა.

ემოციური და არა მარტო ემოციური მომენტი იყო 1997 წლის 30 ივნისს ჰონკონგის მთავრობის სახლზე ბრიტანეთის დროშის დაშვება. ამით ფაქტობრივად დასრულდა ჰონკონგის ბრიტანეთისეული ისტორია. ბრიტანეთისთვის ჰონკონგი იყო ბოლო ფორპოსტი, რომელზეც 155 წლის განმავლობაში ახორციელებდა მმართველობას.

¹⁵ ჰონკონგის სპეციალური რეგიონის კონსტიტუციის შესახებ სპეციალურად ცალკე პარაგრაფში გვექნება მსჯელობა.

ჩინეთმა ეს ფაქტი აღიქვა, როგორც ჰონკონგზე დიდი ბრიტანეთის ბატონობის დასრულების მიზნით მათ მიერ გატარებული ხანგრძლივი, რთული და ბრძნული პოლიტიკის შედეგი.

რაც შეეხება ჰონკონგის მოსახლეობას, მისი ერთი, უფრო დიდი ნაწილი, მიესალმებოდა გადაწყვეტილებას დედასახელმწიფოში დაბრუნების შესახებ და დიდ ჩინეთთან იდენტურობის დადებითი განცდა ეუფლებოდა, დანარჩენები კი მაინც შიშით და სიფრთხილით უყურებდნენ მომავალს. თუმცა ამ ყველაფერს აფასებდნენ, როგორც უკვე არსებულ რეალობას, რითაც ჰონკონგის ახალი ისტორია იწყებოდა.

2.1. ჩინეთ-ბრიტანეთის მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფი

დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის სახელმწიფოებმა საერთო მიზნის მიღწევისა და ორივე მხარისთვის ურთიერთხელსაყრელ და ურთიერთმისაღებ გარემოში მოლაპარაკების პროცესის წარმატებულად წარმართვის მიზნით შექმნეს მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფი, რომლის მუშაობის ვადად განისაზღვრა პერიოდი 1985 წლის 30 ივნისიდან – 2000 წლის პირველ იანვრამდე. მისი შექმნის წესი, სტრუქტურა და უფლებამოსილება ჩამოყალიბდა აღნიშნული დეკლარაციის მე-2 დანართში. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის ძირითადი ბაზა განთავსდა ჰონკონგში, ხოლო მხარეთა შეთანხმებით შეხვედრები იმართებოდა ასევე პეკინსა და ლონდონში.

თითოეულ მხარეს, რომელიც 5-5 წევრით იყო წარმოდგენილი, ელჩის ტიტულით ხელმძღვანელობდა უფროსი წარმომადგენელი. ჯგუფს დახმარებას უწევდა 20 თანამშრომელი. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის წევრები სარგებლობდნენ დიპლომატიური პრივილეგიებითა და იმუნიტეტით ჰონკონგში, ჩინეთსა და დიდ ბრიტანეთში.

მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის მიზანი იყო 1984 წლის ერთობლივი დეკლარაციის ეფექტურად განხორციელება კონსულტაციებისა და ინფორმაციის გაცვლის ფორმატში.

ჯგუფის ფუნქციებში შედიოდა კონსულტაციების ჩატარება ერთობლივი დეკლარაციის განხორციელების თაობაზე, იმ საკითხების განხილვა, რომელიც ეხებოდა ხელისუფლების გადაცემას 1997 წელს და ინფორმაციის გაცემა და კონსულტაციების ჩატარება მხარეთა შორის შეთანხმებულ საკითხებზე. რაც შეეხება შეთანხმებულ საკითხებს, გადანყდა, რომ მათ განიხილავდა ორივე ხელისუფლება კონსულტაციების გზით.

აღსანიშნავია, რომ მეკავშირეთა ჯგუფში არ ყოფილა გათვალისწინებული ჰონკონგის წარმომადგენლობა, მათ ინტერესებს საკუთარ ინტერესებთან ერთად იცავდა დიდი ბრიტანეთის მეკავშირეთა ჯგუფი.

მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის ამოცანა იყო საკითხების 1997 წლის პირველ ივლისამდე ორ ეტაპად გადანყვეტა.

პირველ ეტაპზე განსახილველი საკითხები ეხებოდა:

ა) ორივე ხელისუფლების მიერ განსახორციელებელ ქმედებას, რომელიც უზრუნველყოფდა ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის, როგორც ცალკე საბაჟო ტერიტორიის, ეკონომიკური ურთიერთობების შენარჩუნებას და მის მონაწილეობას ტარიფებისა და ვაჭრობის გენერალურ შეთანხმებაში, მრავალპროფილიან შეთანხმებასა და სხვა საერთაშორისო ღონისძიებებში;

ბ) ორივე ხელისუფლების მიერ გასატარებელ ქმედებებს, რომელიც უზრუნველყოფდა საერთაშორისო უფლებებისა და ვალდებულებების შემდგომ გამოყენებას ჰონკონგთან დაკავშირებით.

მეორე ეტაპზე განსახილველი საკითხები მოიცავდა:

ა) პროცედურებს, რომელიც უნდა განხორციელებულიყო 1997 წელს ხელისუფლების გადაცემასთან დაკავშირებით;

ბ) ქმედებებს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დასახმარებლად, რათა შეენარჩუნებინათ და განეფართოებინათ ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობები, გაეფორმებინათ ხელშეკრულებები ამ საკითხებთან დაკავშირებით სახელმწიფოსთან, რეგიონთან და შესაბამის საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფს მხარეთა შეთანხმების

საფუძველზე ენიჭებოდა უფლება, ჩემოეყალიბებინა სპეციალისტთა ქვეჯგუფი, რომელიც განიხილავდა ისეთ განსაკუთრებულ და სპეციფიკურ საკითხებს, რომლებშიც საჭირო იყო ექსპერტის ჩარევა. შეხვედრებზე შეიძლებოდა ექსპერტების დასწრებაც. თითოეული მხარე მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის ან ქვეჯგუფების განსაკუთრებულ შეხვედრებზე განსახილველი საკითხებისა და ადგილის შესაბამისად განსაზღვრავდა დელეგაციის შედგენილობას.

მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის საქმიანობა ძირითადად კონფიდენციალური იყო, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა მხარეები სხვა რამეზე არ იყვნენ შეთანხმებულნი.

მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფი წარმოადგენდა მხარეთა დამაკავშირებელ ორგანოს. ის მონაწილეობას არ იღებდა პონკონგის მართვაში და არც მისი ადმინისტრაციის ზედამხედველის ფუნქცია ევალუბოდა.

1999 წლის 8 დეკემბერს ჩატარდა მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის ბოლო, 47-ე შეხვედრა, რომლითაც ჯგუფის ისტორიული მისია წარმატებულად დასრულდა. ჩინურ-ბრიტანული ერთობლივი დეკლარაციის პრაქტიკაში განხორციელება რთული აღმოჩნდა, რადგან მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის წინაშე მდგარი ამოცანები იყო უპრეცედენტო როგორც საერთაშორისო სამართლის, ისე საერთაშორისო პრაქტიკის თვალსაზრისით. უნდა აღინიშნოს, რომ სარიცხო, იმპულსური გადაწყვეტილებების მაგივრად მუშაობისას მხარეები იღებდნენ რაციონალურ, განონასწორებულ, ფრთხილ და, რაც მთავარია, საიმედო გადაწყვეტილებებს. მათი მუშაობისას არ დაფიქსირებულა უტაქტო და უხეში ქმედებები. ეს მარტო ერთი მხარისთვის სარგებლის ძიების კუთხით გამართული კი არა, სირთულეების ერთობლივი ძალებით დაძლევისა და საერთო მიზნის მიღწევაზე ორიენტირებული მოლაპარაკებები იყო.

მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის 15-წლიანი მუშაობის, კომპრომისებისა და მოლაპარაკებების, ორმხრივი ურთიერთობების შედეგად დიდმა ბრიტანეთმა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკამ შეძლეს არა მხოლოდ გაელრმავებინათ თანამშრომლობა, არამედ გზა გაეხსნათ ჩინურ-ბრიტანული ურთიერთობების შემდგომი გან-

ვითარებისათვის. უფრო მეტიც, შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის უშუალო მონაწილეობამ და მისმა ძალისხმევამ განაპირობა სამივე მხარის – ჩინეთის, ჰონკონგისა და დიდი ბრიტანეთის ინტერესების გამარჯვება.

მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფი

შედგენილობა

თითოეულ მხარეს ჰყავდა: უფროსი წარმომადგენელი და ოთხი სხვა წევრი
20-20 დამხმარე პერსონალი
ჯგუფის წევრებს მიენიჭა დიპლომატიური პრივილეგიებითა და
იმუნიტეტით სარგებლობის უფლება

ფუნქციები

- ❖ კონსულტაციების ჩატარება ერთობლივი დეკლარაციის განხორციელების საკითხებზე;
- ❖ იმ საკითხების განხილვა, რომელიც ეხებოდა ხელისუფლების გადაცემას 1997 წელს;
- ❖ ინფორმაციის გაცემა და კონსულტაციების ჩატარება მხარეთა შორის შეთანხმებულ საკითხებზე.

მიზანი

კავშირი, კონსულტაციები და ინფორმაციის გაცემა, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ჩინეთის სუვერენიტეტის აღდგენა ჰონკონგზე 1997 წელს.

შეხვედრების განრიგი

ყოველწლიურად სულ მცირე თითოჯერ პეკინში, ლონდონსა და ჰონკონგში

ოფისი — ჰონკონგში

უფლებამოსილების ვადა

1988 წლის პირველი ივლისიდან 2000 წლის პირველ იანვრამდე

2.2 ერთობლივი დეკლარაცია

მიუხედავად იმისა, რომ ნაშრომს თან ერთვის დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოს მთავრობისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის 1984 წლის 19 დეკემბრის ერთობლივი დეკლარაცია *ჰონკონგის თაობაზე*¹⁶ და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის *ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუცია*, რომელიც ძალაში შევიდა 1997 წლის პირველი ივლისიდან, მიზანშეწონილად ჩავთვალეთ, გავაანალიზოთ და ჩვენი ხედვა წარმოვადგინოთ ამ ორი უმნიშვნელოვანესი აქტის პოლიტიკურ, სამართლებრივ და ეკონომიკურ ასპექტებზე, რამეთუ სწორედ მათ დაეფუძნა *ჰონკონგის დედასახელმწიფოში დაბრუნება*, სახელმწიფოებრივი სუვერენიტეტის აღდგენა და შემდგომში ერთ სახელმწიფოში ცხოვრება.

¹⁶ ერთობლივი დეკლარაციისა და *ჰონკონგის კონსტიტუციის* სრული ტექსტი ნაშრომს თან ერთვის.

აღნიშნული დეკლარაცია ძალაში შევიდა 1985 წლის 30 ივნისს, მანამდე ის რატიფიცირებულ იქნა დადგენილი წესით ორივე მხარის მიერ. დეკლარაცია შედგება 8 მუხლისა და სამი დანართისგან, რომელიც, როგორც ითქვა, დეკლარაციის განუყოფელი ნაწილია. დეკლარაცია გაერომ განიხილა, როგორც საერთაშორისო შეთანხმება და მის განსაკუთრებულობასა და დიდ მნიშვნელობას ხაზი გაუსვა იმით, რომ მოახდინა მისი რეგისტრაცია, რითაც გაერომ ფაქტობრივად დააფიქსირა თავისი თანამონაწილეობა ჰონკონგ-ჩინეთის ურთიერთობების მოწესრიგებაში. იურიდიული ბუნებითა და შინაარსით დეკლარაცია არ არის მხარეთა მისწრაფებების ან სამომავლო განზრახულობათა შესახებ მხოლოდ განცხადება. ეს არის ორი ქვეყნის – დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის მთავრობათა მიერ კონკრეტულ შედეგებზე გათვლილი გარანტირებული შეთანხმება ჩინეთ-ჰონკონგის ურთიერთობათა მოწესრიგების თაობაზე, ასევე, მთავრობების მიერ გაეროს ეგიდით დადებული პირობა მათი ერთად ცხოვრების პოლიტიკური, სამართლებრივი და ეკონომიკური პრინციპების დაცვის მიზნით.

დეკლარაციის პირველ და მეორე მუხლებში ჩინეთი აფიქსირებს თავის გადანაცვეტილებას, ჰონკონგზე აღადგინოს სუვერენიტეტი 1997 წლის პირველი ივლისიდან, დიდი ბრიტანეთი კი სამთავრობო დონეზე აცხადებს თანხმობას, რომ 1997 წლის პირველი ივლისიდან ჰონკონგი დაუბრუნდეს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკას და შევიდეს მის შედგენილობაში.

დეკლარაციის მესამე მუხლში უცვლელად იქნა გადატანილი ჩინეთის ხელისუფლების მიერ 1983 წლის 12 ივლისს გამოცხადებული 12 პრინციპი, რომლის შინაარსი და მნიშვნელობა ზემოთ გაგაცანით.

დეკლარაციის მე-4 და მე-5 მუხლების მიხედვით მხარეები შეთანხმდნენ, რომ გარდამავალ პერიოდში, ე.ი. 1997 წლის პირველ ივლისამდე, გაერთიანებული სამეფო დაუბრკოლებლად განაგრძობდა ჰონკონგზე მმართველობას, ამასთან ჩინეთის მთავრობა თანახმაა მასთან თანამშრომლობაზე. მხარეებმა აუცილებლად მიიჩნიეს მეკავშირეთა ერთობლივი ჩინურ-ბრიტანული ჯგუფის შექმნა, რომლის მთავარი ამოცანა იქნებოდა დეკლარა-

ციის პრინციპების ეტაპობრივი განხორციელება, ხელისუფლების ცივილურად გადაცემა და ყველა სადავო და შეუთანხმებელ საკითხზე კომპრომისის მიღწევა. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის მნიშვნელობაზე ისიც მიუთითებს, რომ მათ ამოცანებს, საქმიანობის წესსა და ფუნქციებს დეკლარაციის მე-2 დანართი მთლიანად დაეთმო. უფრო დეტალურად მეკავშირეთა ჯგუფზე არ შევჩერდებით, ვინაიდან მათი მუშაობის 15-წლიანი პერიოდი სათანადოდ ზემოთ უკვე მიმოვიხილეთ.

დეკლარაციის პირველი დანართი განსაზღვრავს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის მიერ ჰონკონგთან დაკავშირებული ურთიერთობების პოლიტიკურ ასპექტებს. მათ შორის მნიშვნელოვანია ის, რომ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არ იქნება გამოყენებული სოციალისტური სისტემა და პოლიტიკა, მოქმედი კაპიტალისტური სისტემა და ცხოვრების სტილი უცვლელი დარჩება 50 წლის განმავლობაში 2047 წლამდე (დანართი I, პარაგრაფი I). იქვე მითითებულია, რომ „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი უშუალოდ ექვემდებარება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ცენტრალურ სახალხო მთავრობას და სარგებლობს მაღალი ხარისხის ავტონომიით. რაც შეეხება საგარეო და თავდაცვის საკითხებს, ისინი ცენტრალური სახალხო მთავრობის კომპეტენციაა. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ექნება აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და დამოუკიდებელი სასამართლო ხელისუფლება, მათ შორის საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების უფლებით. ცენტრალური სახალხო მთავრობა უფლებამოსილებას ანიჭებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს, თავად აწარმოოს საგარეო საქმიანობა ამ დანართის XI პარაგრაფის დებულებათა გათვალისწინებით“.

XI პარაგრაფის მიხედვით „ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს „ჰონკონგი, ჩინეთის“ სახელის გამოყენებით შეუძლია შეინარჩუნოს და განავითაროს ურთიერთობები, გააფორმოს ხელშეკრულებები ხელისუფლებასთან, რეგიონთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან შესაბამის სფეროში, მათ შორის ეკონომიკის, ვაჭრობის, ფინანსურ და სავალუტო, სატრანს-

პორტო, საკომუნიკაციო, ტურიზმის, კულტურისა და სპორტის სფეროებში". იქვე მითითებულია, რომ „საერთაშორისო ხელშეკრულებები, რომლის მხარეც არაა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, თუმცა ხორციელდება ჰონკონგში, შესაძლებელია შენარჩუნებული იყოს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში.

სახელმწიფოების მიერ ჰონკონგში დაფუძნებული საკონსულო და სხვა ოფიციალური მისიები, რომლებმაც დაამყარეს ფორმალური დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, შენარჩუნდება.

„გაერთიანებულ სამეფოს შეუძლია ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში დააფუძნოს გენერალური საკონსულო“.

ზემოაღნიშნული გვაძლევს საშუალებას დავასკვნათ, რომ საგარეო ურთიერთობებში, განსაკუთრებით საგარეო-ეკონომიკური მიმართულებით, ჰონკონგი სულაც არ არის უუფლებო სუბიექტი.

1-ლი დანართის მე-2 პარაგრაფის მიხედვით ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსების შემდეგ კვლავ მოქმედებს ჰონკონგში ადრე მიღებული კანონები. ამასთან, მე-2 პარაგრაფმა განსაზღვრა, რომ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონებია: კონსტიტუცია, ჰონკონგში ადრე მიღებული მოქმედი კანონები და ის კანონები, რომელთაც მიიღებს ჰონკონგის სპეციალური რეგიონის საკანონმდებლო ორგანო. ავტონომიურობის მაღალი ხარისხი აქ უდავოა.

მე-3 პარაგრაფში დაფიქსირდა ჰონკონგის სპეციალური რეგიონის სასამართლო ხელისუფლების სრული დამოუკიდებლობა.¹⁷

მე-4 პარაგრაფმა განსაზღვრა ჰონკონგის სახელმწიფო სტრუქტურებში დასაქმებულ პირთა ბედი 1997 წლის პირველი ივლისის შემდეგ, კერძოდ: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ჩამოყალიბების შემდეგ, ჰონკონგის ყველა სამთავრობო დეპარტამენტში დასაქმებული სახელმწიფო მოხელეები, მათ შორის პოლიციის დეპარტამენტის მოსამსახურეები

17 სასამართლო ხელისუფლების შესახებ მსჯელობა გვექნება ჰონკონგის კონსტიტუციის განხილვის დროს.

და სხვა სამართალდამცავები, დარჩებიან თანამდებობაზე და გააგრძელებენ საქმიანობას ადრინდელზე არანაკლებ ხელსაყრელი ანაზღაურებით, შეღავათით, სარგებლითა და პირობებით. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა იმ პირებს, რომელებიც პენსიაზე გავიდნენ ან დაასრულეს საკონტრაქტო ვადა, ასევე მათ, ვინც პენსიაზე გავიდა 1997 წლის პირველ ივლისამდე და მათზე დამოკიდებულ პირებს, გადაუხდის ადრინდელზე არანაკლებ პენსიას, ფულად საჩუქრებს, შეუნარჩუნებს დახმარებებსა და შეღავათებს, მიუხედავად მათი ეროვნებისა და საცხოვრებელი ადგილისა".

განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს მე-6 პარაგრაფით გათვალისწინებული ფართო, ფაქტობრივად სრული თავისუფლების ტოლფასი შეუზღუდავი უფლებები, როგორც შიდა, ისე საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობების მართვისა და ყველა სახის გადანყვეტილებების მიღების თვალსაზრისით. ამ მიზნით „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს ჰონკონგში მოქმედ კაპიტალისტულ ეკონომიკურ და სავაჭრო სისტემებს. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა მიიღებს გადანყვეტილებებს საკუთარ ეკონომიკურ და სავაჭრო წესებთან დაკავშირებით“. გარდა ამისა, „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს თავისუფალი პორტის სტატუსს და გააგრძელებს თავისუფალ სავაჭრო პოლიტიკას, მათ შორის საქონლისა და კაპიტალის თავისუფალ მოძრაობას. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია შეინარჩუნოს და განავითაროს ეკონომიკური და სავაჭრო ურთიერთობები ყველა სახელმწიფოსა და რეგიონთან.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი იქნება ცალკე საბაჟო ტერიტორია. მას შეუძლია იყო საერთაშორისო ორგანიზაციების წევრი და მხარე საერთაშორისო სავაჭრო ხელშეკრულებებისა (მათ შორის პრეფერენციალურ სავაჭრო შეთანხმებებში), როგორიცაა ტარიფებისა და ვაჭრობის შესახებ გენერალური შეთანხმება და ტექსტილით საერთაშორისო ვაჭრობასთან დაკავშირებული ლონისძიებები. აუცილებლობის შემთხვევაში

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია დააარსოს ოფიციალური და ნახევრად ოფიციალური ეკონომიკური და სავაჭრო მისიები უცხო ქვეყნებში და ასეთი მისიების დაარსების თაობაზე შეატყობინოს ცენტრალურ სახალხო მთავრობას“.

ტრანსპორტის სფეროში მე-8 პარაგრაფმა დაადგინა შემდეგი: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს ჰონკონგის სატრანსპორტო ოპერაციების მართვისა და რეგულირების ადრინდელ სისტემებს, მათ შორის ნაოსნობის პირობების რეგულირების სისტემას. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის განსაკუთრებული ფუნქციები და პასუხისმგებლობა ტრანსპორტირების სფეროში განსაზღვრული იქნება თვით ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის მიერ. კერძო გადაზიდვების ბიზნესი, გადაზიდვებთან დაკავშირებული ბიზნესი და კერძო კონტეინერების ტერმინალი ჰონკონგში გააგრძელებს თავისუფლად მუშაობას.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ უფლებამოსილი იქნება, აწარმოოს ტრანსპორტირების რეესტრი და სერტიფიკატებთან დაკავშირებული საკითხები საკუთარი კანონმდებლობით „ჰონკონგი, ჩინეთის“ სახელით“.

ჰონკონგში ხელშეუხებელი დარჩა საავიაციო ბიზნესიც. ამ სფეროში უმაღლეს ავტონომიურობაზე მიუთითებს შემდეგი: „ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს მიანიჭებს შემდეგ უფლებამოსილებებს:

აწარმოოს მოლაპარაკებები და გააფორმოს სხვა ორგანოებთან ყველა სახის გარიგება, რაც დაკავშირებულია ზემოხსენებული საჰაერო მომსახურების ხელშეკრულების ან დროებითი ხელშეკრულების განხორციელებასთან;

გასცეს ლიცენზიები საჰაერო ხაზებისათვის, რომელიც რეგისტრირებულია და საქმიანობის ძირითადი ადგილი აქვს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში;

განსაზღვროს ასეთი საჰაერო ხაზები ზემოხსენებული სა-

ჰაერო მომსახურების ხელშეკრულებით ან დროებითი ხელშეკრულებით;

გაცეს უცხოეთის ავიახაზების მომსახურებაზე ნებართვა, გარდა ჩინეთის დანარჩენ ტერიტორიაზე მომსახურებისა“ (იხ. მე-9 პარაგრაფი).

რაც შეეხება განათლების, კულტურის, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების სფეროს, მე-10 პარაგრაფში განსაზღვრულია, რომ „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონში შენარჩუნდება ჰონკონგში მანამდე მოქმედი საგანმანათლებლო სისტემა. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა მიიღებს გადაწყვეტილებას კულტურის, განათლების, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიათა სფეროში, მათ შორის განათლების სისტემასა და მის მართვასთან, სწავლების ენასთან, სახსრების განაწილებასთან, საგამოცდო სისტემასთან, აკადემიური ჯილდოების სისტემასა და სასწავლო-ტექნოლოგიური კვალიფიკაციის აღიარებასთან დაკავშირებულ ნესებზე. ყველა ტიპის დაწესებულება, მათ შორის რელიგიური და საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, შეინარჩუნებენ ავტონომიას. მათ შეეძლება გააგრძელონ პერსონალის მიღება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის გარედან. სტუდენტებს აქვს განათლების თავისუფალი არჩევანის უფლება და თავისუფლება, სწავლა განაგრძონ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის გარეთ“.

მე-12 პარაგრაფის მიხედვით დანაშაულთან ბრძოლისა და რეგიონში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ფუნქციის შესრულებას მთლიანად უზრუნველყოფდა ჰონკონგის მთავრობა, რაც შეეხება ჰონკონგში ჩაყენებულ ჩინეთის შეიარაღებულ ძალებს – სამხედრო გარნიზონს, მას ეკრძალებოდა ჰონკონგის შიდა საქმეებში ჩარევა. ამასთან სამხედრო ძალების დაფინანსებას ჩინეთის ცენტრალური მთავრობა იღებდა თავის თავზე.

მე-13 პარაგრაფის მიხედვით ჰონკონგმა სრული დამოუკიდებლობა მიიღო და დაეკისრა ჰონკონგის მოქალაქეთა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის უზრუნველყოფა, მათ შორის: პიროვნების, სიტყვის, პრესის, შეკრების, ასოციაციის, სავაჭრო

კავშირების დამყარებისა და გაერთიანების, კორესპონდენციის, მოგზაურობის, მოძრაობის, გაფიცვის, დემონსტრაციის, აკადემიური კვლევის, რწმენის, ხელშეუხებლობისა და ქორწინების თავისუფლებისა.

ამასთან ცალკე უნდა აღინიშნოს ის უფლებამოსილება, რომელსაც ცენტრალური სახალხო მთავრობა ანიჭებს ჰონკონგის მთავრობას, კერძოდ: „კანონის შესაბამისად გასცეს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის პასპორტი ჩინეთის ყველა მოქალაქეზე, რომელსაც აქვს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მუდმივი პირადობის მოწმობა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სამგზავრო პასპორტი, ასევე, ყველა სხვა იმ პირზე, რომელიც კანონიერად ცხოვრობს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში“ ჰონკონგს დეკლარაციით უნარჩუნდებოდა საკუთარი სავიზო რეჟიმის შენარჩუნებისა და მასთან დაკავშირებული კონტროლის უფლება. უფრო მეტიც, ჰონკონგის მთავრობას მიენიჭა სავიზო ხელშეკრულებების გაფორმების უფლება სახელმწიფოებთან და რეგიონებთან.

იმდენად მნიშვნელოვანი იყო მინის იჯარის შემდგომი სამართლებრივი რეგულაციები და უფლებამოსილების გადანაწილება ჩინეთს, ჰონკონგსა და დიდ ბრიტანეთს შორის, რომ მას დეკლარაციის მესამე დანართი მთლიანად მიეძღვნა. რეგულაციები სამეტაპად დაიყო: პირველი მოიცავდა დეკლარაციის ამოქმედებამდე პერიოდს, მეორე – დეკლარაციის ამოქმედებიდან 1997 წლის პირველ ივლისამდე პერიოდს, ხოლო მესამე – 1997 წლის პირველი ივლისის შემდგომ პერიოდს.

აღნიშნული დანართის მე-3 პარაგრაფის მიხედვით ახალი იჯარით, ე.ი. დეკლარაციის ამოქმედების შემდეგ გადაცემული მინის ჯამური ოდენობა შეიზღუდა და წელიწადში არ უნდა ყოფილიყო 50 ჰექტარზე მეტი.

ამავე დანართის მე-7 პარაგრაფის მიხედვით „ერთობლივი დეკლარაციის ძალაში შესვლის შემდეგ მინის საკითხებზე მუშაობისთვის ჰონკონგში შეიქმნება კომისია. კომისიაში შევლენ მხარე-

თა მოხელეები თანაბარი რაოდენობით, რომელთაც ერთობლივად დანიშნავს უშუალოდ გაერთიანებული სამეფოს მთავრობა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობა საჭირო დამხმარე პერსონალთან ერთად. ორივე მხარის მოხელეები პასუხისმგებელნი იქნებიან თავისი მთავრობის წინაშე.

მინის საკითხებზე მომუშავე კომისია დათხოვნილი იქნება 1997 წლის 30 ივნისს.

მინის საკითხებზე მომუშავე კომისიის უფლებამოსილება განისაზღვრა დეკლარაციის მე-3 დანართით.

ერთობლივი დეკლარაციის რეზიუმეს სახით უნდა ითქვას, რომ ის ფორმითა და შინაარსით ორი სახელმწიფოს – დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის – პოლიტიკურ-სამართლებრივი შეთანხმებაა, რომელმაც წინმსწრებად, საერთაშორისო სამართლის პრინციპების შესაბამისად, მოაწესრიგა ჩინეთ-ჰონკონგის სამომავლო ურთიერთობები.

2.3. ჰონკონგის კონსტიტუცია

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუცია, როგორც ზემოთ აღინიშნა, ჩინეთის ეროვნულმა სახალხო კონგრესმა დაამტკიცა 1990 წელს, რომელიც ძალაში შევიდა 1997 წლის პირველი ივლისიდან. საჭიროდ მივიჩნიეთ განვიხილოთ ჰონკონგის კონსტიტუციის ის თავები და მუხლები, რომლებიც დეკლარაციის პოლიტიკურ-სამართლებრივი დახასიათებისას არ გამხდარა მსჯელობის საგანი.

კონსტიტუცია¹⁸ შედგება პრეამბულისგან, 9 თავისა და სამი დანართისგან).

პრეამბულაში აღნიშნულია, რომ „ჰონკონგი იყო ჩინეთის ტერიტორიის ნაწილი უძველესი დროიდან. იგი ოკუპირებულ იქნა დიდი ბრიტანეთი მიერ 1840 წელს ოპიუმის ომის შემდეგ. 1984 წლის 19 დეკემბერს ჩინეთისა და დიდი ბრიტანეთის მთავრობებმა ხელი მოაწერეს ერთობლივ დეკლარაციას ჰონკონგის თაობაზე და დაადასტურეს, რომ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობა აღადგენს ჰონკონგზე იურისდიქციას 1997 წლის პირველი ივლისიდან. ამგვარად, დაკმაყოფილებულ იქნა ჩინელი ხალხის დიდი ხნის მისწრაფება ჰონკონგის დაბრუნების შესახებ.

ეროვნული ერთიანობისა და ტერიტორიული მთლიანობის დაცვისა და ჰონკონგისთვის კეთილდღეობისა და სტაბილურობის შენარჩუნების მიზნით, მისი ისტორიისა და რეალობის გათ-

¹⁸ შემდგომში იგულისხმება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის 1990 წლის კონსტიტუცია.

ვალისწინებით, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკამ გადანყეიტა, აღადგინოს პონკონგზე სუვერენიტეტი და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის 31-ე მუხლის საფუძველზე დაარსდეს პონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი პრინციპით — „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“. პონკონგში სოციალისტური სისტემა და პოლიტიკა არ დამკვიდრდება. ჩინეთის სახალხო

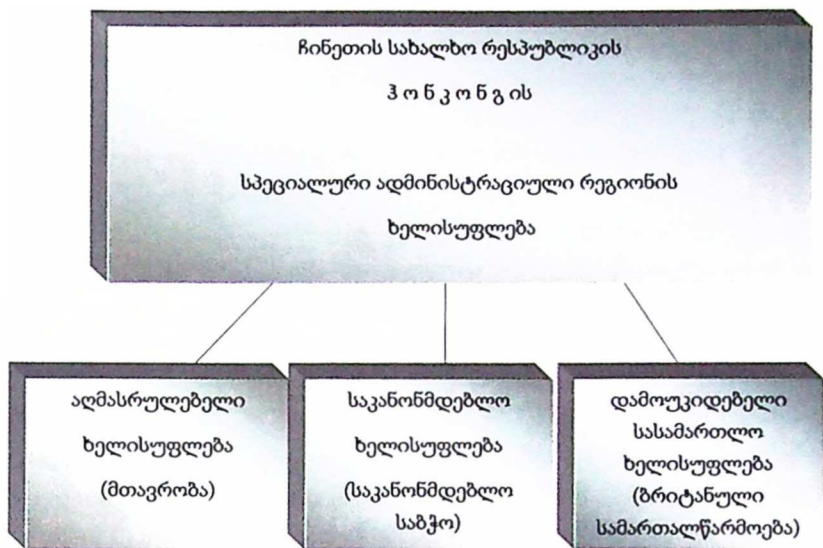
რესპუბლიკის ძირითადი პოლიტიკა ჰონკონგთან მიმართებაში ჩინეთის ხელისუფლებამ ასახა ჩინურ-ბრიტანულ ერთობლივ დეკლარაციაში.

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის შესაბამისად, ეროვნული სახალხო კონგრესი ამტკიცებს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუციას, აყალიბებს სისტემებს აღნიშნულ რეგიონში, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ძირითადი პოლიტიკის განხორციელება ჰონკონგთან მიმართებაში

როგორც ვხედავთ, პრამბულაში უცვლელად დაფიქსირდა ჩინეთის ხელისუფლების მიერ ერთობლივ დეკლარაციაში ასახული ყველა გარანტია, რასაც უნდა დაფუძნებოდა ჩინეთ-ჰონკონგის ურთიერთობები 1997 წლის პირველი ივლისიდან. კონსტიტუციის პირველი მუხლის საფუძველზე „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი არის ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის განუყოფელი ნაწილი“. მე-2 მუხლით კი – „ეროვნული სახალხო კონგრესი უფლებამოსილებას ანიჭებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს, ისარგებლოს მაღალი ხარისხის ავტონომიით, ჰყავდეს აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და დამოუკიდებელი სასამართლო ხელისუფლება, მათ შორის, კონსტიტუციის დებულებების შესაბამისად ჰქონდეს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების უფლება“).

კონსტიტუციის მე-9 მუხლის შესაბამისად ჰონკონგის ხელისუფლების სამივე შტოს, ჩინური ენის გარდა, შეუძლია ოფიციალურ ენად გამოიყენოს ინგლისურიც. ამით ჩინეთმა უდავოდ პატივი სცა და გაითვალისწინა ბრიტანეთის სამომავლო ინტერესები ჰონკონგთან მიმართებაში 1997 წლის შემდეგაც.

ცენტრალურ ხელისუფლებასა და რეგიონს შორის ურთიერთობა კონსტიტუციის მე-12 და მე-13 მუხლებით დარეგულირდა, კერძოდ: ჰონკონგის რეგიონი ისარგებლებს მაღალი ხარისხის ავტონომიით და პირდაპირ დაექვემდებარება ცენტრალურ ხელისუფლებას. ამასთან „ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ანიჭებს უფლებამოსილე-

ბას, საკუთარი საშინაო პოლიტიკა წარმართოს წინამდებარე კონსტიტუციის შესაბამისად" ეს ადასტურებს, რომ ჩინეთის ხელისუფლება თანახმაა, ჰონკონგმა თავისი საშინაო პოლიტიკა წარმართოს თავისივე კონსტიტუციით.

საყურადღებოა ცენტრალური ხელისუფლების უფლებამოსილება ჰონკონგში საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადებასთან დაკავშირებით, კერძოდ, მე-18 მუხლის მიხედვით „იმ შემთხვევაში, თუ ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტი გადაწყვეტს, გამოაცხადოს საგანგებო მდგომარეობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არეულობის გამო, რომელიც საფრთხეს უქმნის ეროვნულ ერთიანობასა და უსაფრთხოებას და სიტუაცია რეგიონის კონტროლს არ დაექვემდებარება, ცენტრალურ სახალხო მთავრობას შეუძლია გამოსცეს განკარგულება, რათა რეგიონში ამოქმედდეს შესაბამისი სახელმწიფო კანონმდებლობა" კონსტიტუციის მე-3 თავი მთლიანად დათმობილი აქვს ჰონკონგის მოქალაქეთა ფუნდამენტურ უფლებებსა და მოვალეობებს. 24-ე მუხლის მიხედვით „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მოსახლეობა

(«ჰონკონგის მაცხოვრებლები») შედგება მუდმივი და არამუდმივი მაცხოვრებლებისაგან.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მუდმივი მაცხოვრებელია:

1. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში დაბადებული ჩინეთის მოქალაქე;
2. ჩინეთის მოქალაქე, რომელიც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში უწყვეტად ცხოვრობდა არანაკლებ შვიდი წლის განმავლობაში;
3. (1) და (2) კატეგორიებში ჩამოთვლილ პირთა შვილები;
4. არაჩინელი ეროვნების პირი, რომელიც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში შევიდა მოქმედი სამგზავრო დოკუმენტით, ჰონკონგში ჩვეულებრივ ცხოვრობდა უწყვეტად არანაკლებ შვიდი წლის განმავლობაში და ჰონკონგს მიიჩნევს მის მუდმივ საცხოვრებელ ადგილად;
5. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში დაბადებული 21 წლის ასაკამდე პირი, რომელიც შეყვანილია მოსახლეობის მე-4 კატეგორიაში,;
6. პირველ-მეხუთე კატეგორიებში შეყვანილი პირი, ვისაც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე მხოლოდ ჰონკონგში ცხოვრების უფლება ჰქონდა.

ზემოხსენებულ პირებს აქვთ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ცხოვრებისა და რეგიონის კანონმდებლობის შესაბამისად მუდმივი პირადობის მონმობის მიღების უფლება, რაც ადასტურებს მათი ცხოვრების უფლებას.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დროებითი მცხოვრებელი იქნება პირი, რომელიც ცდილობს რეგიონის კანონმდებლობის შესაბამისად მოიპოვოს ჰონკონგის პირადობის მონმობა, მაგრამ არ აქვს მუდმივად ცხოვრების უფლება".

ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლება განსაკუთრებულ სიფრთხილეს და პატივისცემას აფიქსირებს ჰონკონგში არსებული ტრადიციებისა და ძირძველი მოსახლეობის ინტერესების მიმართ. მე-40 მუხლში ვკითხულობთ, რომ „ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში დაცული იქნება კანონიერი ტრადიციული უფლებები და „ახალი ტერიტორიების“ ძირძველი მოსახლეობის ინტერესები“. კონსტიტუციის მე-4 თავი ეხება რეგიონის პოლიტიკურ სტრუქტურას, რომელიც 6 ნაწილისაგან შედგება. პირველი და მეორე ნაწილი განსაზღვრავს მთავარი აღმასრულებლისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების არჩევის, ფორმირების წესს და კომპეტენციას. კონსტიტუციით მთავარი აღმასრულებელი რეგიონის ხელმძღვანელი (მთავრობის მეთაური) და წარმომადგენელია. იგი ანგარიშვალდებულია ცენტრალური სახალხო მთავრობის წინაშე (მისი დანიშვნის, არჩევის წესის შესახებ ქვემოთ, შემდეგ თავში გვექნება მსჯელობა). ხაზგასმულია, რომ მთავარი აღმასრულებელი უნდა იყოს პატიოსანი და საქმისათვის თავდადებული. მისი ფუნქციები და უფლებამოსილება განსაზღვრულია კონსტიტუციის 48-ე მუხლით, რომლის მიხედვით, ის

- (1) ხელმძღვანელობს რეგიონის მთავრობას;
- (2) პასუხისმგებელია კონსტიტუციისა და სხვა კანონების დაცვაზე, რომელსაც ითვალისწინებს წინამდებარე კონსტიტუცია და მოქმედებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში;
- (3) ხელს აწერს საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მიღებულ კანონპროექტებს და აქვეყნებს კანონებს; ხელს აწერს საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მიღებულ ბიუჯეტს, ბიუჯეტის ანგარიშსა და საბოლოო ანგარიშებს ცენტრალური სახალხო მთავრობის ოქმისთვის;
- (4) წყვეტს სამთავრობო პოლიტიკას და გამოსცემს ადმინისტრაციულ ბრძანებებს;
- (5) ცენტრალურ სახალხო მთავრობას დასანიშნად წარუდგენს: დეპარტამენტების მდივნებსა და მდივნის მოადგილეებს, ბიუროს დირექტორებს, კომისარს კორუფცია-

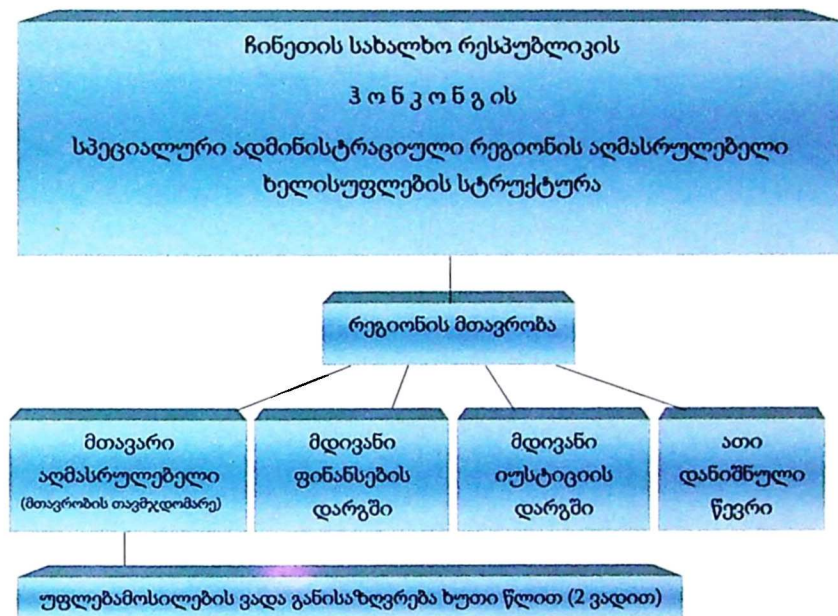
სთან ბრძოლის საკითხებში, აუდიტის კომისიის დირექტორს, პოლიციის კომისარს, იმიგრაციის დირექტორსა და საბაჟო და სააქციზო კომისარს. წინადადებებით შედის ცენტრალური სახალხო მთავრობის წინაშე აღნიშნული თანამდებობის პირების გათავისუფლების თაობაზე;

- (6) სამართლებრივი პროცედურების შესაბამისად ნიშნავს და ათავისუფლებს მოსამართლეებს ყველა დონეზე;
- (7) სამართლებრივი პროცედურების შესაბამისად ნიშნავს და ათავისუფლებს საჯარო მოხელეებს;
- (8) ახორციელებს ცენტრალური სახალხო მთავრობის მითითებებს ამ კონსტიტუციით გათვალისწინებულ საკითხებზე;
- (9) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის სახელით წარმართავს საგარეო და სხვა საქმეებს ცენტრალური ხელისუფლების მიერ მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში;
- (10) საკანონმდებლო საბჭოს წარუდგენს წინადადებებს შემოსავლებთან ან ხარჯებთან დაკავშირებით;
- (11) საჯარო ინტერესების გათვალისწინებით წყვეტს უსაფრთხოებისა და სასიცოცხლო მნიშვნელობის საკითხებს, რომელმა სახელისუფლებო თანამდებობის პირმა ან სხვა პერსონალმა უნდა წარუდგინოს ინფორმაცია საკანონმდებლო საბჭოს ან მის კომიტეტებს;
- (12) შეიწყალებს სისხლის სამართლის დანაშაულში მსჯავრდებულ პირებს ან უმსუბუქებს მათ სასჯელს.
- (13) იხილავს შუამდგომლობებსა და საჩივრებს.

გარდა ამისა, კონსტიტუციის 50-ე მუხლის თანახმად: „თუ მთავარი აღმასრულებელი საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მეორედ წარმოდგენილ კანონპროექტს არ მოაწერს ხელს ან საკანონმდებლო საბჭო არ მიიღებს მთავრობის მიერ წარდგენილ ბიუჯეტს ან სხვა მნიშვნელოვან კანონპროექტს და ვერც კონსულტაციების შედეგად მოხდება შეთანხმება, მაშინ მთავარ აღმასრულებელს უფლება აქვს, დაითხოვოს საკანონმდებლო საბჭო.“

მთავარმა აღმასრულებელმა საკანონმდებლო საბჭოს დათ-

ხოვნამდე კონსულტაცია უნდა გაიაროს აღმასრულებელ საბჭოსთან. მთავარ აღმასრულებელს შეუძლია დაითხოვოს საკანონმდებლო საბჭო მხოლოდ ერთხელ უფლებამოსილების ერთ ვადაში“

ამრიგად, გადაჭარბებული არ იქნება თუ ვიტყვით, რომ მთავარი აღმასრულებლის უფლებები თითქმის გათანაბრებულია ქვეყნის პრეზიდენტის – მეთაურის საკონსტიტუციო სამართლით აღიარებულ უფლებებთან. ნიშანდობლივია, რომ მთავრობის სტრუქტურაში იქმნება კორუფციასთან ბრძოლის კომისია, რომელიც ანგარიშვალდებულია მთავარი აღმასრულებლის წინაშე. რაც შეეხება სისხლის სამართლის დევნას, მას პროკურატურა უზრუნველყოფს, ხოლო კონტროლს ახორციელებს იუსტიციის დეპარტამენტი. კონსტიტუციის მე-4 თავის მე-3 ნაწილი ეთმობა საკანონმდებლო ხელისუფლებას. საკანონმდებლო ხელისუფლება ჰონკონგში წარმოდგენილია საკანონმდებლო საბჭოს სახით. კონსტიტუციის 67-ე და 68-ე მუხლების თანახმად: „ჰონკონგის

სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს წევრები ჩინეთის მოქალაქეებია, რომლებიც არიან რეგიონის მუდმივი რეზიდენტები და არა აქვთ უცხო ქვეყნაში ცხოვრების უფლება. ამასთან, რეგიონში მუდმივად მცხოვრებნი, რომლებიც არ არიან ჩინეთის მოქალაქეები ან აქვთ უცხო ქვეყნაში ცხოვრების უფლება, შესაძლებელია არჩეულ იქნენ საკანონმდებლო საბჭოში იმ პირობით, რომ მათი რაოდენობა არ გადააჭარბებს საბჭოს მთელი შემადგენლობის 20 %-ს.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭო ყალიბდება არჩევნების გზით.

საკანონმდებლო საბჭოს ფორმირების წესი განისაზღვრება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არსებული ფაქტობრივი ვითარებისა და ეტაპობრივი და თანმიმდევრული პროგრესის პრინციპის შესაბამისად. საბოლოო მიზანია საკანონმდებლო საბჭოს ყველა წევრის საყოველთაო კენჭისყრით არჩევა“ მოუხედავად ამისა, საკანონმდებლო საბჭოს ყველა წევრის არჩევა

საყოველთაო კენჭისყრით დღემდე არ არის უზრუნველყოფილი და აქედან გამომდინარე, ჰონკონგელების და ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლების დაპირისპირება ხშირად სწორედ ამითაა გამოწვეული და მას ჩვენ ქვემოთ კიდევ დაეუბრუნდებით.

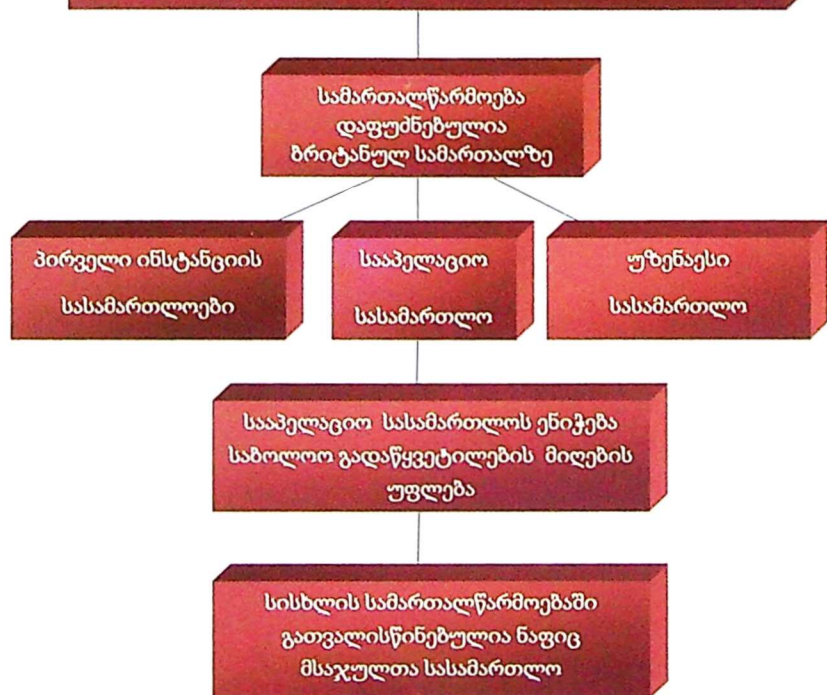
საკანონმდებლო ხელისუფლების არჩევის პირველი ვადა განისაზღვრა 2 წლით, ხოლო შემდგომი ვადები – 4 წლით. მის უფლებამოსილებას განსაზღვრავს 73-ე მუხლი, კერძოდ, საკანონმდებლო ხელისუფლება:

1. იურიდიული პროცედურების შესაბამისად იღებს ან აუქმებს კანონებს, შეაქვს შესწორებები მათში;
2. განიხილავს და ამტკიცებს მთავრობის მიერ წარდგენილ ბიუჯეტს;
3. ამტკიცებს საგადასახადო და საზოგადოებრივ ხარჯებს;
4. მთავარი აღმასრულებლისგან იღებს და განიხილავს ინფორმაციას;
5. განიხილავს მთავრობის მუშაობას;
6. განიხილავს ნებისმიერ ინიციატივას, რომელიც უკავშირდება საზოგადოებრივ ინტერესებს;
7. წყვეტს სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეებისა და უმაღლესი სასამართლოს მთავარი მოსამართლის დანიშვნისა და მოხსნის საკითხს;
8. იღებს და განიხილავს ჰონკონგის მცხოვრებთა საჩივრებსა და განცხადებებს;
9. წყვეტს მთავარი აღმასრულებლის იმპიჩმენტის საკითხს;
10. ზემოაღნიშნული ფუნქციების შესასრულებლად ინვესტს პირებს, რომლებსაც შეიძლება ჰქონდეთ ინფორმაცია მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით.

კონსტიტუციის მე-4 თავის მე-4 ნაწილი დათმობილი აქვს სასამართლო ხელისუფლებას).

მე-80 მუხლის თანახმად „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოები წარმოადგენენ სასამართლო ხელისუფლებას რეგიონში ყველა დონეზე და ახორციელებენ სასამართლო ძალაუფლებას“

**ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის
ჰონკონგის
სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის
სასამართლო ხელისუფლება**

ჰონკონგში ფუნქციონირებს პირველი ინსტანციის, სააპელაციო და უზენაესი სასამართლოები, რითაც სასამართლო ხელისუფლებას მინიჭებული აქვს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების უფლება და რეგულირდება შესაბამისი კანონით. განსაკუთრებით ხაზი უნდა გაესვას იმ გარემოებას, რომ მართლმსაჯულება და სამართალწარმოება ეფუძნება ბრიტანულ კანონმდებლობას და, აქედან გამომდინარე, იყენებს პრეცედენტულ სამართალს. ჰონკონგში შენარჩუნებულ იქნა ჰონკონგის ნაფიც მდაჯულთა ინ-

სტიტუტი. ამით რეგიონი უდავოდ დაცულ იქნა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში დღემდე არსებული დასჯის უმკაცრესი სისხლის სამართლებრივი პოლიტიკასგან, მათ შორის სიკედილით დასჯის გამოყენებისაგან. მოსამართლეთა კორპუსის დანიშვნისა და განთავისუფლების პეროგატივა მთლიანად ჰონკონგის მთავარი აღმასრულებლისა და საკანონმდებლო საბჭოს ხელშია და რეგულირდება კონსტიტუციის 88-ე და 90-ე მუხლებით.

კონსტიტუციის 93-ე მუხლის შესაბამისად „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ჰონკონგში მომუშავე მოსამართლეებსა და სასამართლოთა სხვა თანამშრომლებს უნარჩუნდება სამუშაო ადგილები, ანაზღაურება, შეღავათები, სარგებელი და ექმნება მუშაობის არანაკლებ ხელსაყრელი პირობები.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა აფინანსებს მოსამართლეებსა და სასამართლოთა სხვა თანამშრომლებს, რომლებიც როგორც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის შექმნის შემდეგ, ისე მანამდე, გადადგნენ ან მიდიან სამსახურიდან განსაზღვრული წესების შესაბამისად, მიუხედავად მათი მოქალაქეობისა ან საცხოვრებელი ადგილისა“

ზემოაღნიშნული კონსტიტუციური გარანტიები მიუთითებს იმაზე, რომ ჰონკონგში 1997 წლის პირველი ივლისის შემდეგ ფაქტობრივად შენარჩუნდა სასამართლო ხელისუფლების არა მარტო არსებული სისტემა, არამედ მოსამართლეთა კორპუსის სტაბილურობაც.

კონსტიტუციის მე-4 თავის მე-6 ნაწილი ეთმობა საჯარო მოხელეებს. 101-ე მუხლი ადგენს: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია საჯარო სამსახურში დაასაქმოს ბრიტანელი და სხვა ეროვნების მოქალაქე, რომელსაც აქვს მუდმივი პირადობის მონიშვნა. მხოლოდ ჩინეთის მოქალაქეებს, მუდმივ რეზიდენტებს, რომლებსაც არა აქვთ უცხო ქვეყანაში ცხოვრების უფლება, შეუძლიათ დაიკავონ შემდეგი თანამდებობები: დეპარტამენტის მდივანი და მდივნის მოადგილე, ბიუროს დირექტორი, კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის კომისიის

წევრი, აუდიტის კომისიის დირექტორი, პოლიციის რწმუნებული, იმიგრაციის სამსახურის დირექტორი და საბაჟოსა და აქციზის რწმუნებული.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია სამთავრობო დეპარტამენტში მრჩეველად დაასაქმოს ბრიტანელი და სხვა ქვეყნის მოქალაქე. საჭიროების შემთხვევაში, შეიძლება მოწვეულ იქნენ კვალიფიციური კანდიდატები ასევე რეგიონის გარედან, რათა სამთავრობო დეპარტამენტებში შეივსოს პროფესიული და ტექნიკური თანამდებობები. უცხო ქვეყნის მოქალაქეები შეირჩევიან მხოლოდ მათი ინდივიდუალური შესაძლებლობების გათვალისწინებით. ისინი პასუხისმგებელი არიან რეგიონის მთავრობის წინაშე". ჩვენი აზრით საყურადღებოა კონსტიტუციის 104-ე მუხლი ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონისადმი ერთგულების თაობაზე, კერძოდ, აღნიშნული მუხლის თანახმად „ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში თანამდებობის დაკავებისას მთავარი აღმასრულებელი, ოფიციალური პირები, აღმასრულებელი საბჭოსა და საკანონმდებლო საბჭოს წევრები, ყველა დონის სასამართლოს მოსამართლეები და სასამართლოს სხვა თანამშრომლები ფიცს დებენ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ძირითადი კანონის დაცვასა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონისადმი ერთგულებაზე“.

კონსტიტუციის მე-5 თავი მოიცავს ეკონომიკას, მათ შორის ფინანსებს, მონეტარულ საქმეებს, ვაჭრობას, მრეწველობას, მინის იჯარას, გადაზიდვებს, სამოქალაქო ავიაციას.

კონსტიტუციის 106-ე მუხლი ცალსახად ადგენს, რომ „ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს აქვს დამოუკიდებელი ფინანსები“.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი თავის ფინანსურ შემოსავლებს იყენებს მხოლოდ და მხოლოდ საკუთარი მიზნებისათვის და არ გადასცემს მას ცენტრალურ სახალხო მთავრობას.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალურ ად-

მინისტრაციულ რეგიონს არ სთხოვს გადასახადების გადახდას“.

გარდა ამისა, კონსტიტუციის 109-ე და 113-ე მუხლებით დადგინდა შემდეგი: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა უზრუნველყოფს სათანადო ეკონომიკური და სამართლებრივი გარემოს შექმნას, რათა შენარჩუნდეს ჰონკონგის, როგორც საერთაშორისო ფინანსური ცენტრის სტატუსი.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მონეტარული და ფინანსური სისტემები იქნება განსაზღვრული კანონის შესაბამისად.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა თვითონ განსაზღვრავს მონეტარულ და ფინანსურ პოლიტიკას, იცავს ბიზნესმენტა თავისუფალ საქმიანობას და ფინანსურ ბაზარს, კანონის შესაბამისად არეგულირებს და ზედამხედველობას უწევს მათ.

ჰონკონგის დოლარი კვლავაც რჩება მიმოქცევაში.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას ენიჭება უფლებამოსილება სავალუტო საკითხთან დაკავშირებით, რასაც მთლიანად უჭერს მხარს სარეზერვო ფონდი.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არ ხორციელდება უცხოური ვალუტის კონტროლის პოლიტიკა. ჰონკონგის დოლარი არის თავისუფლად კონვერტირებადი.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა იცავს კაპიტალის მოძრაობის თავისუფლებას რეგიონის შინგნით და გარეთ.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სავალუტო ფონდს აკონტროლებს რეგიონის მთავრობა უმთავრესად ჰონკონგის დოლარის სავალუტო ღირებულების რეგულაციის მიზნით“.

არავითარ ეჭვს არ იწვევს ის ფაქტი, რომ კონსტიტუციით ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სრულ გამგებლობაშია რეგიონის ეკონომიკა და ფინანსები. გადაზიდვების სფეროც, მათ შორის სამოქალაქო ავიაცია, რეგიონის გამგებლობაშია. კონსტიტუციის 124-ე და 125-ე მუხლის თანახმად

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი ინარჩუნებს გადაზიდვების მენეჯმენტის ადრინდელ სისტემებს და გადაზიდვათა რეგულაციებს.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ცენტრალური სახალხო მთავრობა ანიჭებს უფლებამოსილებას, გააგრძელოს გადაზიდვების რეგისტრაცია და თავისი კანონმდებლობის შესაბამისად გასცეს სერტიფიკატები „ჰონკონგი, ჩინეთის“ სახელით.

128-ე მუხლი გარანტიას იძლევა, რომ „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა შექმნის პირობებს და მიიღებს ზომებს, რათა ჰონკონგს შეუნარჩუნდეს საერთაშორისო და რეგიონული საავიაციო ცენტრის სტატუსი“.

135-ე მუხლის მიხედვით „იმ ავიაკომპანიებს, რომელთა ძირითადი საქმიანობა უკავშირდება სამოქალაქო ავიაციას ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში და რომლებიც დაარსებულია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის შექმნამდე, მიეცემათ მუშაობის გაგრძელების უფლება“.

კონსტიტუციის მე-7 თავი ადგენს გარკვეულ წესებს საგარეო საქმეების მიმართულებით, მიუხედავად იმისა, რომ ეს სფერო ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის გამგებლობაშია. კერძოდ, 150-ე და 151-ე მუხლებით: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წარმომადგენლები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის დელეგაციის წევრის რანგში მონაწილეობენ ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ წარმოებულ დიპლომატიურ მოლაპარაკებებში, რომელიც განიხილავს საკითხს უშუალოდ რეგიონის შესახებ.“

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი, რაკი იყენებს სახელწოდებას „ჰონკონგი, ჩინეთი“, ინარჩუნებს და ავითარებს ურთიერთობებს, დებს და ახორციელებს შეთანხმებებს უცხო ქვეყნებთან, რეგიონებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან სხვადასხვა სფეროებში, მათ შორის ეკონომიკურ, სავაჭრო, ფინანსურ და მონეტარულ, გადაზიდვის, კომუნიკაციების, ტურიზმის, კულტურისა და სპორტის სფეროებში“.

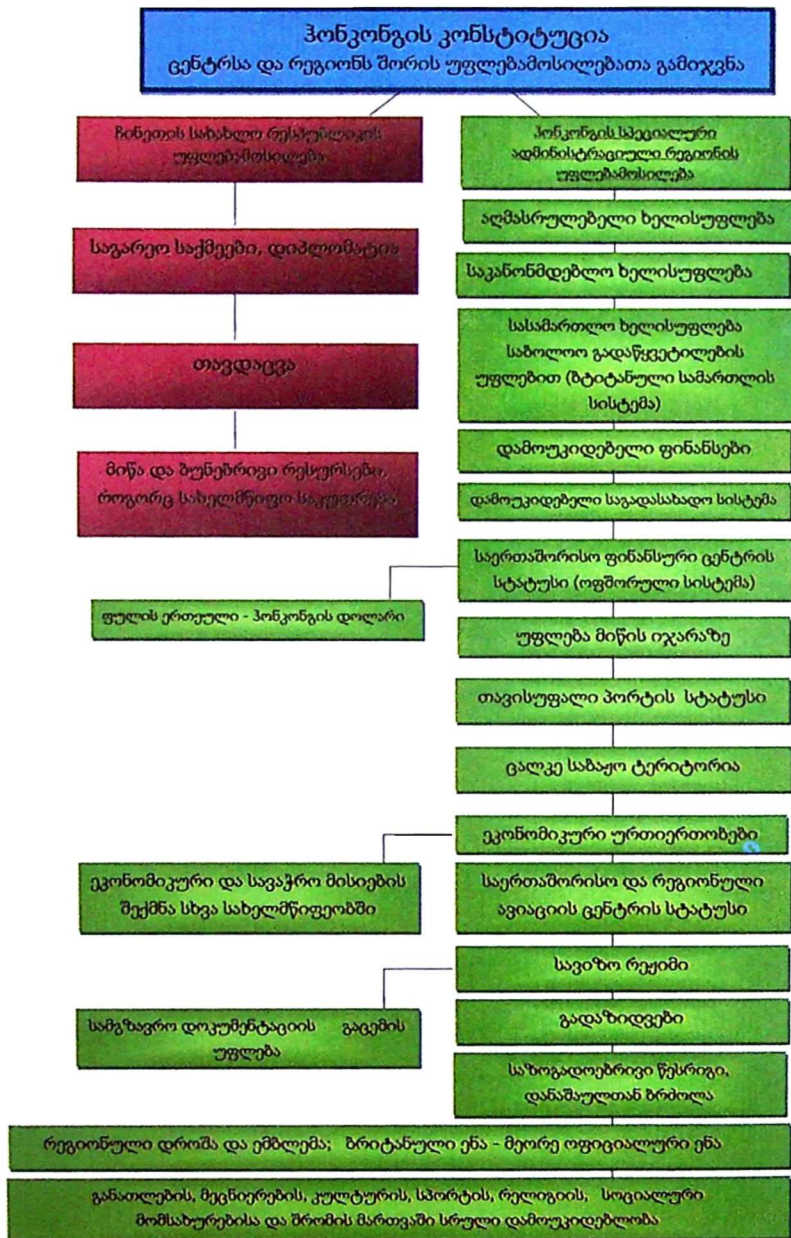
კონსტიტუციის 157-ე მუხლის თანახმად „ქვეყნის გარეთ საკონსულოებისა და სხვა ოფიციალური ან ნახევრად ოფიციალური მისიების დასაარსებლად ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ესაჭიროება ცენტრალური სახალხო მთავრობის ნებართვა.

ჰონკონგში იმ სახელმწიფოთა საკონსულოები და სხვა ოფიციალური მისიები, რომელთაც აქვთ ოფიციალური დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, შენარჩუნებულია.

ამ გარემოებების გათვალისწინებით ჰონკონგში იმ სახელმწიფოთა საკონსულოები და სხვა ოფიციალური მისიები, რომელთაც არა აქვთ ოფიციალური დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, ნახევრად ოფიციალური მისიებია.

სახელმწიფოთა მისიებს, რომელთაც არ ალიარებს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, აქვს მხოლოდ არასამთავრობო ინსტიტუტის სტატუსი“.

ჰონკონგის კონსტიტუციის შესახებ უპირველესად უნდა აღინიშნოს, რომ კონსტიტუციაში 1984 წლის ერთობლივი დეკლარაციით აღიარებული პრინციპები სრულადაა ასახული და გაზიარებული. მეორე – ის, რომ კონსტიტუცია მის ამოქმედებამდე 7 წლით ადრე მიიღო და დაამტკიცა ჩინეთის ცენტრალურმა ხელისუფლებამ. ეს იმაზე მიუთითებს, რომ გარდა დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის ერთობლივი დეკლარაციისა, მიზანშეწონილად ჩაითვალა ჰონკონგ-ჩინეთის მომავალი ურთიერთობებისათვის რამდენიმე წლით ადრე შეექმნათ სამივე მხარისათვის მისაღები კონსტიტუციური გარანტიები, კონსტიტუცია – ძირითადი კანონი, რომელსაც დაეფუძნებოდა არა მარტო ჰონკონგის ხელისუფლების სამივე შტოს – საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლების საქმიანობა, არამედ მაქსიმალურ სიცხადეს შეიტანდა კომპეტენციათა და უფლება-მოთხოვნათა გადანაწილებისა და გამიჯვნის საქმეში ცენტრსა და რეგიონს შორის.

თავი 3. ერთად ყოფნის 17 ნელი

ამ პერიოდის დახასიათებისას გამოვეყოფდით ჰონკონგის პოლიტიკური და ეკონომიკური ცხოვრების მნიშვნელოვან მომენტებს თავისი შუქ-ჩრდილებით.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის ერთობლივი დეკლარაცია და ჰონკონგის კონსტიტუცია გახდა ჰონკონგისათვის სრული ეკონომიკური და ფინანსური თავისუფლების მინიჭების პოლიტიკურ-სამართლებრივი საფუძველი. ამის შედეგად ბოლო 20 წლის განმავლობაში ჰონკონგი გახდა მსოფლიოში ერთ-ერთი ნამყვანი საერთაშორისო ფინანსური ცენტრი. საბანკო დანესებულებების რაოდენობის მიხედვით, ის პირველობას უთმობს მხოლოდ ლონდონსა და ნიუ-იორკს. ბიზნესგარიგებათა მოცულობის მიხედვით სავალუტო ბაზარზე მას მსოფლიოში მე-5 ადგილი უკავია ლონდონის, ნიუ-იორკის, ციურიხისა და სინგაპურის შემდეგ.

მსოფლიო საგადასახადო სამოთხედ წოდებული ჰონკონგი ითვლება აზიის საერთაშორისო ოფშორულ ცენტრად, სადაც ოფშორულ ბიზნესს აქტიურად უჭერს მხარს როგორც ჰონკონგის, ისე ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლება.

ჰონკონგში ოფშორული ბიზნესის მთავარი მახასიათებელი არის ის, რომ თავად ბიზნესი აქტიურად ვითარებადია, ხოლო ოფშორულ კომპანიებს აქვს მრავალი საგადასახადო და სხვა სახის შეღავათი. გარდა ამისა, ოფშორულ ზონებში კომპანიების რეგისტრაციისა და საბანკო ტრანზაქციებისათვის ნაკლებად ბიუროკრატიული გარემოა, რაც კიდევ უფრო მიმზიდველს ხდის საქმიანობას თავისუფლების მოყვარული ბიზნესმენებისათვის.

ჰონკონგის ოფშორული ზონის სპეციფიკურობა იმაშიც მდგომარეობს, რომ ნებისმიერი იქ დარეგისტრირებული კომპონია, იმ შემთხვევაში, თუ საქმიანობას ახორციელებს უშუალოდ ჰონკონგის ტერიტორიაზე, გადასახადს იხდის მხოლოდ მოგებიდან. მოგების გადასახადი ამგვარი საქმიანობისთვის ფიქსირებულია და 16%-ით განისაზღვრება. თუ ჰონკონგში რეგისტრირებულ ოფ-

შორულ კომპანიებს ბიზნესი ძირითადად საზღვარგარეთ აქვს, მოგების გადასახადით არ იბეგრებიან. იქ რეგისტრირებული კომპანიების ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმები ბრიტანული სამართლებრივი სისტემის შესაბამისია. ყოველივე ამის გათვალისწინებით ჰონკონგმა შემთხვევით არ დაიმკვიდრა „აზიური ვეფხვის“ სახელი. არც ჩინეთის ხელისუფლება იყო გულზეხელდაკრეფილი, რომელმაც ჰონკონგს საპილოტე პროგრამების წესით შესთავაზა 7 პროვინცია ბიზნესის დაუბრკოლებლად დანყებისა და განვითარების მიზნით.

ჩინეთის მიერ ჰონკონგზე სუვერენიტეტის აღდგენის შემდეგ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მკვიდრი მოსახლეობის ინტერესი, ზემოთ აღნიშნული გარემოებებიდან გამომდინარე, ბუნებრივია, დიდი იყო ჰონკონგის მიმართ. ბევრმა მოისურვა სამუშაოდ და საცხოვრებლად იქ გადასვლა. ფაქტობრივად, ამ თვალსაზრისით საკანონმდებლო დონეზე შეზღუდვები არ არსებობდა, არადა თუ ამ პროცესს ხელი არ შეეშლებოდა, ამას შეიძლება ჰონკონგის მკვიდრი მოსახლეობის სერიოზული უკმაყოფილება გამოეწვია და გარკვეული ნეგატიური გავლენა მოეხდინა ჩინეთ-ჰონკონგის პოლიტიკურ ურთიერთობებზე. საქმე იქამდე მივიდა, რომ ჰონკონგის ხელისუფლებამ მიმართა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნულ სახალხო კონგრესს ჰონკონგის კონსტიტუციაში ამ მიმართულებით შეზღუდვების დანესების შესახებ. საბოლოოდ, ჰონკონგის სააპელაციო სასამართლომ თავისი გადაწყვეტილებით დაადგინა, რომ მომდევნო 10 წლის განმავლობაში შეიძლებოდა დაეშვათ 1,6 მილიონი ჩინელი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკიდან. შემდგომში ამ პრობლემასთან დაკავშირებული რეგულაციები თანდათანობით სამართლებრივ ჩარჩოებში მოექცა.

რაც შეეხება ჰონკონგის პოლიტიკურ ცხოვრებას, დავინწყებთ იმით, რომ 1997 წელს ჰონკონგის აღმასრულებელი ხელისუფლების მეთაურად არჩეულ იქნა მილიარდერი ბიზნესმენი ტუი ჩეიხუა.¹⁹ 2002 წელს ის კვლავ აირჩიეს 5 წლის ვადით

¹⁹ ტუი ჩეიხუა ჩინეთის ცენტრალურ ხელისუფლებასთან დაახლოებული და მისგან ნდობით აღჭურვილი პირი იყო. მისმა კეთილგანწყობამ

და ამ თანამდებობაზე 2007 წლამდე დაჰყო. მისი არჩევა 1997 წელს სპეციფიკურობით გამოირჩეოდა, რადგან იგი აირჩია ე.წ. მოსამზადებელმა კომიტეტმა, რომელიც შეიქმნა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ძალისხმევით „გამოჩენილი ჰონკონგელებისა და ჩინეთის ხელისუფლების წარმომადგენლებისაგან“.

საკანონმდებლო ორგანოსთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს შემდეგი: ერთპალატიანი საკანონმდებლო საბჭო, რომელსაც 4 წლით ირჩევენ, შედგება 60 წევრისაგან. მისი ფორმირების წესი, როგორც ზემოთ ვნახეთ, 1989 წლიდან დაწყებული დღემდე ხშირად იცვლებოდა. პრობლემა იმაში მდგომარეობდა, რომ ჰონკონგელები მისწრაფოდნენ, საბჭოში რაც შეიძლება მეტი წევრი მოხვედრილიყო მოსახლეობის მიერ პირდაპირი არჩევნების გზით და შემცირებულიყო იმ დეპუტატთა რაოდენობა, რომლებსაც სხვადასხვა სამრეწველო გაერთიანებიდან და ბიზნესწრეებიდან საარჩევნო კოლეგია ნიშნავდა. მეორე მხრივ, ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლება დაინტერესებული იყო, მათდამი ლოიალურად განწყობილი დეპუტატებისაგან დაკომპლექტიებულიყო საკანონმდებლო საბჭო, რათა ხელი არ შეშლოდა ჩინეთის მიერ ჰონკონგის მიერთებას. საქმე იქამდე მივიდა, რომ ამ მიზნის მისაღწევად 1997 წელს, ფაქტობრივი დანიშვნის წესით, ხელოვნურად შეიქმნა ისეთი საბჭო, რომელიც ძირითადად ჩინეთისადმი ლოიალურად განწყობილი წევრებისაგან შედგებოდა. ასეთი წესით შექმნილი საკანონმდებლო ორგანო გარკვეული სირთულეებისა და საფრთხეების თავიდან აცილების მიზნით იძულებული იყო, სხდომები გაემართა საზღვრისპირა ქალაქ შენჩენში. ეს გრძელდებოდა 1997 წლის პირველ ივლისამდე. ამის შემდეგ საბჭომ მუშაობა გააგრძელა ჰონკონგში.

ვნებათაღელვა გამოიწვია ჰონკონგის კონსტიტუციის 23-ე მუხლის ამოქმედების მცდელობამ, რომლის მიხედვით: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ხელისუფლება

ჩინეთის ხელისუფლებისადმი და პირადმა თავდადება უდავოდ დადებითი როლი შეასრულა ჰონკონგ-ჩინეთის პრობლემების მოგვარებაში. სწორედ ამ გარემოებით უნდა აიხსნას, რომ ის მეორედ იქნა არჩეული ჰონკონგის აღმასრულებელი ხელისუფლების მეთაურად.

იღებს კანონებს, რომელიც კრძალავს ღალატის, გამოყოფის, ბუნ-
ტისა და დივერსიის ნებისმიერ აქტს, მიმართულს ცენტრალური
სახალხო მთავრობის წინააღმდეგ, ასევე, სახელმწიფო საიდუმლოს
ფარულ მოპოვებას, უცხოური პოლიტიკური ორგანიზაციების ან
ორგანოების პოლიტიკურ საქმიანობას რეგიონში და რეგიონის
პოლიტიკური ორგანიზაციების ან ორგანოების კავშირს უცხოურ
პოლიტიკურ ორგანიზაციებთან ან ორგანოებთან“.

ამის საფუძველზე 2003 წელს ჰონკონგის აღმასრულებელი ხე-
ლისუფლება წინადადებით შევიდა, ამოქმედებულიყო ძირითადი
კანონის 23-ე მუხლი და მიეღოთ კანონები, რომლებიც მიმართუ-
ლი იქნებოდა ღალატის, ძირგამომთხრელი საქმიანობის, სეპარა-
ტიზმისა და ამბოხების წინააღმდეგ. დემოკრატიულმა ოპოზიციამ
განაცხადა, რომ ასეთი ზომები არღვევს ადამიანის უფლებებს
და შეიძლება გამოიწვიოს ჰონკონგში ჩინეთის სახალხო რესპუბ-
ლიკის შიდაპოლიტიკის დამკვიდრება. ამას მოჰყვა მასობრივი
საპროტესტო დემონსტრაცია 2005 წლის 1 ივლისს, რომელშიც
მონაწილეობა მიიღო დაახლოებით 500 ათასმა ადამიანმა. საბო-
ლოოდ, ხელისუფალნი იძულებულნი გახდნენ დათანხმებოდნენ
კანონპროექტის განხილვის გადადებას გაურკვეველი დროით.

ამის შემდეგ პოლიტიკური დაპირისპირება მიმდინარეობდა
აღმასრულებელი ხელისუფლების მეთაურისა და საკანონმდებლო
საბჭოს არჩევის წესთან.

ამ წესთან დაკავშირებით მართლაც არსებობს პრობლემები და
ჰონკონგის მოსახლეობის პროტესტი მოწოდებით – „ძალაუფლე-
ბა დაუბრუნდეს ხალხს!“ – არ არის უსაფუძვლო და აი, რატომ:
ჰონკონგის კონსტიტუციის 45-ე მუხლის თანახმად „ცენტრალური
სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული
რეგიონის მთავარ აღმასრულებელს ნიშნავს არჩევნების შედე-
გების საფუძველზე ან ადგილობრივად ჩატარებული კონსულტა-
ციების გზით“. იმავე მუხლის მეორე ნაწილში განმარტებულია,
რომ „მთავარი აღმასრულებლის შერჩევის პრინციპები განისაზ-
ღვრება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში
არსებული რეალური ვითარების გათვალისწინებით და ეტაპო-
ბრივი და თანმიმდევრული პროგრესის შესაბამისად. წარმდგენი

კომიტეტის საბოლოო მიზანია, მთავარი აღმასრულებლის არჩევა საყოველთაო კენჭისყრით დემოკრატიული პროცედურების შესაბამისად²⁰. აღნიშნული მუხლის შინაარსი „ხალხისათვის ძალაუფლების დაბრუნების“ მომთხოვნთა მხრიდან სულ ცოტა, ორი კითხვის დასმის საფუძველს იძლევა:

ა) ცენტრალური სახალხო მთავრობა ვის ნიშნავს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარ აღმასრულებლად – ვინც საყოველთაო არჩევნებში საუკეთესო შედეგი მიიღო, თუ მას, რომელსაც ადგილობრივად ჩატარებული კონსულტაციების მიხედვით უჭერენ მხარს?

ბ) როდიდან ითვლება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არსებული რეალური ვითარება თანმიმდევრულ პროგრესად?

სწორედ ამიტომ ჯერ კიდევ 2004 წლის 1 ივლისს მრავალათასიანი საპროტესტო დემონსტრაციის ორგანიზატორებმა მოითხოვეს ჰონკონგის კონსტიტუციაში სათანადო ცვლილებების შეტანა მთავარი აღმასრულებლის არჩევის წესში სიცხადის შეტანის მიზნით. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედმა კომიტეტმა უარყო საყოველთაო კენჭისყრით 2007 წლის აღმასრულებელი ხელისუფლების მეთაურის, აგრეთვე, 2008 წელს საკანონმდებლო საბჭოს ამ გზით არჩევის შესაძლებლობა.²⁰

საგულისხმოა ის გარემოება, რომ პოლიტიკურ ძალთა შორის ინტერესთა კონფლიქტი ამ თვალსაზრისით დღემდე გრძელდება. სწორედ ამის გამოხატულება იყო 2014 წლის ოქტომბერ-ნოემბერში ჰონკონგში მოწყობილი აქციები, რომელშიც ძირითადად სტუდენტები მონაწილეობდნენ და რომელმაც მიიპყრო მსოფლიოს ყურადღება. მათი ძირითადი მოთხოვნა იყო ჰონკონგში 2017

20 სხვა პარალელების გავლებისაგან ამ ნაშრომში თავს შევიკავებთ, მაგრამ ვერ ავუვლით გვერდს იმასაც, რომ აქ საქმე კანონთა ომამდე არ მისულა, მიუხედავად იმისა, რომ ჰონკონგელებსა და ცენტრალურ ხელისუფლებას შორის დაპირისპირება ხშირად სამომხდელად უახლოვდებოდა. სამწუხაროდ, ეს ჩვენ ვერ მოვახერხეთ და კანონთა ომი ე.წ. სამხრეთ ოსეთთან და აფხაზეთთან რეალურ ომში გადაიზარდა.

ნლის საკანონმდებლო საბჭოს არჩევნების ღიად და დემოკრატიულად ჩატარება საყოველთაო კენჭისყრის საფუძველზე. მოთხოვნებს თუ უფრო დავაკონკრეტებთ, აქციის ორგანიზატორები მოითხოვდნენ, რომ არჩევნებში არ ჩაერიოს ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლება, გაუქმდეს არსებული ბარიერები, მათ შორის საარჩევნო კოლეგია, რომელსაც დეპუტატობის არასასურველი კანდიდატების გაცხრილებისა და მათთვის, ფაქტობრივად, აქტიური საარჩევნო ხმის უფლების ჩამორთმევის უფლება აქვს იმ მოტივით, რომ ისინი არალოიალურად არიან განწყობილი ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლების მიმართ.

სტუდენტები მიიჩნევენ, რომ საარჩევნო კოლეგიის მეშვეობით ბარიერების შექმნა ეწინააღმდეგება და არ შეესაბამება დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის ერთობლივ დეკლარაციას, რომლის მე-3 მუხლის მე-12 პუნქტის მიხედვით ჰონკონგში კაპიტალისტური სისტემა 50 წლის განმავლობაში დარჩება და ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლება არ ჩაერევა მის შიდა პოლიტიკურ პროცესებში, მათ შორის არჩევნებში. თავის დროზე, როცა ჰონკონგის კონსტიტუციის პროექტზე მუშაობა მიდიოდა, ჩინეთის ცენტრალურმა ხელისუფლებამ ბუნებრივია, ჰონკონგის აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლების ფორმირებისას გაითვალისწინა გარდამავალი პერიოდის არსებობის აუცილებლობა 1997 წლის პირველი ივლისიდან გარკვეული პერიოდის განმავლობაში. თუმცა განვლილი 17 წლიან პერიოდში ჰონკონგში განვითარებული „პოლიტიკური დუღილის მაღალი ტემპერატურის“ გათვალისწინებით ალბათ დადგა დრო, ჩინეთის ცენტრალურმა ხელისუფლებამ შეაფასოს იქ არსებული რეალური ვითარება და განახორციელოს ცვლილებები კონსტიტუციაში ორი შტოს – საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლების საყოველთაო კენჭისყრით არჩევის უზრუნველსაყოფად. თუ ეს ასე არ იქნება, შეიძლება დაპირისპირება კრიზისულ ფაზაში შევიდეს.

საზოგადოებისთვის ინტერესმოკლებული არ იქნება ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლების დამოკიდებულება და ჩანაფიქრი ტაივანის შემოერთებასა და მასზე სუვერენიტეტის აღდგენის პოლიტიკის შესახებ. დღეისათვის ჩინეთის ხელისუფლებაში

მუშავდება გეგმა - „ერთი სახელმწიფო, სამი სისტემა“, რომლის მიხედვით ტაივანმა უნდა მიიღოს უფრო ფართო უფლებამოსილება, ვიდრე ჰონკონგის სპეციალურმა ადმინისტრაციულმა რეგიონმა. ჩინეთის ხელმძღვანელ წრეებში სამი სისტემის არსის შესახებ აღნიშნავენ მხოლოდ იმას, რომ ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლება პრაქტიკულად არ ჩაერევა მათ შიდა საქმეებში და ტაივანს უფლება ექნება საერთაშორისო ურთიერთობებში გამოიყენოს სახელწოდება „ჩინეთი“. ჩინეთის კომუნისტური პარტია არ ეწინააღმდეგება ტაივანისათვის უფრო ფართო ავტონომიის მინიჭებას, თუმცა განსხვავებას ხედავენ სახელწოდებაში „ჩინეთი“ და „ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა“. ამჟამად ისინი გამოსავლის ძიებაში არიან. ჩვენი აზრით სხვა პრობლემაც არის, მხედველობაში გვაქვს ტაივანში აშშ-ის მე-7 ფლოტის ყოფნა. აქ უდავოდ მუშაობს აშშ-ის ფაქტორი და, როგორც ჩანს, ჩინეთის ხელისუფლებას უნდა თუ არ უნდა, მოუწევს აშშ-სთან მოლაპარაკებების დანყება, რისი კარგი გამოცდილებაც მიიღეს ჩინელებმა თავის დროზე ჰონკონგის პრობლემის გადაწყვეტისას.

კიდევ ერთხელ თუ კრიტიკულად გადავავლებთ თვალს მოლაპარაკებების დანყებიდან 1997 წლის პირველ ივლისამდე ჰონკონგ-ჩინეთის ისტორიის 15-წლიან პერიოდს, შეიძლება ითქვას, რომ ჩინელი პოლიტიკოსები სასურველი შედეგის მისაღწევად ყველაფერთან ერთად საოცარ მოთმინებას, გამძლეობასა და ნებისყოფას იჩენდნენ. გერჩება შთაბეჭდილება, თითქოს არ ჩქარობდნენ. ამასთან, შესაფერისი გარემოებების დადგომისთანავე, ზუსტად საჭირო დროს საჭირო გადაწყვეტილებებს იღებდნენ. შეიძლება ნაშრომის ავტორებს სუბიექტურობაში ჩაგვითვალონ, მაგრამ იმავეს ველით ტაივანთან მიმართებაში.

რამდენად გამართლდება ჩვენი მოლოდინი, მომავალი გვიჩვენებს!

დასკვნის მაგივრად

1997 წლის პირველ ივლისს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკამ ჰონკონგზე თავისი სუვერენიტეტი აღადგინა – ჰონკონგი დაუბრუნდა ჩინეთს. ამ უკანასკნელმა ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის ეს ეტაპი წარმატებით დაამთავრა, რითაც საერთაშორისო სამართალში კონფლიქტის დარეგულირების, ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის მშვიდობიანად გადაწყვეტის პრეცედენტი შეიქმნა.

მაინც რამ განაპირობა ასეთი წარმატება?

პირველ რიგში ჩინეთის თანმიმდევრულმა პოლიტიკამ და დენ სიაოპინის ბრძნულმა გადაწყვეტილებამ ერთ სახელმწიფოში ორი ურთიერთდაპირისპირებული სისტემების არსებობის შესაძლებლობაზე. მის მიერ წამოყენებული პრინციპი – „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“ – ნაკარნახევი იყო სახელმწიფოებრივი ინტერესებით და ჩინელი ხალხის დიდი ხნის მისწრაფებით ჰონკონგის დაბრუნების შესახებ. ეს გახლდათ დენ სიაოპინის, როგორც პრაგმატული ლიდერის ტრიუმფი. „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“ აღიარებულ იქნა არა მარტო კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების საუკეთესო მიგნებად, არამედ საერთაშორისო ურთიერთობებსა და საერთაშორისო სამართალში ახალ ცნებად.

მეორე – რეალპოლიტიკის არანაკლებ მნიშვნელოვან მაგალითად უნდა იქნეს მიჩნეული დიდი ბრიტანეთის მთავრობის გატარებული პოლიტიკა ჩინეთის მიერ ჰონკონგის მიერთების თაობაზე. არ შეიძლება არ აღინიშნოს დიდი ბრიტანეთის მთავრობის შედეგიანი, პრაგმატული ქმედებები ერთი მხრივ ჰონკონგის სტაბილურობის, კეთილდღეობის, კომუნისტური საფრთხეებისაგან მისი დაცვის მყარი გარანტიების, ხოლო მეორე მხრივ ჰონკონგში მისი ეროვნული ინტერესების შენარჩუნებისა და დაცვის თვალსაზრისით.

ანგარიშგასანევია თვით ჰონკონგის აქტიური ქმედებები მომავალში მისი წინსვლის, უფლებების და თავისუფლებების დაცვისა და დედასახელმწიფოში – ჩინეთში დაბრუნებისას კომუნისტური რეჟიმისგან თავის დაცვის მიზნით.

პრეცედენტულია და საერთაშორისო თანამეგობრობის მიერ მხედველობაში მისაღები კონფლიქტების დარეგულირების დროს დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის სახალხო რესპიბლიკის გადანყვეტილება მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის შექმნის შესახებ, რომელიც 1985-2000 წლებში მუშაობდა. გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ მეკავშირეთა ჯგუფმა მხარეთა მორიგების, შერიგების, ურთიერთხელსაყრელი და ურთიერთმისაღები გარემოს შექმნის მიზნით შესაძლებლობის მაქსიმუმი გააკეთა. სწორედ მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის აქტიურმა მონაწილეობამ და ძალისხმევამ გახადა შესაძლებელი ჩინეთის მიერ ჰონკონგის მიერთების ე.წ. „რბილად დაშვების“ პოლიტიკის განხორციელება.

ჰონკონგის დედასახელმწიფოში დაბრუნების, მასზე ჩინეთის სუვერენიტეტის აღდგენის პოლიტიკურ-სამართლებრივი, ეკონომიკური და სოციალურ-კულტურული წანამძღვრები შექმნა დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოს მთავრობისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის 1984 წლის 19 დეკემბრის ერთობლივმა დეკლარაციამ ჰონკონგის თაობაზე. ჰონკონგ-ჩინეთის ურთიერთობების გაღრმავებისა და განვითარების ფუნდამენტური პირნციპები დაედო საფუძვლად ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუციას, რომლის პირველ მუხლში ჩანერილია, რომ „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი არის ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის განუყოფელი ნაწილი“. ამავე დროს დეკლარაციის მე-3 პუნქტით ჩინეთმა იკისრა ვალდებულება, რომ 50 წლის განმავლობაში ჰონკონგში შენარჩუნდება კაპიტალისტური სისტემა. ერთობლივი დეკლარაცია უნიკალურია იმიტაც, რომ მას მიენიჭა საერთაშორისო შეთანხმების სტატუსი და რეგისტრირებულ იქნა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ.

შეიძლება დავასკვნათ, რომ დამდგარი შედეგის გათვალისწინებით ჩინეთის მიერ ჰონკონგის მიერთება დიპლომატიის უდიდესი გამარჯვებაა და სანიმუშოდ უნდა იქნეს აღიარებული მსოფლიო პრაქტიკაში მისი დამკვიდრების თვალსაზრისით.

დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოს მთავრობისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის ერთობლივი დეკლარაცია ჰონკონგის თაობაზე

(სრული ტექსტი)

დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობებმა განიხილეს ორ მთავრობასა და ხალხს შორის ბოლო წლებში არსებული ურთიერთობები და შეთანხმდნენ, რომ მოსაწესრიგებელია საკითხი ჰონკონგის თაობაზე. მიღებული გადაწყვეტილება სამომავლოდ იქნება ჰონკონგის სტაბილურობისა და კეთილდღეობის გარანტია, ორ ქვეყანას შორის არსებული ურთიერთობების გაღრმავებისა და განვითარების საფუძველი.

სამთავრობო დელეგაციების მოლაპარაკებების შედეგად შედგა შემდეგი შეთანხმება:

1. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა აცხადებს, რომ ჰონკონგის ტერიტორიის დაბრუნება არის ჩინელი ხალხის საერთო სურვილი და მიღებულია გადაწყვეტილება, ჰონკონგზე აღდგეს ჩინეთის სუვერენიტეტი 1997 წლის პირველი ივლისიდან;
2. დიდი ბრიტანეთის მთავრობა აცხადებს, რომ იგი თანახმაა, განიხილოს ჰონკონგი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის შემადგენლობაში და ეს გადაწყვეტილება ძალაში შევიდეს 1997 წლის პირველი ივლისიდან;
3. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა აცხადებს, რომ მისი ძირითადი პოლიტიკა ჰონკონგთან მიმართებაში შემდეგია:
(1) ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა დაიცავს ტერიტორიულ მთლიანობას და ეროვნულ ერთიანობას, გაითვალისწინებს ჰონკონგის ისტორიასა და მის რეალობას. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, თანახმად მისი კონსტიტუციის 31-ე

მუხლისა, დააარსებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს, რომელზეც გავრცელდება ჩინეთის სუვერენიტეტი. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონზე განხორციელდება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ცენტრალური მთავრობის უფლებამოსილება;

- (2) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი ისარგებლებს მაღალი ხარისხის ავტონომიით, მას არ მიენიჭება მხოლოდ ეროვნული თავდაცვისა და დიპლომატიური ურთიერთობების უფლება-მოვალეობანი, რადგან ეს ცენტრალური ხელისუფლების კომპეტენციაა;

(3) ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ეყოლება აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და დამოუკიდებელი სასამართლო ხელისუფლება, ექნება საბოლოო სასამართლო გადაწყვეტილების მიღების უფლება. ჰონკონგში მოქმედი კანონები ძირითადად უცვლელი დარჩება;

- (4) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა დაკომპლექტდება ადგილობრივი მოსახლეობით. მთავარ აღმასრულებელს დანიშნავს ცენტრალური სახალხო მთავრობა არჩევნების ან კონსულტაციების შედეგების საფუძველზე. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელი ცენტრალურ სახალხო მთავრობას დასამტკიცებლად წარუდგენს ძირითად თანამდებობის პირებს.

ჩინეთისა და უცხო ქვეყნის მოქალაქეები, რომლებიც უკვე მუშაობენ ჰონკონგის დეპარტამენტების საჯარო სამსახურებსა და პოლიციაში, შესაძლებელია დარჩნენ თანამდებობებზე. ბრიტანეთისა და სხვა უცხო ქვეყნის მოქალაქეებს შეეძლებათ იმსახურონ მრჩევლებად ან დაიკავონ საჯარო თანამდებობები ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სამთავრობო სტრუქტურების განყოფილებებში;

- (5) მოქმედი სოციალური და ეკონომიკური სისტემები, ასევე არსებული ცხოვრების სტილი, ჰონკონგში დარჩება უცვლელი. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში კანონით იქნება დაცული ადამიანის უფლებები და

თავისუფლებები, მათ შორის სიტყვის, პრესის, შეკრების, გაერთიანების, მოგზაურობის, გადაადგილების, გაფიცვის, არჩევანის, აკადემიური კვლევისა და რწმენისა. კერძო საკუთრება, სანარმოთა ფლობა, მემკვიდრეობის ლეგიტიმური უფლება და უცხოური ინვესტიციები, ასევე დაცული იქნება კანონით;

(6) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს თავისუფალი პორტისა და ცალკე საბაჟო ტერიტორიის სტატუსს;

(7) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს საერთაშორისო საფინანსო ცენტრის სტატუსს, მისი ბაზარი უცხოური ვალუტისთვის, ოქროსთვის, ფასიანი ქაღალდებისა და ზოგადად, მომავლისთვის, იქნება ხელშეხებელი, კაპიტალის მოძრაობა კი – თავისუფალი. ჰონკონგის დოლარი დარჩება ბრუნვაში და იქნება თავისუფლად კონვერტირებადი;

(8) ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ექნება დამოუკიდებელი ფინანსები. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ცენტრალური სახალხო ხელისუფლება არ ჩაერევა გადასახადების გადახდის საკითხში;

(9) ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია დაამყაროს ეკონომიკური ურთიერთობები დიდ ბრიტანეთთან და სხვა ქვეყნებთან, რომელთა ეკონომიკური ინტერესები ჰონკონგისთვის მისაღები იქნება;

(10) მომავალში გამოყენებული იქნება სახელი – „ჰონკონგი, ჩინეთი“. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია შეინარჩუნოს და განავითაროს ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობები და დადოს შესაბამისი ხელშეკრულებები სახელმწიფოებთან, რეგიონებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეიძლება ჰქონდეს საკუთარი პოზიცია ჰონკონგში შესვლისა და გასვლის პირობების, აგრეთვე სამგზავრო დოკუმენტაციის შესახებ;

- (11) ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში საზოგადოებრივი წესრიგის შენარჩუნებაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას;
- (12) ჰონკონგთან დაკავშირებით ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ზემოაღნიშნული პოლიტიკა გათვალისწინებული იქნება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუციაში. ამას უზრუნველყოფს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნული სახალხო კონგრესი და უცვლელი დარჩება 50 წლის განმავლობაში.
4. გაერთიანებული სამეფოსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობები აცხადებენ, რომ გარდამავალი პერიოდის განმავლობაში, ერთობლივი დეკლარაციის ძალაში შესვლიდან 1997 წლის 30 ივნისამდე გაერთიანებული სამეფოს მთავრობა პასუხისმგებელი იქნება ჰონკონგზე, მისი ეკონომიკური კეთილდღეობისა და სოციალური სტაბილურობის შენარჩუნების თვალსაზრისით. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობა თანახმობას აცხადებს აღნიშნული თანამშრომლობის თაობაზე.
5. გაერთიანებული სამეფოსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობები აცხადებენ: იმისათვის, რომ 1997 წელს ხელისუფლების გადაცემა სათანადოდ იქნეს უზრუნველყოფილი და ეფექტურად ამოქმედდეს ერთობლივი დეკლარაცია, საჭიროა დეკლარაციის ძალაში შესვლის დღიდან შეიქმნას მეკავშირეთა ჩინურ-ბრიტანული ერთობლივი ჯგუფი, რომელიც იფუნქციონირებს ერთობლივი დეკლარაციის მეორე დანართის შესაბამისად.
6. გაერთიანებული სამეფოსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობები აცხადებენ, რომ ჰონკონგში მინის იჯარისა და სხვა მსგავსი საკითხები განხილული იქნება ერთობლივი დეკლარაციის მესამე დანართის შესაბამისად.
7. გაერთიანებული სამეფოსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბ-

ლიკის მთავრობები აცხადებენ თანხმობას, ძალაში შევიდეს წინამდებარე დეკლარაცია და მისი დანართები.

8. ერთობლივი დეკლარაცია ექვემდებარება რატიფიკაციას და ძალაში შედის რატიფიკაციის შესახებ დოკუმენტების გაცემის დღიდან, რომელიც დანიშნულია პეკინში 1985 წლის 30 ივნისს. ერთობლივი დეკლარაციისა და მისი დანართების დებულებათა შესრულება თანაბრად სავალდებულოა.

დუბლიკატი შესრულებულია პეკინში 1984 წლის 19 დეკემბერს ინგლისურ და ჩინურ ენებზე. ორივე ტექსტი თანაბრად ავთენტიკურია.

დანართი I. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის მიერ ძირითადი პოლიტიკის შემუშავება ჰონკონგთან მიმართებაში

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობა ჰონკონგთან მიმართებაში შეიმუშავებს ძირითად პოლიტიკას, როგორც ეს განსაზღვრულია დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ერთობლივ დეკლარაციაში ჰონკონგის საკითხთან დაკავშირებით, შემდეგნაირად:

I

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის 31-ე მუხლი განმარტავს, რომ „სახელმწიფოს შეუძლია დააფუძნოს სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონები. სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონებში მოქმედებს ეროვნული სახალხო კონგრესის მიერ სპეციალური პირობების გათვალისწინებით დადგენილი კანონები“ ამ მუხლის შესაბამისად, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკამ 1997 წლის პირველ ივლისს ჰონკონგზე სუვერენიტეტის

აღდგენის საფუძველზე შექმნა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნული სახალხო კონგრესი დაადგენს და საჯაროდ გამოაქვეყნებს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ძირითად კანონებს (შემდეგ — „ძირითადი კანონები“) ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის შესაბამისად, რომელიც განმარტავს, რომ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაფუძნების შემდეგ სოციალისტური სისტემა და სოციალისტური პოლიტიკა არ იქნება გამოყენებული ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში და ჰონკონგში მოქმედი კაპიტალისტური სისტემა და ცხოვრების სტილი უცვლელი დარჩება 50 წლის განმავლობაში.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი უშუალოდ ექვემდებარება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ცენტრალურ სახალხო მთავრობას და სარგებლობს მაღალი ხარისხის ავტონომიით. რაც შეეხება საგარეო და თავდაცვის საკითხებს, ისინი ცენტრალური სახალხო მთავრობის კომპეტენციაა. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ექნება აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და დამოუკიდებელი სასამართლო ხელისუფლება, მათ შორის საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების უფლებით. ცენტრალური სახალხო მთავრობა უფლებამოსილებას ანიჭებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს, თავად წარმართოს საგარეო საქმიანობა ამ დანართის XI პარაგრაფის დებულებათა გათვალისწინებით.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა და საკანონმდებლო ორგანო შედგება ადგილობრივი მაცხოვრებლებისაგან. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელი პირი შერჩეული იქნება ან არჩევის გზით, ან ადგილობრივად ჩატარებული კონსულტაციების შედეგების გათვალისწინებით და დაინიშნება ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ. ძირითად თანამდებობის პირებს დაასახლებს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელი და დანიშნავს ცენტრალური

სახალხო მთავრობა. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო ორგანო დაკომპლექტდება არჩევნების გზით. აღმასრულებელი პირები დაიცავენ კანონს და პასუხისმგებელი იქნებიან საკანონმდებლო ორგანოს წინაშე.

სამთავრობო ორგანოებსა და ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოებში ჩინურთად ერთად გამოყენებული იქნება ინგლისური ენა.

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სახელმწიფო დროშისა და გერბის გარდა, ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია გამოიყენოს რეგიონის დროშა და გერბი.

II

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსების შემდეგ, ჰონკონგში იმოქმედებს ადრინდელი კანონები (მაგ. ზოგადი სამართლის, თანასწორობის წესები, ბრძანებულებები, კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები და ჩვეულებითი სამართალი), რომელიც შეესაბამება ძირითად კანონს და ექვემდებარება შესწორებას ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონმდებლობით.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში საკანონმდებლო უფლება ენიჭება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო ორგანოს. საკანონმდებლო ორგანოს თავისი უფლებამოსილების საფუძველზე შეუძლია ძირითადი კანონის დებულებათა და საპროცესო ნორმების შესაბამისად მიიღოს კანონები და წარუდგინოს ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივ კომისიას. საკანონმდებლო ორგანოს მიერ ძირითადი კანონისა და საპროცესო ნორმების შესაბამისად მიღებული კანონები ჩაითვლება მოქმედ კანონებად.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონებია: კონსტიტუცია, ჰონკონგში ადრე მოქმედი კანონები და ის კანონები, რომელიც დადგენილია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო ორგანოს მიერ.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსების შემდეგ ჰონკონგში ადრე მოქმედი სასამართლო სისტემა ძალაში რჩება უცვლელად, გარდა იმ ცვლილებებისა, რომელიც განხორციელდა ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოსთვის საბოლოო გადანაცვეტილების უფლების მინიჭების შედეგად.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლო ხელისუფლება ხორციელდება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოების მეშვეობით. სასამართლოები დამოუკიდებლად, ყოველგვარი ჩარევის გარეშე ახორციელებენ მათ უფლებამოსილებებს. სასამართლოს წევრები ისარგებლებენ იმუნიტეტით სასამართლო ფუნქციებთან დაკავშირებით კანონიერი ქმედებისას. სასამართლოები გადანაცვეტილებას მიიღებენ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონების შესაბამისად და შესაძლებელია გამოიყენონ კერძო სამართლის იურისდიქციის სხვა პრეცედენტები.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოს მოსამართლეებს დანიშნავს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელი ადგილობრივი მოსამართლეებისაგან იურიდიული განათლების მქონე და გამოჩენილი პირებისაგან შემდგარი დამოუკიდებელი კომისიის რეკომენდაციით. მოსამართლეები შეირჩევიან მოსამართლისთვის საჭირო თვისებების მიხედვით და შესაძლებელია დაკომპლექტდეს ზოგადი სამართლის სხვა სპეციალისტებისაგან. თანამდებობით გათვალისწინებული საქმიანობის შესრულების უუნარობის ან არასწორი ქცევის გამო მოსამართლის გათავისუფლება შეუძლია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარ აღმასრულებელს საბოლოო გადანაცვეტილების მიმღები სასამართლოს მთავარი მოსამართლის მიერ დანიშნული არანაკლებ სამი ადგილობრივი მოსამართლისაგან შემდგარი ტრიბუნალის რეკომენდაციით. გარდა ამისა, ძირითადი მოსამართლეების (ე.ი. უმაღლესი რანგის) დანიშვნა ან გათავისუფლება შეუძლია

მთავარ აღმასრულებელს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონმდებლობის თანახმად და წარედგინება ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივ კომისიას. გარდა მოსამართლეებისა, შენარჩუნდება სასამართლო მოხელეთა და ნიშნისა და გათავისუფლების სისტემა.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში საბოლოო გადაწყვეტილების უფლება მიენიჭება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საბოლოო გადაწყვეტილების მიმღებ სასამართლოს, რომელიც, მოთხოვნის თანახმად, სასამართლო პროცესში მონაწილეობისათვის მოიწვევს შესაბამის მოსამართლეებს საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღებად.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის პროკურატურა ყოველგვარი ჩარევის გარეშე გააკონტროლებს სისხლის სამართლის დევნას.

ჰონკონგში ადრე მოქმედი სისტემის საფუძველზე ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა თავად უზრუნველყოფს, რომ ადგილობრივმა და ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის გარეთ მოქმედმა ადვოკატებმა იმუშაონ და იმოქმედონ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა დაეხმარება ან უფლებამოსილებას მიანიჭებს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას, რათა სხვა ქვეყნების მთავრობებთან გაატაროს შესაბამისი ღონისძიებები საპასუხო იურიდიული დახმარების მისაღებად.

IV

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ჩამოყალიბების შემდეგ ჰონკონგის ყველა სამთავრობო დეპარტამენტში დასაქმებული სახელმწიფო მოხელეები, მათ შორის პოლიციის დეპარტამენტის მოსამსახურეები და სხვა სამართალდამცავები, დარჩებიან თანამდებობაზე და გააგრძელებენ საქმიანობას ადრინდელზე არანაკლებ ხელსაყრელი ანაზღაურებით, შეღავათით, სარგებლითა და პირობებით. ჰონკონგის სპეციალური

ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა იმ პირებს, რომელებიც პენსიაზე გავიდნენ ან დაასრულეს საკონტრაქტო ვადა, ასევე მათ, ვინც პენსიაზე გავიდა 1997 წლის პირველ ივლისამდე და მათზე დამოკიდებულ პირებს, გადაუხდის ადრინდელზე არანაკლებ პენსიას, ფულად საჩუქრებს, შეუნარჩუნებს დახმარებებსა და შეღავათებს, მიუხედავად მათი ეროვნებისა და საცხოვრებელი ადგილისა.

გარდა ძირითადი სამთავრობო დეპარტამენტების უფროსისა და ზოგიერთი სხვა დეპარტამენტის უფროსის მოადგილეების თანამდებობისა, ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია დაასაქმოს ბრიტანეთის ან სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეები, რომლებიც ადრე მუშაობდნენ ჰონკონგში, აგრეთვე ბრიტანეთისა და სხვა ქვეყნის მოქალაქეები, რომლებსაც აქვთ ჰონკონგის მუდმივი პირადობის მონიშვნა და უფლება, იმსახურონ საჯარო მოხელეებად. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია აგრეთვე დაასაქმოს ბრიტანეთის ან სხვა უცხო ქვეყნის მოქალაქეები სამთავრობო დეპარტამენტების მრჩეველებად, საჭიროების შემთხვევაში – ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის გარეთ დასაქმებული კვალიფიციური პირებიც პროფესიულ და ტექნიკურ თანამდებობებზე სამთავრობო დეპარტამენტებში. დასაქმება მოხდება მხოლოდ ინდივიდუალური უნარის შესაბამისად. დასაქმებული პირები, სხვა სახელმწიფო მოხელეების მსგავსად, პასუხისმგებელი იქნებიან ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წინაშე.

სახელმწიფო მოხელეების დანიშვნა და თანამდებობრივი დანიშნულება დამოკიდებული იქნება კვალიფიკაციაზე, გამოცდილებასა და უნარზე. დასაქმების, შეფასების, დისციპლინის, ტრენინგებისა და მართვის წინა სისტემა (მათ შორის სპეციალურ ორგანოებში თანამდებობაზე დანიშვნის, ანაზღაურებისა და პირობების) საჯარო სამსახურთან დაკავშირებით ჰონკონგში კვლავ ძალაში დარჩება, უცხოეთის მოქალაქეებისათვის შენარჩუნდება პრივილეგირებული უზრუნველყოფის დებულებები.

V

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი თავად წარმართავს ფინანსურ საკითხებს, მათ შორის ფინანსური რესურსების განკარგვას, ბიუჯეტის შედგენასა და საბოლოო ანგარიშს. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი ბიუჯეტის შესახებ წარუდგენს ანგარიშს ცენტრალურ სახალხო მთავრობას.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა არ დაანესებს გადასახადებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი საკუთარი მიზნებისათვის გამოიყენებს თავის ფინანსურ შემოსავლებს და არ გადასცემს ცენტრალურ სახალხო მთავრობას.

VI.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს ჰონკონგში მოქმედ კაპიტალისტურ ეკონომიკურ და სავაჭრო სისტემებს. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა მიიღებს გადაწყვეტილებებს საკუთარი ეკონომიკურ და სავაჭრო ნესების თაობაზე. საკუთრებასთან დაკავშირებული უფლებები, მათ შორის შეძენის, გამოყენების, განკარგვის, მემკვიდრეობით გადაცემისა და კანონიერი ჩამორთმევის გამო კომპენსირებისა (ქონების რეალური ღირებულების შესაბამისად, თავისუფლად კონვერტირებადი და გადახდის არასათანადო შეყოვნების გარეშე), კანონით ისევ იქნება დაცული.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს თავისუფალი პორტის სტატუსს და გააგრძელებს თავისუფალ სავაჭრო პოლიტიკას, მათ შორის საქონლისა და კაპიტალის თავისუფალ მოძრაობას. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია შეინარჩუნოს და განავითაროს ეკონომიკური და სავაჭრო ურთიერთობები ყველა სახელმწიფოსა და რეგიონთან.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი იქნება ცალკე საბაჟო ტერიტორია. მას შეუძლია იყოს საერთაშორ-

ისო ორგანიზაციების წევრი და მხარე საერთაშორისო სავაჭრო ხელშეკრულებებისა (მათ შორის პრეფერენციულ სავაჭრო შეთანხმებებში), როგორიცაა ტარიფებისა და ვაჭრობის შესახებ გენერალური შეთანხმება და ტექსტილის საერთაშორისო ვაჭრობასთან დაკავშირებული ღონისძიებები. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მიერ მიღებულ საექსპორტო კვოტებს, სატარიფო შეღავათებსა და სხვა მსგავს ღონისძიებებს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი გამოიყენებს ექსკლუზიურად. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს უფლება ექნება, მოქმედი კანონების შესაბამისად გასცეს სერტიფიკატები ადგილობრივ პროდუქციაზე.

აუცილებლობის შემთხვევაში ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია დააარსოს ოფიციალური და ნახევრად ოფიციალური ეკონომიკური და სავაჭრო მისიები უცხო ქვეყნებში და ასეთი მისიების დაარსების თაობაზე შეატყობინოს ცენტრალურ სახალხო მთავრობას.

VII

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს საერთაშორისო ფინანსური ცენტრის სტატუსს. ჰონკონგში კვლავ შენარჩუნდება მოქმედი ფულადი და ფინანსური სისტემები, მათ შორის დეპოზიტების მიმღები ინსტიტუტებისა და ფინანსური ბაზრის რეგულირებისა და ზედამხედველობის სისტემებიც.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია მიიღოს საკუთარი ფულადი და ფინანსური პოლიტიკის წარმოების გადაწყვეტილება. ის უზრუნველყოფს ბიზნესის თავისუფლებას და კაპიტალის თავისუფალ მიმოქცევას ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში და მის გარეთ. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში გამოიყენებული არ იქნება ვალუტის გადაცვლის კონტროლის წესი. უცხოური ვალუტის გადაცვლის, ოქროს, ფასიანი ქაღალდებისა და ფიუნერსის ბაზრები გააგრძელებს მოქმედებას.

ჰონკონგის დოლარი, როგორც ადგილობრივი კანონიერი

ტრენდი, გააგრძელებს მიმოქცევას და დარჩება ადვილად კონ-
ვენტირებად ვალუტად. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაცი-
ული რეგიონის მთავრობას შეუძლია უფლებამოსილება მინიჭოს
ბანკებს, გააგრძელონ ჰონკონგის ვალუტის გაცემა შესაბამისი
უფლებამოსილების ფარგლებში იმის დადასტურების შემდეგ,
რომ ასეთი ღონისძიებები უზრუნველყოფს ვალუტის სტაბილუ-
რობას.

ვალუტის გაცვლის ფონდს მართავს და აკონტროლდებს
ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა
ძირითადად ჰონკონგის დოლარის გაცვლითი კურსის რეგული-
რების მიზნით.

VIII

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეი-
ნარჩუნებს ჰონკონგის სატრანსპორტო ოპერაციების მართვისა
და რეგულირების ადრინდელ სისტემებს, მათ შორის ნაოსნობის
პირობების რეგულირების სისტემას. ჰონკონგის სპეციალური
ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის განსაკუთრებული
ფუნქციები და პასუხისმგებლობა ტრანსპორტირების სფეროში
განსაზღვრული იქნება თვით ჰონკონგის სპეციალური ადმინის-
ტრაციული რეგიონის მთავრობის მიერ. კერძო გადაზიდვების ბი-
ზნესი, გადაზიდვებთან დაკავშირებული ბიზნესი და კერძო კონ-
ტეინერების ტერმინალი ჰონკონგში გააგრძელებს თავისუფლად
მუშაობას.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი ცენ-
ტრალური სახალხო მთავრობის მიერ უფლებამოსილი იქნება,
ანარმოოს ტრანსპორტირების რეესტრი და სერტიფიკატებთან
დაკავშირებული საკითხები საკუთარი კანონმდებლობის მიხედ-
ვით „ჰონკონგი, ჩინეთის“ სახელით.

უცხო ქვეყნის სამხედრო ხომალდების გარდა (მათ სჭირდებათ
ცენტრალური სახალხო მთავრობის ნებართვა), გემებს შეუძლიათ
ისარგებლონ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიო-
ნის პორტებით ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რე-
გიონის კანონების შესაბამისად.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს ჰონკონგის, როგორც საერთაშორისო და რეგიონულ, საავიაციო ცენტრის სტატუსს. რეგისტრირებულმა ავიახაზებმა და მათი ძირითადი საქმიანობის ადგილებმა ჰონკონგში და სამოქალაქო ავიაციასთან დაკავშირებულმა ბიზნესმა შესაძლებელია გააგრძელოს მოქმედება. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში იმოქმედებს სამოქალაქო ავიაციის ადრინდელი სისტემა და რეგიონი აწარმოებს საკუთარ საავიაციო რეესტრს ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ დადგენილ დებულებათა შესაბამისად, რომელიც ეხება თვითმფრინავთა სახელმწიფო და სარეგისტრაციო მარკებს. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი პასუხისმგებელი იქნება სამოქალაქო ავიაციის მარშრუტების, ბიზნესისა და ტექნიკური უზრუნველყოფის საკითხებზე.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონთან კონსულტაციის შედეგების შესაბამისად, ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში რეგისტრირებული თვითმფრინავებისათვის, რომელთა ძირითადი საქმიანობის ადგილი ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონია, აგრეთვე ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სხვა თვითმფრინავებისათვის უზრუნველყოფს საჰაერო მომსახურებას ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სხვა ნაწილებში. საჰაერო მომსახურების შესახებ ყველა ხელშეკრულებას გააფორმებს ცენტრალური სახალხო მთავრობა, მაგრამ გაითვალისწინებს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ეკონომიკურ ინტერესებსა და სპეციალურ პირობებს და კონსულტაციებს გაივლის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წარმომადგენლები მონაწილეობას მიიღებენ საჰაერო მომსახურების შესახებ გამართულ კონსულტაციებში, როგორც ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ხელისუფლების დელეგაციის წევრები.

ცენტრალური სახალხო მთავრობის სპეციალური უფლებამოსილების გამოყენებით, ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია:

განაახლოს ან შეცვალოს საჰაერო მომსახურების შესახებ ადრე მოქმედი ხელშეკრულებები, კერძოდ: ყველა ასეთი ხელშეკრულება შეიძლება განახლდეს ან შეიცვალოს იმ უფლებით, რაც მოცემული იყო ადრინდელ ხელშეკრულებებში;

გამართოს მოლაპარაკებები და საჰაერო მომსახურების შესახებ გააფორმოს ახალი ხელშეკრულებები, სადაც განსაზღვრული იქნება რეგისტრირებული საჰაერო მარშრუტი და საქმიანობის ძირითადი ადგილი ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში;

გამართოს მოლაპარაკებები და გააფორმოს დროებითი ხელშეკრულებები, რომლითაც უცხო სახელმწიფოსთან ან სხვა რეგიონთან საჰაერო მომსახურების შესახებ არანაირი ხელშეკრულება ძალაში არ იქნება.

ყველა დაგეგმილი საჰაერო მომსახურება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონამდე, რეგიონიდან ან რეგიონის გავლით, რომელიც არ მოქმედებს ჩინეთის დანარჩენ ტერიტორიაზე, დარეგულირდება საჰაერო მომსახურების ხელშეკრულებით ან დროებითი ხელშეკრულებით, რაზეც ლაპარაკია ამ პარაგრაფში.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს მიაწოდებს შემდეგ უფლებამოსილებებს:

ანარმოს მოლაპარაკებები და გააფორმოს სხვა ორგანოებთან ყველა სახის გარიგება, რაც დაკავშირებულია ზემოხსენებული საჰაერო მომსახურების ხელშეკრულების ან დროებითი ხელშეკრულების განხორციელებასთან;

გასცეს ლიცენზიები საჰაერო ხაზებისათვის, რომელიც რეგისტრირებულია და საქმიანობის ძირითადი ადგილი აქვს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში;

განსაზღვროს ასეთი საჰაერო ხაზები ზემოხსენებული საჰაერო მომსახურების ხელშეკრულებით ან დროებითი ხელშეკრულებით;

გაცეს უცხოეთის ავიაზღების მომსახურებაზე ნებართვა, გარდა ჩინეთის დანარჩენ ტერიტორიაზე მომსახურებისა.

X

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში შენარჩუნდება ჰონკონგში მანამდე მოქმედი საგანმანათლებლო სისტემა. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა მიიღებს გადაწყვეტილებას კულტურის, განათლების, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიათა სფეროში, მათ შორის განათლების სისტემასა და მის მართვასთან, სწავლების ენასთან, სახსრების განაწილებასთან, საგამოცდო სისტემასთან, აკადემიური ჯილდოების სისტემასა და სასწავლო-ტექნოლოგიური კვალიფიკაციის აღიარებასთან დაკავშირებულ ნესებზე. ყველა ტიპის დანესებულება, მათ შორის რელიგიური და საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, შეინარჩუნებენ ავტონომიას. მათ შეეძლებათ გააგრძელონ პერსონალის მიღება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის გარედან. სტუდენტებს აქვს განათლების თავისუფალი არჩევანის უფლება და თავისუფლება, სწავლა განაგრძონ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის გარეთ.

XI

იმ პრინციპის გათვალისწინებით, რომ საგარეო საქმეები ცენტრალური სახალხო მთავრობის პასუხისმგებლობაა, ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წარმომადგენლებს შეუძლიათ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სახელმწიფოს დელეგაციის წევრის სტატუსით მონაწილეობა მიიღონ დიპლომატიურ მოლაპარაკებებში, რომელიც უშუალოდ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ეხება და მართავს ცენტრალური სახალხო მთავრობა. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს „ჰონკონგი, ჩინეთის“ სახელის გამოყენებით შეუძლია შეინარჩუნოს და განავითაროს ურთიერთობები, გააფორმოს ხელშეკრულებები ხელისუფლებასთან, რეგიონთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან შესაბამის სფეროში, მათ

შორის ეკონომიკის, ვაჭრობის, ფინანსურ და სავალუტო, სატრანსპორტო, საკომუნიკაციო, ტურიზმის, კულტურისა და სპორტის სფეროებში. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წარმომადგენლებს, როგორც ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სახელმწიფოს დელეგაციის წევრებს, შეუძლიათ მონაწილეობა მიიღონ საერთაშორისო ორგანიზაციების მუშაობაში ან შესაბამისი სფეროს კონფერენციებში, რომელიც გავლენას ახდენს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონზე. ცენტრალური სახალხო მთავრობის ნებართვით მათ ასევე შეუძლიათ საკუთარი მოსაზრება გამოთქვან „ჰონკონგი, ჩინეთის“ სახელით. ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს „ჰონკონგი, ჩინეთის“ სახელის გამოყენებით შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს საერთაშორისო ორგანიზაციათა ღონისძიებებსა და კონფერენციებში.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის იმ საერთაშორისო ხელშეკრულების გამოყენების საკითხს, რომელსაც მიერთებულია ან შეუერთდება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, გადანყევტს ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის გარემოებათა და საჭიროების შესაბამისად, ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის მოსაზრების გათვალისწინებით. საერთაშორისო ხელშეკრულებები, რომლის მხარეც არაა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, თუმცა ხორციელდება ჰონკონგში, შესაძლებელია შენარჩუნებული იყოს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში. აუცილებლობის შემთხვევაში ცენტრალური სახალხო მთავრობა უფლებამოსილებას მიანიჭებს ან დაეხმარება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს, მიიღოს შესაბამისი ზომები ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სხვა შესაბამისი საერთაშორისო ხელშეკრულების გამოყენებისათვის. ცენტრალური სახალხო მთავრობა გადადგამს აუცილებელ ნაბიჯებს, რათა დარწმუნდეს, რომ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი აგრძელებს მისი სტატუსის შენარჩუნებას შესაბამის დონეზე იმ საერთაშორისო ორგანიზაციებში, რომლის წევრიცაა ჩინეთის

სახალხო რესპუბლიკა და რომელშიც ჰონკონგი მონაწილეობს. ცენტრალური სახალხო მთავრობა, აუცილებლობის შემთხვევაში, ხელს შეუწყობს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მონაწილეობის გაგრძელებას იმ საერთაშორისო ორგანიზაციებში, რომელშიც ჰონკონგი მონაწილეობს, თუმცა მისი ნევრი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა არაა.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში შესაძლებელია ცენტრალურმა სახალხო მთავრობამ დააფუძნოს საკონსულო და სხვა ოფიციალური ან ნახევრად ოფიციალური საგარეო მისიები. სახელმწიფოების მიერ ჰონკონგში დაფუძნებული საკონსულო და სხვა ოფიციალური მისიები, რომლებმაც დაამყარეს ფორმალური დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, შენარჩუნდება. თითოეული ასეთი შემთხვევის გარემოებათა შესაბამისად, საკონსულო და სახელმწიფოს სხვა ოფიციალური მისიები, რომლებსაც აქვთ არაფორმალური დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, შესაძლებელია შენარჩუნებული იყოს ან შეიცვალოს ნახევრად ოფიციალური მისიებით. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მიერ არაღიარებულ სახელმწიფოებს შეუძლიათ დააფუძნონ მხოლოდ არასამთავრობო დანესებულებები.

გაერთიანებულ სამეფოს შეუძლია ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში დააფუძნოს გენერალური საკონსულო.

XII

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვაზე პასუხისმგებელია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა. დაცვის მიზნით ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში განწესებული სამხედრო ძალები არ ჩაერევიან ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის შიდა საქმეებში. ამ სამხედრო ძალებს დააფინანსებს ცენტრალური სახალხო მთავრობა.

XIII

კანონის თანახმად ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა დაიცავს ადგილობრივი მოსახლეობისა და სხვა პირთა უფლებებსა და თავისუფლებას ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა უზრუნველყოფს უფლებებისა და თავისუფლების დაცვას იმ კანონის შესაბამისად, რომელიც მოქმედებდა ჰონკონგში, მათ შორის – პიროვნების, სიტყვის, პრესის, შეკრების, ასოციაციის, სავაჭრო კავშირების დამყარებისა და გაერთიანების, კორესპონდენციის, მოგზაურობის, მოძრაობის, გაფიცვის, დემონსტრაციის, აკადემიური კვლევის, რწმენის ხელშეუხებლობისა და ქორწინების თავისუფლებას.

ყველა პირს ექნება კონფიდენციალური იურიდიული დახმარების, სასამართლოზე ხელმისაწვდომობის, მისი არჩეული ადვოკატის სასამართლოში წარმომადგენლობის და სასამართლო დაცვის მიღებისა და სასამართლოში აღმასრულებელი ორგანოს ქმედების გასაჩივრების უფლება.

რელიგიური ორგანიზაციები და მორწმუნეები ნებისმიერ ტერიტორიაზე შეინარჩუნებენ ურთიერთობას რელიგიურ ორგანიზაციებთან და მორწმუნეებთან და რელიგიურ ნიადაგზე მოქმედი სკოლები, საავადმყოფოები და საქველმოქმედო დაწესებულებები გააგრძელებენ საქმიანობას. ურთიერთობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ნებისმიერ სხვა ადგილას მოქმედ რელიგიურ ორგანიზაციებს შორის ურთიერთობა დაეფუძნება დაუქვემდებარეობის, ჩაურევლობისა და ორმხრივი პატივისცემის პრინციპებს.

სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებებისა და ეკონომიკური სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ საერთაშორისო შეთანხმებათა დებულებები, ისეთი სახით, როგორც გამოიყენება ჰონკონგში, ძალაში დარჩება.

XIV

ზოგიერთი კატეგორიის პირებს უფლება აქვთ, დასახლდნენ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში. ისინი

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონების შესაბამისად უფლებამოსილი იქნებიან, მიიღონ მუდმივი პირადობის მოწმობები, რომელსაც გასცემს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა. მოწმობებში განმარტებული იქნება მათი უფლებები. ასეთია შემდეგი კატეგორიები:

ჩინეთის ყველა მოქალაქე, რომელიც დაიბადა ან ჩვეულებრივ ცხოვრობდა ჰონკონგში ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან მის შემდეგ უწყვეტად 7 ან მეტი წლის განმავლობაში და ჩინეთის მოქალაქეები, რომლებიც დაიბადნენ ჰონკონგის გარეთ;

ყველა სხვა პირი, რომელიც დაიბადა ან ცხოვრობდა ჰონკონგში ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან მის შემდეგ უწყვეტად 7 ან მეტი წლის განმავლობაში და ჰონკონგი აღიარა თავის საცხოვრებელ ადგილად ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან მის შემდეგ და 21 წელზე ნაკლები ასაკის პირები, რომლებიც დაიბადნენ ასეთი პირებისაგან ჰონკონგში ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან მის შემდეგ;

ნებისმიერი სხვა პირი, რომელსაც უფლება ჰქონდა ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან მის შემდეგ, დასახლებულოყო მხოლოდ ჰონკონგში.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა უფლებამოსილებას ანიჭებს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას, კანონის შესაბამისად გასცეს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის პასპორტი ჩინეთის ყველა მოქალაქეზე, რომლებსაც აქვთ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მუდმივი პირადობის მოწმობა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სამგზავრო პასპორტი, ასევე, ყველა სხვა ისეთ პირზე, რომლებიც კანონიერად ცხოვრობენ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში. აღნიშნული პასპორტები და დოკუმენტები ძალაშია ყველა სახელმწიფოსა და რეგიონში და მფლობელს აძლევს უფლებას, და-

ბრუნდეს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში მგზავრობის მიზნით, ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მცხოვრებლებს შეუძლიათ ისარგებლონ სამგზავრო დოკუმენტებით, რომლებსაც გასცემს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ან სხვა სახელმწიფოების კომპეტენტური ორგანოები. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მუდმივი პირადობის მონმობის მფლობელებს შეუძლიათ ეს ფაქტი ასახონ სამგზავრო დოკუმენტში, როგორც მტკიცებულება, რომ მფლობელს უფლება აქვს, იცხოვროს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში.

ჩინეთის სხვა ნაწილიდან ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში პირთა შესვლა დარეგულირდება არსებული გამოცდილების შესაბამისად.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია უცხოელ და რეგიონების მოქალაქეებზე გამოიყენოს იმიგრაციული კონტროლის უფლება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში მათი შესვლის, დარჩენისა და გასვლის თვალსაზრისით.

თუ სხვა რამ არაა კანონით დადგენილი, მოქმედი სამგზავრო დოკუმენტის მფლობელს უფლება ექნება, სპეციალური ნებართვის გარეშე დატოვოს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა დახმარებას გაუწევს ან უფლებამოსილებას მიანიჭებს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას, გააფორმოს სავიზო ხელშეკრულებები სახელმწიფოებთან ან რეგიონებთან.

დანართი II. ჩინეთ-ბრიტანეთის მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფი

1. საერთო მიზნის მიღწევისა და იმისათვის, რომ უზრუნველყოფილ იქნეს ჰონკონგის გადაცემა 1997 წელს, გაერთიანებული სამეფოს მთავრობა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობა შეთანხმდნენ, მეგობრულად გააგრძელონ დისკუსიები და ჩამოაყალიბონ კოოპერაციული ურთიერთობა, რომელიც ერთობლივი დეკლარაციის ეფექტურად განხორციელების თვალსაზრისით უკვე არსებობდა ორ მთავრობას შორის ჰონკონგის საკითხზე.

2. კავშირის, კონსულტაციებისა და ინფორმაციის გაცვლის მოთხოვნათა დაკმაყოფილების მიზნით, ორივე მთავრობა შეთანხმდა, ჩამოაყალიბონ ერთობლივ მეკავშირეთა ჯგუფი.

3. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის ფუნქციებია:

ა) კონსულტაციების ჩატარება ერთობლივი დეკლარაციის განხორციელების საკითხებზე;

ბ) იმ საკითხების განხილვა, რომელიც ეხება ხელისუფლების გადაცემას 1997 წელს;

გ) ინფორმაციის გაცვლა და კონსულტაციების ჩატარება მხარეთა შორის შეთანხმებულ საკითხებზე.

მეკავშირეთა ერთობლივ ჯგუფში შეუთანხმებელი საკითხები განხილული იქნება ორივე ხელისუფლების მიერ კონსულტაციების გზით.

4. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის დაფუძნებიდან 1997 წლის პირველ ივლისამდე დროის მონაკვეთის პირველ ნახევარში განსახილველი საკითხები ეხება:

ა) ორივე ხელისუფლების მიერ განსახორციელებელ ქმედებას, რომელიც უზრუნველყოფს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის, როგორც ცალკე საბაჟო ტერიტორიის ეკონომიკური ურთიერთობების შენარჩუნებას და მის მონაწილეობას ტარიფებისა და ვაჭრობის გენერალურ შეთანხმებაში, მრავალპროფილიან შეთანხმებასა და სხვა საერთაშორისო ღონისძიებებში.

ბ) ორივე ხელისუფლების მიერ გასატარებელ ქმედებებს, რომელიც უზრუნველყოფს საერთაშორისო უფლებებისა და ვალდებულებების შემდგომ გამოყენებას ჰონკონგთან დაკავშირებით.

5. ორივე მთავრობა შეთანხმდა, რომ მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის დაფუძნებიდან 1997 წლის პირველ ივლისამდე დროის მონაკვეთის მეორე ნახევარში საჭირო იქნება უფრო მჭიდრო თანამშრომლობა. მეორე ნახევარში განსახილველი საკითხები მოიცავს:

ა) პროცედურებს, რომელიც უნდა განხორციელდეს 1997 წელს ხელისუფლების გადაცემასთან დაკავშირებით;

ბ) ქმედებას ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დასახმარებლად, შეინარჩუნოს და განავითაროს ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობები და გააფორმოს ხელშეკრულებები ამ საკითხებთან დაკავშირებით სახელმწიფოსთან, რეგიონთან და შესაბამის საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

6. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფი არის დამაკავშირებელი ორგანო და არა ძალაუფლების მქონე ორგანო. ის მონაწილეობას არ მიიღებს ჰონკონგის ან ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ადმინისტრირებაში, ასევე არ განახორციელებს ზედამხედველობას ამ ადმინისტრაციაზე. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის წევრები და დამხმარე პერსონალი იმოქმედებენ მხოლოდ მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის ფუნქციების ფარგლებში.

7. თითოეული მხარე დაასახელებს უფროს წარმომადგენელს, რომელსაც ექნება ელჩის სტატუსი და ჯგუფის ოთხ სხვა წევრს. მხარეებს შეუძლია ჰყავდეს დამხმარე პერსონალი 20 პირის შემადგენლობით.

8. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფი დაფუძნდება ერთობლივი დეკლარაციის ძალაში შესვლისთანავე. 1988 წლის პირველი ივლისიდან მეკავშირეთა ერთობლივ ჯგუფს ძირითადი ბაზა ექნება ჰონკონგში. ჯგუფი მუშაობას გააგრძელებს 2000 წლის პირველ იანვრამდე.

9. მეკავშირეთა ერთობლივ ჯგუფს შეხვედრები ექნება პე-

კინში, ლონდონსა და ჰონკონგში. შეხვედრები შედგება ყოველ-
წლიურად, სულ მცირე თითოჯერ მაინც სამივე ადგილას. შეხვე-
დრის ადგილი შეთანხმდება მხარეებს შორის.

10. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის წევრები ისარგებლე-
ბენ დიპლომატიური პრივილეგიებითა და იმუნიტეტით სამივე
ადგილას. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის საქმიანობა კონფი-
დენციალურია, თუ მხარეები სხვა რამეზე არ იქნებიან შეთანხმე-
ბული.

11. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის ორივე მხარეს შეთანხ-
მების საფუძველზე შეუძლია მიიღოს გადანყვეტილება, ჩამოაყა-
ლიბოს სპეციალისტთა ქვეჯგუფი, რომელიც განიხილავს ისეთ
განსაკუთრებულ საკითხებს, რომლებშიც საჭიროა ექსპერტის
ჩარევა.

12. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფისა და ქვეჯგუფების შეხ-
ვედრებზე, გარდა მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის წევრებისა,
შესაძლებელია ექსპერტების დასწრება. თითოეული მხარე მეკა-
ვშირეთა ერთობლივი ჯგუფის ან ქვეჯგუფების განსაკუთრებულ
შეხვედრებზე განსახილველი საკითხებისა და ადგილის შესაბამ-
ისად განსაზღვრავს მისი დელეგაციის შემადგენლობას.

13. მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფის სამუშაო პროცე-
დურები განხილული და გადანყვეტილი იქნება ორივე მხარის
მიერ დანართში მოცემული დირექტივების შესაბამისად.

დანართი III. მიწის იჯარა

გაერთიანებული სამეფოს მთავრობა და ჩინეთის სახალხო
რესპუბლიკის ხელისუფლება თანხმდებიან, რომ ერთობლივი
დეკლარაციის ამოქმედების შემდეგ მიწის იჯარა ჰონკონგში და
მასთან დაკავშირებული სხვა საკითხები განიხილება შემდეგი დე-
ბულებების შესაბამისად:

1. მიწის ყველა იჯარა, რომელიც გაფორმებული ან
გადაწყვეტილია ერთობლივი დეკლარაციის ძალაში შესვლამდე და
გადაცემული მას შემდეგ დანართის მე-2 და მე-3 პარაგრაფების

შესაბამისად, გაგრძელებულია 1997 წლის 30 ივნისამდე, ამ იჯარასთან დაკავშირებული ყველა უფლება აღიარებული და დაცული იქნება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონმდებლობით.

2. ჰონკონგის ბრიტანული მთავრობის მიერ გაცემული მიწის ყველა იჯარა, რომელიც არ ექვემდებარება განახლებას და ძალაშია 1997 წლის 30 ივნისამდე, გარდა მოკლევადიანი იჯარისა, გარკვეული მიზეზით შესაძლებელია გაგრძელდეს, თუ მოიჯარე ამას მოისურვებს არაუგვიანეს 2047 წლის 30 ივნისამდე დამატებითი პრემიის გადახდის გარეშე. წლიური ქირა დაიქვითება იჯარის გაგრძელების დღიდან, რომელიც ქონების გადასახადს დაქვემდებარებული თანხის 3 პროცენტია. ძველი წესის შესაბამისად, პატარა სახლები და მსგავსი საკუთრება სოფელში, სადაც ქონებას ფლობდნენ 1984 წლის 30 ივნისამდე ან ამ დღის შემდეგ, პატარა სახლების შემთხვევაში, ქონება მიეცემა პირს, რომელზეც მამრობითი ხაზით გადავიდა ქონება პირისაგან, რომელიც 1898 წელს იყო სოფლის მაცხოვრებელი ჰონკონგში. ქირა დარჩება უცვლელი მანამ, სანამ ქონება ეკუთვნის ამ პირს ან მის კანონიერ მემკვიდრეს მამრობითი ხაზით. თუ მიწის იჯარა, რომელიც არ არის განახლების უფლებით, ამოიწურება 1997 წლის 30 ივნისის შემდეგ, მისი განხილვა მოხდება მიწის შესახებ არსებული კანონებისა და ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის წესების შესაბამისად.

3. ერთობლივი დეკლარაციის ძალაში შესვლიდან 1997 წლის 30 ივნისამდე, მიწა ახალი იჯარით შესაძლებელია გასცეს ჰონკონგის ბრიტანულმა მთავრობამ არაუმეტეს 2047 წლის 30 ივნისამდე. ასეთი იჯარა გიცემა პრემიის სახით და ნომინალური ქირით 1997 წლის 30 ივნისამდე. ამ დღის შემდეგ მათ არ მოეთხოვებათ დამატებითი პრემიის გადახდა, თუმცა, ქონების გადასახადს დაქვემდებარებული ღირებულების 3 პროცენტის ეკვივალენტის წლიური ქირა დაქვითული იქნება.

4. ამ დანართის მე-3 პარაგრაფის მიხედვით ახალი იჯარით გაცემული მიწის ჯამური ოდენობა იზღუდება და წელიწადში არ აღემატება 50 ჰექტარს (გარდა მიწისა, რომელიც მიცემუ-

ლია ჰონკონგის საბინაო ორგანოს მიერ საცხოვრებლის საჯარო გაქირავებისათვის) ერთობლივი დეკლარაციის ძალაში შესვლის დღიდან 1997 წლის 30 ივნისამდე.

5. ჰონკონგის ბრიტანული მთავრობის გაცემული იჯარის პირობების მოდიფიკაცია შესაძლებელია 1997 წლის პირველ ივლისამდე დამატებითი შემოსავლის საფუძველზე, რომელიც წინა პირობებით მინის ღირებულებასა და შეცვლილი პირობებით განსაზღვრულ მის ღირებულებას შორის სხვაობის ეკვივალენტურია.

6. ერთობლივი დეკლარაციის ძალაში შესვლის დღიდან 1997 წლის 30 ივნისამდე ჰონკონგის ბრიტანული მთავრობის მიერ მინის ტრანზაქციით მიღებული დამატებითი შემოსავალი, მინის დამუშავების საშუალო ღირებულების დაქვითვის შემდეგ, განანილდება თანაბრად ჰონკონგის ბრიტანულ მთავრობასა და ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მომავალ მთავრობას შორის. ჰონკონგის ბრიტანული მთავრობის მიღებული ყველა შემოსავალი, მათ შორის ზემოთ ხსენებული დაქვითვის თანხა, ჩაიდება კაპიტალური სამუშაოების სარეზერვო ფონდში მინათმოქმედების განვითარებისა და საჯარო სამუშაოების დასაფინანსებლად ჰონკონგში. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის დამატებითი შემოსავლის წილი დაიდება ბანკში, რომელიც რეგისტრირებულია ჰონკონგში და არ იქნება გამოტანილი, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა ის საჭიროა ჰონკონგში მინათმოქმედების განვითარებისა და საჯარო სამუშაოების დაფინანსებისათვის ამ დანართის 7(დ) პარაგრაფის დებულებათა შესაბამისად.

7. ერთობლივი დეკლარაციის ძალაში შესვლის შემდეგ მინის საკითხებზე მუშაობისთვის ჰონკონგში შეიქმნება კომისია. კომისიაში შევლენ მხარეთა მოხელეები თანაბარი რაოდენობით, რომელთაც ერთობლივად დანიშნავს უშუალოდ გაერთიანებული სამეფოს მთავრობა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობა საჭირო დამხმარე პერსონალთან ერთად. ორივე მხარის მოხელეები პასუხისმგებელნი იქნებიან თავისი მთავრობის წინაშე.

მინის საკითხებზე მომუშავე კომისია დათხოვნილი იქნება 1997 წლის 30 ივნისს.

მინის საკითხებზე მომუშავე კომისიის უფლებამოსილებაში შედის:

ა) კონსულტაციების ჩატარება ამ დანართის შესრულების თაობაზე;

ბ) ამ დანართის მე-4 პუნქტში მოცემული შეზღუდვების შესაბამისად გასაცემი მინის რაოდენობის განსაზღვრა ჰონკონგის საბინაო ორგანოს მიერ საცხოვრებლის საჯარო გაქირავებისათვის, დამატებითი შემოსავლის განაწილება და გამოყენება განისაზღვრება ამ დანართის მე-ნ პუნქტის შესაბამისად;

გ) ჰონკონგის ბრიტანული მთავრობის წინადადებების განხილვა ამ დანართის მე-4 პუნქტში მოცემული შეზღუდვის გაზრდისთვის;

დ) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის დამატებითი შემოსავლის წილის დახარჯვის თაობაზე წინადადებების განხილვა, რაზეც ლაპარაკია ამ დანართის მე-ნ პუნქტში და ჩინეთის მხარისათვის რეკომენდაციების მიცემა გადანყვეტილებასთან დაკავშირებით.

თუ მინის საკითხებზე მომუშავე კომისიაში არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა, გადანყვეტილებას იღებენ გაერთიანებული სამეფოს მთავრობა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობა.

8. მინის საკითხებზე მომუშავე კომისიის დაფუძნებასთან დაკავშირებულ დეტალებს მხარეები შეათანხმებენ კონსულტაციების მეშვეობით.

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუცია

(სრული ტექსტი)

პრეამბულა

ჰონკონგი იყო ჩინეთის ტერიტორიის ნაწილი უძველესი დროიდან. იგი ოკუპირებულ იქნა დიდი ბრიტანეთის მიერ 1840 წელს ოპიუმის ომის შემდეგ.

1984 წლის 19 დეკემბერს ჩინეთისა და დიდი ბრიტანეთის მთავრობებმა ხელი მოაწერეს ერთობლივ დეკლარაციას ჰონკონგის თაობაზე და დაადასტურეს, რომ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობა აღადგენს ჰონკონგზე იურისდიქციას 1997 წლის პირველი ივლისიდან. ამგვარად, ასრულდა ჩინელი ხალხის დიდი ხნის მისწრაფება ჰონკონგის დაბრუნების შესახებ.

ეროვნული ერთიანობისა და ტერიტორიული მთლიანობის დაცვისა და ჰონკონგისთვის კეთილდღეობისა და სტაბილურობის შენარჩუნების მიზნით, მისი ისტორიისა და რეალობის გათვალისწინებით, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკამ გადანიშნა, აღადგინოს ჰონკონგზე სუვერენიტეტი და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის 31-ე მუხლის საფუძველზე დაარსდეს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი პრინციპით – „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“. ჰონკონგში სოციალისტური სისტემა და პოლიტიკა არ დამკვიდრდება.

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ძირითადი პოლიტიკა ჰონკონგთან მიმართებაში ჩინეთის ხელისუფლებამ ასახა ჩინურ-ბრიტანულ ერთობლივ დეკლარაციაში.

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის შესაბამისად, ეროვნული სახალხო კონგრესი ამტკიცებს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუციას, აყალიბებს სისტემებს აღნიშნულ რეგიონში,

რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ძირითადი პოლიტიკის განხორციელება ჰონკონგთან მიმართებაში.

თავი I. ზოგადი პრინციპები

მუხლი 1

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი არის ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის განუყოფელი ნაწილი.

მუხლი 2

ეროვნული სახალხო კონგრესი უფლებამოსილებას ანიჭებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს, ისარგებლოს მაღალი ხარისხის ავტონომიით, ჰყავდეს აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და დამოუკიდებელი სასამართლო ხელისუფლება, მათ შორის, კონსტიტუციის დებულებების შესაბამისად, ჰქონდეს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების უფლება.

მუხლი 3

ამ კანონის დებულებების შესაბამისად ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის აღმასრულებელი ხელისუფლება და საკანონმდებლო ორგანო კომპლექტდება ჰონკონგის მუდმივი მცხოვრებლებით.

მუხლი 4

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში კანონის შესაბამისად დაცულია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონისა და სხვა პირთა უფლებები და თავისუფლებები.

მუხლი 5

ჰონკონგში სოციალისტური სისტემა და პოლიტიკა არ მკვიდრდება, კაპიტალისტური სისტემა და ცხოვრების სტილი უცვლელი დარჩება 50 წლის განმავლობაში.

მუხლი 6

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში კერძო საკუთრების უფლება დაცულია კანონის შესაბამისად.

მუხლი 7

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში მიწა

და ბუნებრივი რესურსები სახელმწიფოს საკუთრებაა. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა პასუხისმგებელია მათ მართვაზე, გამოყენებასა და განვითარებაზე, ასევე ცალკეული პირებისათვის, იურიდიული პირებისა ან ორგანიზაციებისთვის იჯარით გაცემასა ან გადაცემაზე მათი გამოყენებისა ან განვითარების მიზნით. შემოსავლები იქნება მხოლოდ რეგიონის მთავრობის განკარგულებაში.

მუხლი 8

ჰონკონგში კანონები (საჯარო სამართალი, განკარგულებები, კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები და ჩვეულებითი სამართალი), გარდა იმ კანონებისა, რომლებიც წინააღმდეგობაში მოდის წინამდებარე კანონთან, რჩება ძალაში და ექვემდებარება შესწორებას ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 9

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და სასამართლო ხელისუფლების მიერ, გარდა ჩინური ენისა, ოფიციალურ ენად შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ინგლისურიც.

მუხლი 10

გარდა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნული დროშისა და გერბისა, ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია გამოიყენოს რეგიონის დროშა და ემბლემა.

მუხლი 11

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის 31-ე მუხლის შესაბამისად, ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში სისტემებისა და პოლიტიკის განხორციელება, მათ შორის სოციალური და ეკონომიკური სისტემებისა, მუდმივად მცხოვრებთა ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა, აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და სასამართლო სისტემების ფუნქციონირება და შესაბამისი პოლიტიკა, ეფუძნება წინამდებარე კონსტიტუციის დებულებებს.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონმდებლების მიერ მიღებული არც ერთი კანონი არ ეწინააღმდეგება ამ კონსტიტუციას.

თავი II. ურთიერთობა ცენტრალურ ხელისუფლებისა და ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შორის

მუხლი 12

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი არის ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ადგილობრივი ადმინისტრაციული რეგიონი, რომელიც სარგებლობს მაღალი ხარისხის ავტონომიით და პირდაპირ ექვემდებარება ცენტრალურ სახალხო მთავრობას.

მუხლი 13

ცენტრალური სახალხო მთავრობა პასუხისმგებელია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საგარეო საქმეებთან მიმართებაში და ამასთან დაკავშირებით ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა სამინისტროს აქვს ოფისი ჰონკონგში. ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ანიჭებს უფლებამოსილებას, საკუთარი საშინაო პოლიტიკა წარმართოს წინამდებარე კონსტიტუციის შესაბამისად.

მუხლი 14

ცენტრალური სახალხო მთავრობა პასუხისმგებელია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის თავდაცვაზე. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა პასუხისმგებელია საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვაზე რეგიონში.

თავდაცვის მიზნით ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში განალაგებს სამხედრო ძალებს, თუმცა არ ჩაერევა რეგიონის ადგილობრივ საქმეებში. საჭიროების შემთხვევაში ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია ცენტრალური სახალხო მთავრობის გარნიზონს სთხოვოს დახმარება საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მიზნით, აგრეთვე სტიქიური უბედურების დროს.

გარდა სახელმწიფო კანონმდებლობისა, გარნიზონის წევრები ასევე ექვემდებარებიან ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონმდებლობას.

გარნიზონს აფინანსებს ცენტრალური სახალხო მთავრობა.

მუხლი 15

წინამდებარე კონსტიტუციის მე-4 თავის დებულებათა შესაბამისად ცენტრალური სახალხო მთავრობა ნიშნავს მთავარ აღმასრულებელსა და ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის აღმასრულებელი ხელისუფლების სხვა ოფიციალურ პირებს.

მუხლი 16

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ჰყავს აღმასრულებელი ხელისუფლება, რომელიც თავად წარმართავს რეგიონის ადმინისტრაციულ საქმიანობას წინამდებარე კონსტიტუციის შესაბამისად.

მუხლი 17

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ჰყავს საკანონმდებლო ხელისუფლება.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონმდებლობით მიღებული კანონი წერილობითი ფორმით წარედგინება ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედ კომიტეტს.

თუ ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტი მიიჩნევს, რომ რეგიონის მიერ მიღებული კანონი არ შეესაბამება კონსტიტუციის იმ დებულებებს, რომელიც ცენტრალური ხელისუფლების კომპეტენციაა ან კავშირშია ცენტრისა და რეგიონის ურთიერთობასთან, მუდმივმოქმედმა კომიტეტმა შეიძლება უკან დააბრუნოს, მაგრამ არ ცვლის მას. ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტის დაბრუნებული კანონი დაუყოვნებლივ ძალადაკარგულად ითვლება. ბათილობას არა აქვს უკუქცევითი ძალა, თუ სხვა რამ არაა გათვალისწინებული რეგიონის კონსტიტუციით.

მუხლი 18

ჰონკონგის მოქმედი კანონმდებლობის საფუძველია წინამდებარე კონსტიტუცია. ჰონკონგში კანონები ძალაში შედის ისე, როგორც ეს განსაზღვრულია კონსტიტუციის მე-8 მუხლით.

სახელმწიფო კანონმდებლობა არ ვრცელდება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში, გარდა კონსტიტუციის მე-3 დანართში ჩამოთვლილი გამონაკლისებისა.

იმ შემთხვევაში, თუ ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტი გადაწყვეტს, გამოაცხადოს საგანგებო მდგომარეობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არეულობის გამო, რომელიც საფრთხეს უქმნის ეროვნულ ერთიანობასა და უსაფრთხოებას და სიტუაცია რეგიონის კონტროლს არ დაექვემდებარება, ცენტრალურ სახალხო მთავრობას შეუძლია გამოსცეს განკარგულება, რათა რეგიონში ამოქმედდეს შესაბამისი სახელმწიფო კანონმდებლობა.

მუხლი 19

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში სასამართლო ხელისუფლება დამოუკიდებელია, მათ შორის აქვს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების უფლება.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოს იურისდიქცია ვრცელდება რეგიონში მომხდარ ყველა შემთხვევაზე, გარდა იმ შემთხვევისა, რასაც აწესებს ჰონკონგში მოქმედი სამართლებრივი სისტემა და პრინციპები.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლო ვერ ავრცელებს იურისდიქციას ისეთ სახელმწიფო აქტებზე, როგორიცაა თავდაცვა და საგარეო საქმეები. რეგიონის სასამართლო ცნობს აღმასრულებელი ხელისუფლების მეთაურის გადაწყვეტილებას თავდაცვისა და საგარეო საქმეების შესახებ (მათი წარმოქმნის შემთხვევაში). ზემოთქმული სავალდებულოა სასამართლოებისთვის.

მუხლი 20

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი სარგებლობს ეროვნული სახალხო კონგრესის, ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტის ან ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ მინიჭებული სხვა უფლებამოსილებებით.

მუხლი 21

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში მუდმივად მცხოვრებ ჩინეთის მოქალაქეებს უფლება აქვთ, მონაწილეობა მიიღონ სახელმწიფოს მართვაში კანონის შესაბამისად.

ეროვნული სახალხო კონგრესი განსაზღვრავს დეპუტატების ადგილთა რაოდენობასა და მათი არჩევის წესს. ჰონკონგის სპე-

ციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში მუდმივად მცხოვრებ მოსახლეობასთან ერთად ჩინეთის მოქალაქეები ადგილობრივად ირჩევენ რეგიონის დეპუტატებს ეროვნულ სახალხო კონგრესში, რათა მონაწილეობა მიიღონ სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოს მუშაობაში.

მუხლი 22

ცენტრალური სახალხო მთავრობის არც ერთი დეპარტამენტი და ცენტრალურ ხელისუფლებას დაქვემდებარებული არც ერთი პროვინცია, ავტონომიური რეგიონი თუ მუნიციპალიტეტი არ ერევა იმ საქმეებში, რომელზეც ამ კანონის შესაბამისად ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი ახორციელებს ადმინისტრირებას.

საჭიროების შემთხვევაში ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ცენტრალური სახალხო მთავრობის დეპარტამენტისთვის, ცენტრალურ ხელისუფლებას დაქვემდებარებული პროვინციისთვის, ავტონომიური რეგიონისა თუ მუნიციპალიტეტისთვის იხსნება ოფისები. რეგიონის მთავრობის თანხმობას ამტკიცებს ცენტრალური სახალხო მთავრობა. ასეთი ოფისები და იქ მომუშავე პერსონალი ემოჩილება რეგიონის კანონებს.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია გახსნას ოფისი პეკინში.

მუხლი 23

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ხელისუფლება იღებს კანონებს, რომელიც კრძალავს ღალატის, გამოყოფის, ბუნტისა და დივერსიის ნებისმიერ აქტს, მიმართულს ცენტრალური სახალხო მთავრობის წინააღმდეგ, ასევე, სახელმწიფო საიდუმლოს ფარულ მოპოვებას, უცხოური პოლიტიკური ორგანიზაციების ან ორგანოების პოლიტიკურ საქმიანობას რეგიონში და რეგიონის პოლიტიკური ორგანიზაციების ან ორგანოების კავშირს უცხოურ პოლიტიკურ ორგანიზაციებთან ან ორგანოებთან.

თავი III. მოსახლეობის ფუნდამენტური უფლებები და მოვალეობები

მუხლი 24

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მოსახლეობა („ჰონკონგის მაცხოვრებლები“) შედგება მუდმივი და არამუდმივი მაცხოვრებლებისაგან.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მუდმივი მაცხოვრებელია:

1. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში დაბადებული ჩინეთის მოქალაქე;

2. ჩინეთის მოქალაქე, რომელიც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში უწყვეტად ცხოვრობდა არანაკლებ შვიდი წლის განმავლობაში;

3. (1) და (2) კატეგორიებში ჩამოთვლილ პირთა შვილები;

4. არაჩინელი ეროვნების პირი, რომელიც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში შევიდა მოქმედი სამგზავრო დოკუმენტით, ჰონკონგში ჩვეულებრივ ცხოვრობდა უწყვეტად არანაკლებ შვიდი წლის განმავლობაში და ჰონკონგს მიიჩნევს მის მუდმივ საცხოვრებელ ადგილად;

5. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში დაბადებული 21 წლის ასაკამდე პირი, რომელიც შეყვანილია მოსახლეობის მე-4 კატეგორიაში;

6. პირველ-მეხუთე კატეგორიებში შეყვანილი პირი, ვისაც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე მხოლოდ ჰონკონგში ცხოვრების უფლება ჰქონდა.

ზემოხსენებულ პირებს აქვთ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ცხოვრებისა და რეგიონის კანონმდებლობის შესაბამისად მუდმივი პირადობის მონაწილის მიღების უფლება, რაც ადასტურებს ჰონკონგში მათი ცხოვრების უფლებას.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დროებით მცხოვრები იქნება პირი, რომელიც ცდილობს რეგიონის კანონმდებლობის შესაბამისად მოიპოვოს ჰონკონგის პირადობის მონმობა, მაგრამ არ აქვს მუდმივად ცხოვრების უფლება.

მუხლი 25

ჰონკონგის ყველა მცხოვრები კანონის წინაშე თანასწორია.

მუხლი 26

ამ კანონის შესაბამისად ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მუდმივ მაცხოვრებლებს აქვთ ხმის მიცემისა და არჩევნებში მონაწილეობის უფლება.

მუხლი 27

ჰონკონგის მოსახლეობას აქვს სიტყვის, პრესის, გამოცემის, შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება, ასევე გაფიცვის უფლება და უფლება და თავისუფლება, ჩამოაყალიბონ პროფკავშირები და გახდნენ მისი წევრები.

მუხლი 28

ჰონკონგში მცხოვრები პირის თავისუფლება ხელშეუხებელია.

ჰონკონგის არც ერთი მცხოვრების მიმართ არ ხორციელდება უკანონო დაპატიმრება. ჰონკონგის რეზიდენტის მიმართ იკრძალება წამების ნებისმიერი ფორმის გამოყენება, უკანონო დევნა ან თავისუფლების აღკვეთა.

მუხლი 29

ჰონკონგის მცხოვრებთა სახლები და სხვა უძრავი ქონება ხელშეუხებელია. დაუშვებელია თვითნებური ან უკანონო ჩხრეკა ან შეჭრა ჰონკონგის რეზიდენტის სახლში, აგრეთვე მსგავსი ქმედება სხვა უძრავი ქონების მიმართ.

მუხლი 30

ჰონკონგის მოსახლეობის კომუნიკაციის თავისუფლებასა და კონფიდენციალურობას იცავს კანონი. რომელიმე დეპარტამენტს ან ფიზიკურ პირს, არავითარ შემთხვევაში არ შეუძლია ხელყოს ჰონკონგის მცხოვრებთა კომუნიკაციის თავისუფლება და კონფიდენციალურობა, გარდა იმ შესაბამისი ორგანოებისა, რომელთაც აქვთ უფლებამოსილება, ინსპექტირება გაუწიონ კომუნიკაციას შესაბამისი სამართლებრივი პროცედურების გათვალისწინებით,

რათა უზრუნველყოფილ იქნეს საზოგადოებრივი უსაფრთხოება ან სისხლის სამართლის დანაშაულის გამოძიება.

მუხლი 31

ჰონკონგის მოსახლეობას ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში აქვს შიდა გადაადგილების, ასევე ემიგრაციის უფლება სხვა ქვეყანასა და რეგიონში. თუ კანონით ნებადართული იქნება, მოქმედი სამგზავრო დოკუმენტის მფლობელებს თავისუფლად შეეძლებათ გავიდნენ რეგიონიდან სპეციალური ნებართვის გარეშე.

მუხლი 33

ჰონკონგის მცხოვრებლებს აქვთ საქმიანობის არჩევის თავისუფლება.

მუხლი 34

ჰონკონგის მცხოვრებლებს უფლება აქვთ, ჩაერთონ აკადემიური კვლევის, ლიტერატურული და მხატვრული შემოქმედებისა და სხვა კულტურულ ღონისძიებებში.

მუხლი 35

ჰონკონგის მოსახლეობა უფლებამოსილია, მიიღოს კონფიდენციალური იურიდიული კონსულტაცია, აირჩიოს ადვოკატები მისი კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების დროულად დაცვის მიზნით.

ჰონკონგის მოსახლეობას უფლება აქვს, აღმასრულებელი ხელისუფლების ქმედების წინააღმდეგ აღძრას საქმე სასამართლობაში.

მუხლი 36

ჰონკონგის მოსახლეობას უფლება აქვს, კანონის შესაბამისად ისარგებლოს სოციალური კეთილდღეობით. მუშა-მოსამსახურეთა პენსიით უზრუნველყოფა გარანტირებულია კანონით.

მუხლი 37

ჰონკონგის მცხოვრებთა უფლება ოჯახის შექმნისა და ქორწინების თაობაზე, დაცულია კანონით.

მუხლი 38

ჰონკონგის მოსახლეობას უფლება აქვს, ისარგებლოს სხვა უფლებებითა და თავისუფლებებით, რომელიც დაცულია ჰონკონ-

გის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონმდებლობით.
მუხლი 39

სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების დაცვის საერთაშორისო პაქტის, ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების დაცვის საერთაშორისო პაქტისა და შრომის საერთაშორისო კონვენციების დებულებები, რომლებიც გამოიყენება ჰონკონგში, ძალაში რჩება და ხორციელდება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კანონების შესაბამისად.

ჰონკონგის მცხოვრებთა უფლებები და თავისუფლებები არ იზღუდება, თუ ამას კანონი არ ითვალისწინებს და ასეთი შეზღუდვები არ ეწინააღმდეგება ამ მუხლის წინა პუნქტის დებულებებს.

მუხლი 40

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში დაცულია ადგილობრივთა ტრადიციული უფლებები, რომელიც კანონს არ ეწინააღმდეგება და „ახალი ტერიტორიების“ ძირძველი მოსახლეობის ინტერესები.

მუხლი 41

გარდა ჰონკონგის მცხოვრებლებისა, ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში მყოფი პირები ჰონკონგის მაცხოვრებთა მსგავსად კანონის შესაბამისად სარგებლობენ ამ თავით დადგენილი უფლებებითა და თავისუფლებებით.

მუხლი 42

ჰონკონგის მაცხოვრებლებსა და რეგიონში მყოფ სხვა პირებს ეკისრებათ ვალდებულება, დაიცვან ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მოქმედი კანონმდებლობა.

თავი IV. პოლიტიკური სტრუქტურა

ნაწილი 1. მთავარი აღმასრულებელი

მუხლი 43

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელი არის ჰონკონგის სპეციალური ადმინის-

ტრაციული რეგიონის ხელმძღვანელი (მეთაური) და რეგიონის წარმომადგენელი.

კონსტიტუციის დებულებათა შესაბამისად ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელი ანგარიშვალდებულია ცენტრალურ სახალხო მთავრობისა და ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის წინაშე

მუხლი 44

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელი უნდა იყოს არანაკლებ 40 წლისა, რეგიონის მუდმივი მაცხოვრებელი, რომელსაც არ აქვს უცხო ქვეყნის მოქალაქეობა და ჰონკონგში ცხოვრობდა უწყვეტად არანაკლებ 20 წლის განმავლობაში.

მუხლი 45

ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარ აღმასრულებელს ნიშნავს არჩევნების შედეგების საფუძველზე ან ადგილობრივად ჩატარებული კონსულტაციების გზით.

მთავარი აღმასრულებელის შერჩევის პრინციპები განისაზღვრება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არსებული რეალური ვითარების გათვალისწინებით და ეტაპობრივი და თანმიმდევრული პროგრესის შესაბამისად. წარმდგენი კომიტეტის საბოლოო მიზანია მთავარი აღმასრულებელის არჩევა საყოველთაო კენჭისყრით დემოკრატიული პროცედურების შესაბამისად.

მთავარი აღმასრულებელის არჩევის პრინციპები აღწერილია მე-11 დანართში – „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელის არჩევის პრინციპები“.

მუხლი 46

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელის უფლებამოსილების ვადა განისაზღვრება ხუთი წლით. მან შეიძლება ზედიზედ იმსახუროს არაუმეტეს ორი ვადისა.

მუხლი 47

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთა-

ვარი აღმასრულებელი უნდა იყოს პატიოსანი, საქმისთვის თავდადებული ადამიანი.

მუხლი 48

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებელი ახორციელებს შემდეგ უფლებამოსილებებსა და ფუნქციებს:

(1) ხელმძღვანელობს რეგიონის მთავრობას;

(2) პასუხისმგებელია კონსტიტუციისა და სხვა კანონების დაცვაზე, რომელსაც ითვალისწინებს წინამდებარე კონსტიტუცია და მოქმედებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში;

(3) ხელს აწერს საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მიღებულ კანონპროექტებს და აქვეყნებს კანონებს; ხელს აწერს საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მიღებულ ბიუჯეტს, ბიუჯეტის ანგარიშსა და საბოლოო ანგარიშებს ცენტრალური სახალხო მთავრობის ოქმისთვის;

(4) წყვეტს სამთავრობო პოლიტიკას და გამოსცემს ადმინისტრაციულ ბრძანებებს;

(5) ცენტრალურ სახალხო მთავრობას დასანიშნად წარუდგენს: დეპარტამენტების მდივნებსა და მდივნის მოადგილეებს, ბიუროს დირექტორებს, კომისარს კორუფციასთან ბრძოლის საკითხებში, აუდიტის კომისიის დირექტორს, პოლიციის კომისარს, იმიგრაციის დირექტორსა და საბაჟო და სააქციზო კომისარს. წინადადებებით შედის ცენტრალური სახალხო მთავრობის წინაშე აღნიშნული თანამდებობის პირების გათავისუფლების თაობაზე;

(6) სამართლებრივი პროცედურების შესაბამისად ნიშნავს და ათავისუფლებს მოსამართლეებს ყველა დონეზე;

(7) სამართლებრივი პროცედურების შესაბამისად ნიშნავს და ათავისუფლებს საჯარო მოხელეებს;

(8) ახორციელებს ცენტრალური სახალხო მთავრობის მითითებებს ამ კონსტიტუციით გათვალისწინებულ საკითხებზე;

(9) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის სახელით წარმართავს საგარეო და სხვა საქმეებს ცენ-

ტრალური ხელისუფლების მიერ მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში;

(10) საკანონმდებლო საბჭოს წარუდგენს წინადადებებს შემოსაველებთან ან ხარჯებთან დაკავშირებით;

(11) საჯარო ინტერესების გათვალისწინებით წყვეტს უსაფრთხოებისა და სასიცოცხლო მნიშვნელობის საკითხებს, რომელმაც სახელისუფლებო თანამდებობის პირმა ან სხვა პერსონალმა უნდა წარუდგინოს ინფორმაცია საკანონმდებლო საბჭოს ან მის კომიტეტებს;

(12) შეიწყალებს სისხლის სამართლის დანაშაულში მსჯავრდებულ პირებს ან უმსუბუქებს მათ სასჯელს.

(13) იხილავს შუამდგომლობებსა და საჩივრებს.

მუხლი 49

თუ მთავარი აღმასრულებელი მიიჩნევს, რომ საკანონმდებლო საბჭოს მიერ შემუშავებული კანონპროექტი ეწინააღმდეგება რეგიონის ინტერესებს, შეუძლია კიდევ ერთხელ გადახედვის მიზნით დააბრუნოს ის საკანონმდებლო საბჭოში 3 თვით. თუ საკანონმდებლო საბჭო ისევ წარუდგენს წევრთა არანაკლებ ორი მესამედის მიერ ხელმოწერილ იმავე კანონპროექტს, მაშინ მთავარი აღმასრულებელი ხელს აწერს და აქვეყნებს მას ერთი თვის ვადაში ან მოქმედებს ამ კანონის 50-ე მუხლის შესაბამისად.

მუხლი 50

თუ მთავარი აღმასრულებელი საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მეორედ წარმოდგენილ კანონპროექტს არ მოაწერს ხელს ან საკანონმდებლო საბჭო არ მიიღებს მთავრობის მიერ წარდგენილ ბიუჯეტს ან სხვა მნიშვნელოვან კანონპროექტს და ვერც კონსულტაციების შედეგად მოხდება შეთანხმება, მაშინ მთავარ აღმასრულებელს უფლება აქვს, დაითხოვოს საკანონმდებლო საბჭო.

მთავარმა აღმასრულებელმა საკანონმდებლო საბჭოს დათხოვნამდე კონსულტაცია უნდა გაიაროს აღმასრულებელ საბჭოსთან. მთავარ აღმასრულებელს შეუძლია დაითხოვოს საკანონმდებლო საბჭო მხოლოდ ერთხელ უფლებამოსილების ერთ ვადაში.

მუხლი 51

თუ საკანონმდებლო საბჭო არ მიიღებს მთავრობის მიერ

ნარდგენილ ბიუჯეტს, მაშინ მთავარ აღმასრულებელს შეუძლია მიმართოს საბჭოს დროებითი ასიგნებების თაობაზე.

მუხლი 52

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის მთავარი აღმასრულებელი უნდა გადადგეს შემდეგი გარემოებებისას:

1. როდესაც სერიოზული ავადმყოფობის ან სხვა მიზეზების გამო ვერ ახერხებს ვალდებულებების შესრულებას;

2. როდესაც საკანონმდებლო საბჭო დათხოვნილია იმ მიზეზით, რომ მთავარმა აღმასრულებელმა ორჯერ არ მოაწერა ხელი საბჭოს მიერ ნარდგენილ კანონპროექტს და ახალი საკანონმდებლო საბჭო ისევ იღებს თავდაპირველ კანონპროექტს კვალიფიციური უმრავლესობით, მაგრამ მთავარი აღმასრულებელი კვლავ უარს ამბობს მის ხელმოწერაზე;

3. როდესაც საკანონმდებლო საბჭო იშლება იმ მიზეზით, რომ მან უარი თქვა ბიუჯეტის ან სხვა მნიშვნელოვანი კანონპროექტის მიღებაზე და ახალი საკანონმდებლო საბჭოც უარს ამბობს, თავდაპირველი კანონპროექტი მიიღოს განსახილველად.

მუხლი 53

თუ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის მთავარ აღმასრულებელს ხანმოკლე დროის განმავლობაში არ შეუძლია მოვალეობის შესრულება, მაშინ მისი ფუნქციების შესრულება დროებით ეკისრება ადმინისტრაციულ მდივანს ან ფინანსურ მდივანს.

თუ მთავარი აღმასრულებლის ადგილი ვაკანტურია, მაშინ ახალი მთავარი აღმასრულებელი არჩეულ უნდა იქნეს 6 თვის განმავლობაში ამ კანონის 45-ე მუხლის შესაბამისად. ვაკანსიის არსებობის პერიოდში აღმასრულებლის ვალდებულებები უნდა შეასრულონ ამავე მუხლში მითითებულმა პირებმა.

მუხლი 54

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის აღმასრულებელი საბჭო არის ორგანო, რომელიც ეხმარება მთავარ აღმასრულებელს პოლიტიკის განხორციელებაში.

მუხლი 55

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის აღ-

მასრულებელი საბჭოს წევრებს ნიშნავს მთავარი აღმასრულებელი აღმასრულებელი ხელისუფლების ოფიციალურ პირთაგან, საკანონმდებლო საბჭოს წევრთაგან და საზოგადოების წარმომადგენელთაგან. მათ დანიშვნისა და გათავისუფლების საკითხს წყვეტს მთავარი აღმასრულებელი. საბჭოს წევრთა უფლებამოსილების ვადა არ უნდა აღემატებოდეს მთავარი აღმასრულებლის უფლებამოსილების ვადას.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის აღმასრულებელი საბჭოს წევრები არიან რეგიონის მუდმივი რეზიდენტი ჩინეთის მოქალაქეები და არა აქვთ უცხო ქვეყნაში ცხოვრების უფლება.

მუხლი 56

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის აღმასრულებელ საბჭოს თავმჯდომარეობს მთავარი აღმასრულებელი.

დანიშვნისა და გათავისუფლების საკითხების, დისციპლინური და საგანგებო სიტუაციებში განსახორციელი ზომების გარდა, რეგიონის მართვის ყველა მნიშვნელოვან პოლიტიკურ გადაწყვეტილებას იღებს მთავარი აღმასრულებელი საბჭოსთან ერთად.

თუ მთავარი აღმასრულებელი არ ეთანხმება აღმასრულებელი საბჭოს წევრთა უმრავლესობის აზრს, მაშინ ის წერილობით ასაბუთებს მიზეზს.

მუხლი 57

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში იქმნება კორუფციასთან ბრძოლის კომისია, რომლის საქმიანობა იქნება დამოუკიდებელი და პასუხისმგებლობა დაეკისრება მთავარი აღმასრულებლის წინაშე.

მუხლი 58

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში იქმნება აუდიტის კომისია, რომლის საქმიანობა იქნება დამოუკიდებელი და პასუხისმგებლობა დაეკისრება მთავარი აღმასრულებლის წინაშე.

ნაწილი 2. აღმასრულებელი ხელისუფლება

მუხლი 59

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა არის რეგიონის აღმასრულებელი ხელისუფლება.

მუხლი 60

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის მეთაური არის მთავარი აღმასრულებელი.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში მოქმედებს ადმინისტრაციის დეპარტამენტი, ფინანსების დეპარტამენტი, იუსტიციის დეპარტამენტი, სხვადასხვა ბიუროები, განყოფილებები და კომისიები.

მუხლი 61

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ძირითადი ოფიციალური პირები ჩინეთის მოქალაქეებია, რომლებიც უწყვეტად ცხოვრობდნენ ჰონკონგში არანაკლებ 15 წლის განმავლობაში, არიან რეგიონის მუდმივი რეზიდენტები და არა აქვთ უცხო ქვეყნაში ცხოვრების უფლება.

მუხლი 62

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის ფუნქციებია:

1. პოლიტიკის განსაზღვრა და განხორციელება;
2. ადმინისტრაციული საქმიანობა;
3. საგარეო საქმეების განხორციელება ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ კანონის შესაბამისად მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში;
4. ბიუჯეტის მიღებისა და შესრულების უზრუნველყოფა;
5. კანონპროექტების შემუშავების უზრუნველყოფა;
6. საკანონმდებლო საბჭოს სხდომაზე წარმომადგენლების წარგზავნა, რომლებიც გამოვლენ ხელისუფლების სახელით.

მუხლი 63

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის იუსტიციის დეპარტამენტი აკონტროლებს სისხლის სამართლებრივ დევნას. აკრძალულია მათ საქმიანობაში ნებისმიერ სახის ჩარევა.

მუხლი 64

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა უზრუნველყოფს კანონის დაცვას და ანგარიშვალდებულია რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს წინაშე. ის მოქმედებს არსებული და საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მიღებული კანონების შესაბამისად, რეგულარულად ახდენს საბჭოს ინფორმირებას, პასუხობს საბჭოს წევრთა შეკითხვებს, იღებს საბჭოს თანხმობას საგადასახადო და საზოგადოებრივ ხარჯებზე.

მუხლი 65

აღმასრულებელი ხელისუფლება ინარჩუნებს სათათბირო ორგანოების მოქმედ სისტემას.

ნაწილი 3. საკანონმდებლო ხელისუფლება

მუხლი 66

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭო არის რეგიონის საკანონმდებლო ხელისუფლება.

მუხლი 67

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს წევრები ჩინეთის მოქალაქეებია, რომლებიც არიან რეგიონის მუდმივი რეზიდენტები და არა აქვთ უცხო ქვეყანაში ცხოვრების უფლება. ამასთან, რეგიონში მუდმივად მცხოვრებნი, რომლებიც არ არიან ჩინეთის მოქალაქეები ან აქვთ უცხო ქვეყანაში ცხოვრების უფლება, შესაძლებელია არჩეულ იქნენ საკანონმდებლო საბჭოში იმ პირობით, რომ მათი რაოდენობა არ გადააჭარბებს საბჭოს მთელი შემადგენლობის 20 %-ს.

მუხლი 68

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭო ყალიბდება არჩევნების გზით.

საკანონმდებლო საბჭოს ფორმირების წესი განისაზღვრება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არსებული

ფაქტობრივი ვითარებისა და ეტაპობრივი და თანმიმდევრული პროგრესის პრინციპის შესაბამისად. საბოლოო მიზანია საკანონმდებლო საბჭოს ყველა წევრის საყოველთაო კენჭისყრით არჩევა.

საკანონმდებლო საბჭოს ჩამოყალიბების სპეციალური წესი, კენჭისყრისა და კანდიდატების წამოყენების პროცედურები განსაზღვრულია ამ კანონის მე-2 დანართში – „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს ჩამოყალიბების წესი და ხმის მიცემის პროცედურები“

მუხლი 69

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს უფლებამოსილების ვადაა 4 წელი, გარდა პირველი ვადისა, რომელიც განისაზღვრება 2 წლით.

მუხლი 70

თუ მთავარი აღმასრულებელი ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს დაითხოვს, მაშინ საბჭო 3 თვის განმავლობაში ხელახლა უნდა შეიქმნას არჩევნების გზით.

მუხლი 71

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს თავმჯდომარის არჩევა ხდება საბჭოს წევრებიდან.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს თავმჯდომარე უნდა იყოს ჩინეთის მოქალაქე, არანაკლებ 40 წლისა, რეგიონის მუდმივი რეზიდენტი, არ ჰქონდეს უცხო ქვეყანაში ცხოვრების უფლება, ჰონკონგში უწყვეტად ცხოვრობდეს არანაკლებ 20 წლის განმავლობაში.

მუხლი 72

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს თავმჯდომარე:

1. უძღვება საბჭოს სხდომებს;
2. წყვეტს დღის წესრიგთან დაკავშირებულ საკითხებს;
3. წყვეტს სხდომების დანიშვნის საკითხებს;
4. იწვევს სპეციალურ სესიებს არასამუშაო პერიოდში;
5. იწვევს სპეციალურ სესიებს მთავარი აღმასრულებლის თხოვნით;

6. ახორციელებს საკანონმდებლო საბჭოს პროცედურებით განსაზღვრულ სხვა უფლებამოსილებებს.

მუხლი 73

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭო:

1. იურიდიული პროცედურების შესაბამისად იღებს ან აუქმებს კანონებს, შეაქვს შესწორებები მათში;

2. განიხილავს და ამტკიცებს მთავრობის მიერ წარდგენილ ბიუჯეტს;

3. ამტკიცებს საგადასახადო და საზოგადოებრივ ხარჯებს;

4. მთავარი აღმასრულებლისგან იღებს და განიხილავს ინფორმაციას;

5. განიხილავს მთავრობის მუშაობას;

6. განიხილავს ნებისმიერ ინიციატივას, რომელიც უკავშირდება საზოგადოებრივ ინტერესებს;

7. წყვეტს სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეებისა და უმაღლესი სასამართლოს მთავარი მოსამართლის დანიშვნისა და მოხსნის საკითხს;

8. იღებს და განიხილავს ჰონკონგის მცხოვრებთა საჩივრებსა და განცხადებებს;

9. წყვეტს მთავარი აღმასრულებლის იმპიჩმენტის საკითხს;

10. ზემოაღნიშნული ფუნქციების შესასრულებლად იწვევს პირებს, რომლებსაც შეიძლება ჰქონდეთ ინფორმაცია მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით.

მუხლი 74

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს წევრებს ამ კონსტიტუციის დებულებებისა და იურიდიული პროცედურების თანახმად, შეუძლიათ განსახილველად წარადგინონ კანონპროექტები. კანონპროექტები, რომლებიც არ უკავშირდება სახელმწიფო ხარჯებს, პოლიტიკურ სტრუქტურას ან მთავრობის მუშაობას, შესაძლოა წარდგენილ იქნეს ინდივიდუალურად ან ერთობლივად საბჭოს წევრთა მიერ. იმ კანონპროექტის განსახილველად, რომელიც უკავშირდება სამთავრობო პოლიტიკას, საჭიროა მთავარი აღმასრულებლის წერილობითი თანხმობა.

მუხლი 75

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს სხდომებისთვის ეკორუმი საბჭოს წევრთა რაოდენობის არანაკლებ ნახევარია.

პროცედურულ წესებს განსაზღვრავს თვით საკანონმდებლო საბჭო იმ პირობით, რომ ეს წესები არ იქნება წინააღმდეგობაში წინამდებარე კონსტიტუციასთან.

მუხლი 76

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მიღებული კანონპროექტი ძალაში შედის მთავარი აღმასრულებლის ხელმოწერისა და გამოქვეყნების შემდეგ.

მუხლი 77

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს წევრები სარგებლობენ იმუნიტეტით საბჭოს სხდომაზე მათ მიერ გაკეთებულ განცხადებებთან მიმართებაში.

მუხლი 78

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს წევრების დაკავება საბჭოს სხდომაზე არ შეიძლება.

მუხლი 79

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს თავმჯდომარე საბჭოს წევრს უფლებამოსილებას უწყვეტს იმ შემთხვევაში, თუ:

1. არ შეუძლია შეასრულოს დაკისრებული მოვალეობები ავადმყოფობის ან სხვა მიზეზთა გამო;
2. არასაკმატო მიზეზით ან საბჭოს თავმჯდომარესთან შეთანხმების გარეშე არ ესწრებოდა საბჭოს სხდომებს 3 თვის განმავლობაში;
3. უარს ამბობს რეგიონის მუდმივი რეზიდენტის სტატუსზე ან კარგავს მას;
4. ინიშნება თანამდებობაზე მთავრობაში და ხდება საჯარო მოსამსახურე;

5. გაკოტრებულია და ვერ ასრულებს სასამართლოს მოთხოვნას ვალის დაბრუნებასთან დაკავშირებით;

6. მსჯავრდებულია და მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა ერთი თვის ან მეტი ვადით რეგიონის ფარგლებში ან მის ფარგლებს გარეთ ჩადენილი დანაშაულისთვის და უფლებამოსილების მოხსნაზე ხმა მისცა საბჭოს წევრთა ორმა მესამედმა;

7. მიიღო საყვედური შეუფერებელი საქციელისათვის ან ფიცის დარღვევისთვის საბჭოს წევრთა ორი მესამედის ხმებით.

ნაწილი 4. სასამართლო ხელისუფლება

მუხლი 80

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოები წარმოადგენენ სასამართლო ხელისუფლებას რეგიონში ყველა დონეზე და ახორციელებენ სასამართლო ძალაუფლებას.

მუხლი 81

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არის სააპელაციო სასამართლო, უზენაესი სასამართლო, საოლქო სასამართლოები, მაგისტრთა სასამართლო და სხვა სპეციალური სასამართლოები. უზენაესი სასამართლო მოიცავს სააპელაციო სასამართლოსა და პირველი ინსტანციის სასამართლოს.

შენარჩუნებულია ჰონკონგში არსებული სასამართლო სისტემა, იმ განსხვავებით, რომ იქმნება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სააპელაციო სასამართლო.

მუხლი 82

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სააპელაციო სასამართლოს ენიჭება უფლება მიიღოს საბოლოო გადაწყვეტილება, საქმეთა განხილვაზე მოიწვიოს სხვა სასამართლოთა მოსამართლეები.

მუხლი 83

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოების სტრუქტურა, უფლებამოსილებები და ფუნქციები ყველა დონეზე განისაზღვრება კანონის შესაბამისად.

მუხლი 84

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სამართლოები გადანყევტილებას იღებენ რეგიონული კანონებისა და წინამდებარე კონსტიტუციის მე-18 მუხლის შესაბამისად, აგრეთვე შეუძლიათ გამოიყენონ ზოგადი სამართლის იურისდიქციის სხვა პრეცედენტები.

მუხლი 85

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სამართლოები თავიანთ უფლებამოსილებას ახორციელებენ დამოუკიდებლად და თავისუფალნი არიან ნებისმიერი ჩარევისაგან.

მუხლი 86

შენარჩუნებულია ჰონკონგის ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი.

მუხლი 87

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში შენარჩუნებულია სისხლის სამართლის ან სამოქალაქო სამართალწარმოება, ჰონკონგში არსებული პრინციპები და ის უფლებები, რომლითაც აქამდე სარგებლობდნენ მხარეები

პირი, რომელიც კანონით დადგენილი ნესით არის დაკავებული, ითვლება უდანაშაულოდ, სანამ ცნობილი იქნება დამნაშავედ სასამართლო ორგანოების მიერ.

მუხლი 88

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სამართლოთა მოსამართლეებს ნიშნავს მთავარი აღმასრულებელი ადგილობრივი მოსამართლეების, იურისტებისა და სხვა პროფესიის მქონე პატივსაცემი პირებისაგან შექმნილი დამოუკიდებელი კომისიის რეკომენდაციით.

მუხლი 89

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სამართლოს მოსამართლე შეიძლება გადაყენებულ იქნეს მთავარი აღმასრულებლის მიერ მხოლოდ თავისი ვალდებულებების შეუსრულებლობის ან შეუფერებელი საქციელის გამო, სააპელაციო სასამართლოს მთავარი მოსამართლის მიერ დანიშნული და არანაკლებ სამი ადგილობრივი მოსამართლისაგან შემდგარი ტრიბუნალის რეკომენდაციით.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სააპელაციო სასამართლოს მთავარი მოსამართლე შეიძლება გადაყენებულ იქნეს მხოლოდ თავისი ვალდებულებების შეუსრულებლობის ან შეუფერებელი საქციელის შემთხვევაში მთავარი აღმასრულებლისა და არანაკლებ 5 ადგილობრივი მოსამართლისაგან შემდგარი ტრიბუნალის რეკომენდაციით, მთავარი აღმასრულებლის მიერ კანონით განსაზღვრული პროცედურის შესაბამისად.

მუხლი 90

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სააპელაციო სასამართლოს მთავარი მოსამართლე და უზენაესი სასამართლოს მთავარი მოსამართლე უნდა იყვნენ ჩინეთის მოქალაქე მუდმივი რეზიდენტები, უცხო ქვეყანაში ცხოვრების უფლების გარეშე.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეებისა და უზენაესი სასამართლოს მთავარი მოსამართლის დანიშვნისა ან გათავისუფლების შემთხვევაში, მთავარმა აღმასრულებელმა წინამდებარე კანონის 88-ე და 89-ე მუხლებში მითითებული პროცედურების გარდა, დამატებით უნდა მიიღოს საკანონმდებლო საბჭოს თანხმობა და ამის შესახებ რეგისტრაციისთვის შეატყობინოს ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედ კომიტეტს.

მუხლი 91

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში, გარდა მოსამართლეებისა, შენარჩუნებულია სასამართლოების თანამშრომელთა დანიშვნისა და გათავისუფლების არსებული სისტემა.

მუხლი 92

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მოსამართლეები და სასამართლოთა სხვა თანამშრომლები არჩეულ უნდა იქნენ მათი იურიდიული განათლებისა და პროფესიული უნარ-ჩვევების გათვალისწინებით.

მუხლი 93

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ჰონკონგში მომუშავე მოსამართლეებსა და სასამართლოთა სხვა თანამშრომლებს უნარჩუნდება სამუშაო ად-

გილები, ანაზღაურება, შეღავათები, სარგებელი და ექმნება მუშაობის არანაკლებ ხელსაყრელი პირობები.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა აფინანსებს მოსამართლეებსა და სასამართლოთა სხვა თანამშრომლებს, რომლებიც როგორც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის შექმნის შემდეგ, ისე მანამდე, გადადგნენ ან მიდიან სამსახურიდან განსაზღვრული წესების შესაბამისად, მიუხედავად მათი მოქალაქეობისა ან საცხოვრებელი ადგილისა.

მუხლი 94

ჰონკონგში არსებული სისტემის საფუძველზე ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა როგორც ადგილობრივი, ისე ჩამოსული იურისტებისთვის შექმნის პირობებს იურიდიული საქმიანობისა და პრაქტიკის განსახორციელებლად.

მუხლი 95

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს, კონსულტაციის გზით კანონის შესაბამისად შეუძლია შეინარჩუნოს იურიდიული ურთიერთობები ქვეყნის სხვა ნაწილებში არსებულ იურიდიულ ორგანიზაციებთან, აგრეთვე დახმარება გაუწიონ ერთმანეთს.

მუხლი 96

ცენტრალური სახალხო მთავრობის დახმარებით ან მისი ნებართვით, ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია დადოს სათანადო შეთანხმებები უცხო სახელმწიფოსთან ორმხრივი იურიდიული დახმარების თაობაზე.

ნაწილი 5. საოლქო ორგანიზაციები

მუხლი 97

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში შესაძლოა დაარსდეს საოლქო ორგანიზაციები, რომლებსაც არ ექნება პოლიტიკური უფლებამოსილებები. ისინი შეიქმნება, როგორც მართვის ორგანოები ისეთ სფეროებში, როგორიცაა კულტურა, დასვენება და გარემოს დაცვა.

მუხლი 98

საოლქო ორგანიზაციათა უფლებამოსილებები, ფუნქციები და ფორმირების პრინციპები განისაზღვრება კანონით.

ნაწილი 6. საჯარო მოხელეები

მუხლი 99

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ყველა სამთავრობო სტრუქტურაში მომუშავე საჯარო მოხელე არის რეგიონის მუდმივი რეზიდენტი. გამონაკლისია წინამდებარე კანონის 101-ე მუხლით განსაზღვრული პირობა, რომელიც ეხება სხვა ეროვნების მოხელეებს.

საჯარო მოხელეები ეცნობიან თავიანთ ვალდებულებებს და პასუხისმგებელნი არიან ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წინაშე.

მუხლი 100

ჰონკონგის ყველა სამთავრობო სტრუქტურაში მომუშავე საჯარო მოხელეები, პოლიციელების ჩათვლით, კვლავაც ინარჩუნებენ სამუშაო ადგილებს, ანაზღაურებას, შეღავათებს, სარგებელსა და მომსახურების არანაკლებ ხელსაყრელ პირობებს.

მუხლი 101

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია საჯარო სამსახურში დაასაქმოს ბრიტანელი და სხვა ეროვნების მოქალაქე, რომელსაც აქვს მუდმივი პირადობის მოწმობა. მხოლოდ წინეთის მოქალაქეებს, მუდმივ რეზიდენტებს, რომლებსაც არა აქვთ უცხო ქვეყანაში ცხოვრების უფლება, შეუძლიათ დაიკავონ შემდეგი თანამდებობები: დეპარტამენტის მდივანი და მდივნის მოადგილე, ბიუროს დირექტორი, კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის კომისიის წევრი, აუდიტის კომისიის დირექტორი, პოლიციის რწმუნებული, იმიგრაციის სამსახურის დირექტორი და საბაჟოსა და აქციზის რწმუნებული.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია სამთავრობო დეპარტამენტში მრჩეველად დაა-

საქმოს ბრიტანელი და სხვა ქვეყნის მოქალაქე. საჭიროების შემთხვევაში, შეიძლება მოწვეულ იქნენ კვალიფიციური კანდიდატები ასევე რეგიონის გარედან, რათა სამთავრობო დეპარტამენტებში შეივსოს პროფესიული და ტექნიკური თანამდებობები. უცხო ქვეყნის მოქალაქეები შეირჩევიან მხოლოდ მათი ინდივიდუალური შესაძლებლობების გათვალისწინებით. ისინი პასუხისმგებელი არიან რეგიონის მთავრობის წინაშე.

მუხლი 102

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა აფინანსებს საჯარო მოხელეებს, რომლებიც როგორც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის შექმნის შემდეგ, ისე მანამდე გადადგნენ ან მიდიან სამსახურიდან ნუსების შესაბამისად, მიუხედავად მათი მოქალაქეობისა და საცხოვრებელი ადგილისა.

მუხლი 103

საჯარო მოხელეების დანიშვნა და დანიშნულება ხდება მხოლოდ და მხოლოდ მათი კვალიფიკაციის, გამოცდილებისა და ნიჭის საფუძველზე. ჰონკონგში შენარჩუნებულია დაქირავების, დასაქმების, შეფასების, დისციპლინის, საჯარო სამსახურებისათვის მომზადებისა და მართვის, ანაზღაურების არსებული სისტემა, გარდა იმ დებულებებისა, რომელიც ეხება უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა პრივილეგიებულ მკურნალობას.

მუხლი 104

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში თანამდებობის დაკავებისას მთავარი აღმასრულებელი, ოფიციალური პირები, აღმასრულებელი საბჭოსა და საკანონმდებლო საბჭოს წევრები, ყველა დონის სასამართლოს მოსამართლეები და სასამართლოს სხვა თანამშრომლები ფიცს დებენ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ძირითადი კანონის დაცვასა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონისადმი ერთგულებაზე.

**ნაწილი 1. საჯარო ფინანსები, მონეტარული პოლიტიკა,
ვაჭრობა, მრეწველობა და კომერცია**

მუხლი 105

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი კანონის შესაბამისად იცავს ფიზიკური და იურიდიული პირების უფლებას ქონების შეძენაზე, გამოყენებაზე, განკარგვასა და მემკვიდრეობაზე, ასევე მათ უფლებას კანონიერად ჩამორთმეული ქონების კომპენსაციაზე.

ასეთი კომპენსაცია შეესაბამება იმ დროისთვის ქონების რეალურ ღირებულებას, ხოლო გადახდა მოხდება თავისუფლად კონვერტირებადი ვალუტით გაუმართლებელი შეფერხების გარეშე.

რეგიონში უცხოური სანარმოები და ინვესტიციები დაცული იქნება კანონით.

მუხლი 106

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს აქვს დამოუკიდებელი ფინანსები.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი თავის ფინანსურ შემოსავლებს იყენებს მხოლოდ და მხოლოდ საკუთარი მიზნებისათვის და არ გადასცემს მას ცენტრალურ სახალხო მთავრობას.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს არ სთხოვს გადასახადების გადახდას.

მუხლი 107

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა თვალყურს ადევნებს ხარჯების განკარგვის პრინციპის დაცვას ბიუჯეტით განსაზღვრული შემოსავლების ფარგლებში და ცდილობს მიაღწიოს ფინანსურ ბალანსს, თავიდან აიცილოს დეფიციტი და ბიუჯეტის პროპორციულად შეინარჩუნოს მისი მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის ტემპი.

მუხლი 108

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ექნება დამოუკიდებელი საგადასახადო სისტემა.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი სარგებლობს დაბალი საგადასახადო პირობებით, იღებს საკუთარ კანონებს გადასახადების, საგადასახადო განაკვეთების, გადასახადების შემცირების, დახმარებების, შეღავათებისა და სხვა საგადასახადო საკითხების თაობაზე.

მუხლი 109

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა უზრუნველყოფს სათანადო ეკონომიკური და სამართლებრივი გარემოს შექმნას, რათა შენარჩუნდეს ჰონკონგის, როგორც საერთაშორისო ფინანსური ცენტრის სტატუსი.

მუხლი 110

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მონეტარული და ფინანსური სისტემების განსაზღვრა კანონის შესაბამისად.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა თვითონ განსაზღვრავს მონეტარულ და ფინანსურ პოლიტიკას, იცავს ბიზნესის თავისუფალ საქმიანობას და ფინანსურ ბაზარს, კანონის შესაბამისად არეგულირებს და ზედამხედველობას უწევს მათ.

მუხლი 111

ჰონკონგის დოლარი კვლავაც რჩება მიმოქცევაში.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას ენიჭება უფლებამოსილება სავალუტო საკითხთან დაკავშირებით, რასაც 100 პროცენტით უჭერს მხარს სარეზერვო ფონდი და განსაზღვრული კანონი.

მუხლი 112

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არ ხორციელდება უცხოური ვალუტის კონტროლის პოლიტიკა. ჰონკონგის დოლარი არის თავისუფლად კონვერტირებადი.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავ-

რობა იცავს კაპიტალის მოძრაობის თავისუფლებას რეგიონის შინგნით და გარეთ.

მუხლი 113

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სავალუტო ფონდს აკონტროლებს რეგიონის მთავრობა უმთავრესად ჰონკონგის დოლარის სავალუტო ღირებულების რეგულაციის მიზნით.

მუხლი 114

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი ინარჩუნებს თავისუფალი პორტის სტატუსს და არ ეკისრება ისეთი სახის ტარიფი, რომელიც კანონით არ არის დადგენილი.

მუხლი 115

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ხორციელდება თავისუფალი ვაჭრობის პოლიტიკა და დაცულია საქონლის თავისუფალი ბრუნვა, არამატერიალური აქტივები და კაპიტალი.

მუხლი 116

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი არის ცალკე საბაჟო ტერიტორია.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი, სახელწოდებით – „ჰონკონგი, ჩინეთი“, შესაძლოა თანამშობლობდეს საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და მონაწილეობდეს საერთაშორისო სავაჭრო ხელშეკრულებებში (მათ შორის შეღავათიან სავაჭრო შეთანხმებებში), როგორიცაა ტარიფებისა და ვაჭრობის შესახებ გენერალური შეთანხმება და ტექსტილით ვაჭრობის საერთაშორისო შეთანხმებები.

ექსპორტის კვოტები, სატარიფო შეღავათები და სხვა მსგავსი საკითხები, რომლებიც მოქმედებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში და კვლავაც რჩება ძალაში, განხორციელდება მხოლოდ და მხოლოდ რეგიონში.

მუხლი 117

არსებული წესების შესაბამისად ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუძლია პროდუქციაზე გასცეს საკუთარი სერტიფიკატები

მუხლი 118

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა უზრუნველყოფს ეკონომიკური და სამართლებრივი გარემოს შექმნას, რაც ხელს უწყობს ინვესტიციების მოზიდვას, ტექნოლოგიური პროგრესისა და ახალი საწარმოების განვითარებას.

მუხლი 119

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა შეიმუშავებს შესაბამის პოლიტიკას, რომელიც ხელს უწყობს და კოორდინაციას უწევს სხვადასხვა სახის საქმიანობას, კერძოდ, წარმოების, კომერციის, ტურიზმის, უძრავი ქონების, ტრანსპორტის, კომუნალური მომსახურების, სოფლის მეურნეობისა და მეთევზეობის განვითარებას.

ნაწილი 2. მიწის იჯარა

მუხლი 120

მიწის ყველა იჯარა, რომელიც უკვე არსებობდა ან განახლდა ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე და გრძელდება 1997 წლის 30 ივნისის შემდეგ, აგრეთვე ყველა უფლება, რომელიც უკავშირდება ასეთ იჯარას, აღიარებული და დაცულია რეგიონის კანონმდებლობით.

მუხლი 121

1985 წლის 27 მაისიდან 1997 წლის 30 ივნისამდე გაფორმებული მიწის იჯარა არ განახლდება, ამასთან იჯარა, რომელიც გრძელდება 1997 წლის 30 ივნისიდან 2047 წლის 30 ივნისამდე, არ ექვემდებარება დამატებითი გადასახადის გადახდას, თუმცა ეკისრება წლიური ქირა იჯარის გაგრძელების დღიდან.

მუხლი 122

ძველი წესის შესაბამისად, პატარა სახლები და მსგავსი საკუთრება სოფელში, სადაც ქონებას ფლობდნენ 1984 წლის 30 ივნისამდე ან მას შემდეგ, ქონება ეძლევა პირს, რომელზეც მამრობითი ხაზით გადავიდა ქონება პირისაგან, რომელიც 1898 წელს იყო სოფლის მაცხოვრებელი ჰონკონგში. ქირა რჩება უცვლელი

მანამ, სანამ ქონება ეკუთვნის ამ პირს ან მის კანონიერ მემკვიდრეს მამრობითი ხაზით.

მუხლი 123

იმ მიწის იჯარის საკითხს, რომელიც არ არის განახლების უფლებით და ვადა ეწერება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსების შემდეგ, წყვეტს რეგიონი საკუთარი პოლიტიკისა და კანონის შესაბამისად.

ნაწილი 3. გადაზიდვები

მუხლი 124

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი შეინარჩუნებს ჰონკონგის გადაზიდვების მენეჯმენტის ადრინდელ სისტემებს და გადაზიდვების რეგულაციებს.

მუხლი 125

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ცენტრალური სახალხო მთავრობა ანიჭებს უფლებამოსილებას, გააგრძელოს გადაზიდვების რეგისტრაცია და თავისი კანონმდებლობის შესაბამისად გასცეს სერტიფიკატები სახელწოდებით – „ჰონკონგი, ჩინეთი“.

მუხლი 126

გარდა უცხოური სამხედრო ხომალდებისა, რომელთათვის აუცილებელია ცენტრალური სახალხო მთავრობის სპეციალური ნებართვა, გემები ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის პორტებში შემოვლენ რეგიონში მოქმედი კანონების შესაბამისად.

მუხლი 127

გადაზიდვები, რომლებიც უკავშირდება კერძო ბიზნესს, ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში გრძელდება შეფერხების გარეშე.

ნაწილი 4. სამოქალაქო ავიაცია

მუხლი 128

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავ-

რობა შექმნის პირობებს და მიიღებს ზომებს, რათა ჰონკონგს შეუნარჩუნდეს საერთაშორისო და რეგიონული საავიაციო ცენტრის სტატუსი.

მუხლი 129

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში გრძელდება სამოქალაქო ავიაციის მენეჯმენტის არსებული სისტემის მოქმედება და ცენტრალური სახალხო მთავრობა უზრუნველყოფს საკუთარი ავიაციის რეგისტრაციას ეროვნული ნიშნებისა და თვითმფრინავების სარეგისტრაციო ნიშნების შესახებ დადგენილებათა შესაბამისად.

მუხლი 130

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი პასუხისმგებელია სამოქალაქო ავიაციის ყოველდღიურ საქმიანობასა და ტექნიკურ მენეჯმენტზე, მათ შორის აეროპორტების მართვაზე, საჰაერო მიმოსვლის მომსახურების უზრუნველყოფაზე რეგიონში, ასევე სხვა პასუხისმგებლობების შესრულებაზე, რომელიც ეხება სამოქალაქო ავიაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ განსაზღვრული რეგიონული საჰაერო მიმოსვლის პროცედურებს.

მუხლი 131

ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობასთან კონსულტაციის შედეგების გათვალისწინებით დებს შეთანხმებას, რაც განაპირობებს ავიაკომპანიების ხელმისაწვდომობას საჰაერო მომსახურებაზე ჰონკონგსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სხვა რეგიონებს შორის.

მუხლი 132

საჰაერო მომსახურების შესახებ ყველა ხელშეკრულებას, რომელიც უზრუნველყოფს საჰაერო მომსახურებას თვითმფრინავის დაჯდომის თვალსაზრისით ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სხვა რეგიონებიდან და სხვა სახელმწიფოებიდან, ასევე საჰაერო მომსახურებას თვითმფრინავის დაჯდომის თვალსაზრისით ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სხვა ადგილებში ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონიდან და სხვა სახელმწიფოებიდან,

დებს ცენტრალური სახალხო მთავრობა.

ამ მუხლის პირველ აბზაცში მითითებული ხელშეკრულებების გაფორმებისას, ცენტრალური სახალხო მთავრობა გაითვალისწინებს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სპეციალურ პირობებსა და ეკონომიკურ ინტერესებს და კონსულტაციისთვის მიმართავს რეგიონის მთავრობას.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წარმომადგენლები, როგორც ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის დელეგაციის წევრები, მონაწილეობენ ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ უცხო ქვეყნის მთავრობებთან საჰაერო მომსახურების ხელშეკრულების დადებასთან დაკავშირებით გამართულ კონსულტაციებში.

მუხლი 133

ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ მინიჭებული განსაკუთრებული უფლებამოსილების საფუძველზე ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია:

(1) შეცვალოს საჰაერო მომსახურების შესახებ დადებული ხელშეკრულებები და შეთანხმებები ძალაში შესვლამდე;

(2) გამართოს მოლაპარაკება და საჰაერო მომსახურების შესახებ დადოს ახალი ხელშეკრულება იმ ავიაკომპანიებთან, რომელთა საქმიანობის ძირითადი ადგილია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი, რითაც აწესრიგებს მათ მარშრუტებს, ანიჭებს ფრენისა და ტექნიკური გაჩერების უფლებას;

(3) გამართოს მოლაპარაკება და დადოს დროებითი შეთანხმებები იმ უცხო სახელმწიფოებთან და რეგიონებთან, რომლებთანაც არ ყოფილა გაფორმებული მომსახურების შესახებ ხელშეკრულებები.

მუხლი 134

ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას ანიჭებს შემდეგ უფლებამოსილებას:

(1) გამართოს მოლაპარაკება და დადოს საჰაერო მომსახურების შეთანხმების განხორციელებასთან დაკავშირებული

ხელშეკრულება ან დროებითი ხელშეკრულება ამ კანონის 133-ე მუხლის შესაბამისად;

(2) გასცეს ლიცენზიები იმ ავიაკომპანიებზე, რომელთა საქმიანობის ძირითადი ადგილია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი;

(3) ამ კონსტიტუციის 133-ე მუხლის გათვალისწინებით განსაზღვროს ავიაკომპანიები საჰაერო მომსახურების ხელშეკრულებებისა და დროებითი შეთანხმებების შესაბამისად;

(4) მისცეს ნებართვა უცხოურ ავიაკომპანიებს ჰონკონგის გავლით ჩინეთის სხვა ტერიტორიებზე ტრანზიტისათვის.

მუხლი 135

იმ ავიაკომპანიებს, რომელთა ძირითადი საქმიანობა უკავშირდება სამოქალაქო ავიაციას ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში და რომლებიც დაარსებულია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის შექმნამდე, მიეცემათ მუშაობის გაგრძელების უფლება.

თავი VI. განათლება, მეცნიერება, კულტურა, სპორტი, რელიგია, შრომა და სოციალური მომსახურება

მუხლი 136

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა წინა საგანმანათლებლო სისტემის საფუძველზე თვითონ განსაზღვრავს განათლების განვითარებისა და გაუმჯობესების პოლიტიკას, მათ შორის იმ პოლიტიკას, რომელიც უკავშირდება საგანმანათლებლო სისტემასა და მის ადმინისტრირებას, სწავლების ენას, საგამოცდო სისტემას, აკადემიური ჯილდოს სისტემასა და საგანმანათლებლო კვალიფიკაციის აღიარებას.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში საზოგადოებრივ ორგანიზაციებსა და კერძო პირებს შეუძლიათ კანონის შესაბამისად განახორციელონ სხვადასხვა სახის საგანმანათლებლო საქმიანობა.

მუხლი 137

ყველა საგანმანათლებლო დაწესებულება ინარჩუნებს ავტო-

ნომიას და სარგებლობს აკადემიური თავისუფლებით, აგრძელებს პერსონალის მიღებას და სასწავლო მასალების გამოყენებას ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის გარედან. სკოლები, რომლებსაც მართავენ რელიგიური ორგანიზაციები, აგრძელებენ მუშაობას რელიგიური განათლების კუთხით, მათ შორის, რელიგიის კურსების მეშვეობითაც.

სტუდენტები სარგებლობენ თავისუფალი არჩევანის უფლებით საგანმანათლებლო დანესებულებებთან მიმართებაში, ასევე მათ აქვთ უფლება, განათლება მიიღონ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის გარეთ.

მუხლი 138

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა ხელს უწყობს დასავლური და ტრადიციული ჩინური მედიცინის განვითარებას და სამედიცინო მომსახურების გაუმჯობესებას. საზოგადოებრივ ორგანიზაციებსა და კერძო პირებს შეეძლებათ კანონის შესაბამისად განახორციელონ სხვადასხვა სახის სამედიცინო მომსახურება.

მუხლი 139

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა ხელს უწყობს მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების განვითარებას და კანონის შესაბამისად იცავს სამეცნიერო და ტექნოლოგიური კვლევების მიღწევებს, პატენტებს, აღმოჩენებსა და გამოგონებებს.

მუხლი 140

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა ხელს უწყობს კულტურის განვითარებას და კანონის შესაბამისად იცავს ავტორთა უფლებებსა და ინტერესებს ლიტერატურულ და მხატვრულ შემოქმედებაში.

მუხლი 141

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა არ ზღუდავს რელიგიური რწმენის თავისუფლებას და რელიგიურ საქმიანობას, რომელიც არ ეწინააღმდეგება რეგიონის კანონმდებლობას, არ ერევა რელიგიური ორგანიზაციების შიდა საქმიანობაში.

კანონის შესაბამისად რელიგიური ორგანიზაციები სარგებლობენ საკუთრების შეძენის, მისი გამოყენებისა და განკარგვის, მემკვიდრეობისა და ფინანსური დახმარების მიღების უფლებით. შენარჩუნებული და დაცულია არსებული საკუთრების უფლებება და მესაკუთრის ინტერესები.

რელიგიურ ორგანიზაციებს აქვს საშუალება, კვლავაც ჰქონდეთ სასულიერო სემინარიები, სკოლები, საავადმყოფოები და უზრუნველყონ სხვა სოციალური მომსახურება.

რელიგიური ორგანიზაციები და მორწმუნეები ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ინარჩუნებენ და ავითარებენ ურთიერთობებს სხვა რელიგიურ ორგანიზაციებთან და მორწმუნეებთან.

მუხლი 142

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა არსებული სისტემის საფუძველზე აყალიბებს სხვადასხვა პროფესიის კვალიფიკაციის შეფასებისადმი მიდგომას.

მუხლი 143

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა ხელს უწყობს სპორტის განვითარებას. არასამთავრობო სპორტული ორგანიზაციები აგრძელებენ არსებობას და განვითარებას კანონის შესაბამისად.

მუხლი 144

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა აგრძელებს არსებულ პოლიტიკის განხორციელებას არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის ფინანსური დახმარების კუთხით ისეთ სფეროებში, როგორიცაა განათლება, მედიცინა და ჯანდაცვა, კულტურა, ხელოვნება, დასვენება, სპორტი და სოციალური კეთილდღეობა. ამ ორგანიზაციების მომსახურე პერსონალი საქმიანობას აგრძელებს არსებული სისტემის შესაბამისად.

მუხლი 145

არსებული სოციალური დახმარების სისტემის საფუძველზე ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა ხელს უწყობს ამ სისტემის განვითარებასა და გაუმჯობესებას ეკონომიკური პირობებისა და სოციალური საჭიროებების გათვალისწინებით.

მუხლი 146

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში სოციალური მომსახურების მოხალისე ორგანიზაციები თავად წყვეტენ მომსახურების იმ ფორმას, რომელიც კანონმდებლობასთან წინააღმდეგობაში არ არის.

მუხლი 147

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი თავად შეიმუშავებს პრომით საქმიანობასთან დაკავშირებულ კანონებსა და ნორმებს.

მუხლი 148

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არასამთავრობო ორგანიზაციებს შორის, რომელთა საქმიანობის სფეროა განათლება, მედიცინა და ჯანდაცვა, კულტურა, ხელოვნება, დასვენება, სპორტი და სოციალური კეთილდღეობა, ასევე რელიგიურ ორგანიზაციებს შორის ურთიერთობები ეფუძნება ჩაურევლობისა და ურთიერთპატივისცემის პრინციპებს.

მუხლი 149

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არასამთავრობო ორგანიზაციები, რომელთა საქმიანობის სფეროა განათლება, მედიცინა და ჯანდაცვა, კულტურა, ხელოვნება, დასვენება, სპორტი და სოციალური კეთილდღეობა, ასევე რელიგიური ორგანიზაციები, ინარჩუნებენ და ავითარებენ ურთიერთობებს თავიანთ კოლეგებთან უცხო ქვეყნებში, რეგიონებსა და შესაბამის საერთაშორისო ორგანიზაციებში. ისინი გამოიყენებენ სახელწოდებას – „ჰონკონგი, ჩინეთი“.

თავი VII. საგარეო საქმეები

მუხლი 150

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წარმომადგენლები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის დელეგაციის წევრის რანგში მონაწილეობენ ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ წარმოებულ დიპლომატიურ

მოლაპარაკებებში, რომელიც განიხილავს საკითხს უშუალოდ რეგიონის შესახებ.

მუხლი 151

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი, რაკი იყენებს სახელწოდებას „ჰონკონგი, ჩინეთი“, ინარჩუნებს და ავითარებს ურთიერთობებს, დებს და ახორციელებს შეთანხმებებს უცხო ქვეყნებთან, რეგიონებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან სხვადასხვა სფეროებში, მათ შორის ეკონომიკურ, სავაჭრო, ფინანსურ და მონეტარულ, გადაზიდვის, კომუნიკაციების, ტურიზმის, კულტურისა და სპორტის სფეროებში.

მუხლი 152

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წარმომადგენლები, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის დელეგაციის წევრის რანგში თანამშრომლობენ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ან მონაწილეობენ კონფერენციებში, რომლებიც გათვალისწინებულია მხოლოდ სახელმწიფოებისთვის, თუმცა გაეყენას ახდენს რეგიონზე, ასევე, ესწრებიან სხვა რანგში, რის ნებასაც დართავს ცენტრალური სახალხო მთავრობა და შეუძლიათ გამოხატონ თავისი შეხედულებები „ჰონკონგი, ჩინეთის“ სახელით.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონი „ჰონკონგი, ჩინეთის“ სახელით თანამშრომლობს საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და კონფერენციებთან, როლებიც არ აწესებენ შეზღუდვას სახელმწიფოებისთვის.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა მიიღებს აუცილებელ ზომებს, რათა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს შეუნარჩუნდეს სტატუსი იმ საერთაშორისო ორგანიზაციებში, რომელთა წევრია ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა და რომლებშიც მონაწილეობს ჰონკონგი.

საჭიროების შემთხვევაში ცენტრალური სახალხო მთავრობა ხელს უწყობს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მონაწილეობის გაგრძელებას იმ საერთაშორისო ორგანიზაციებში, რომელთა წევრია ჰონკონგი, მაგრამ არაა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა.

მუხლი 153

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მონაწილეობაზე იმ საერთაშორისო შეთანხმებაში, რომლის მონაწილე არის ან გახდება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, გადანაცვტილებას იღებს ცენტრალური სახალხო მთავრობა რეგიონის მთავრობის შეხედულებისა და რეგიონის საჭიროების გათვალისწინებით.

საერთაშორისო შეთანხმება, რომლის მონაწილეა ჰონკონგი და არა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, შესაძლოა გაგრძელდეს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონთან.

მუხლი 154

ცენტრალური სახალხო მთავრობა უფლებას აძლევს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას, კანონის შესაბამისად გასცეს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის პასპორტი ყველა ჩინელ მოქალაქეზე, რომელსაც აქვს რეგიონის მუდმივი პირადობის მონმობა, ასევე ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სამგზავრო დოკუმენტი გასცეს ყველა სხვა პირზე, რომელიც კანონიერად ცხოვრობს რეგიონში. ეს პასპორტები და დოკუმენტები ძალაშია ყველა ქვეყნისა და რეგიონისათვის და მფლობელს ანიჭებს იქიდან გამოსვლის უფლებას.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა ახორციელებს საიმიგრაციო კონტროლს რეგიონში შესვლაზე, ყოფნასა და მის დატოვებაზე იმ პირთა მიმართ, რომლებიც შემოსულნი არიან უცხო ქვეყნიდან ან სხვა რეგიონიდან.

მუხლი 155

ცენტრალური სახალხო მთავრობა ეხმარება და უფლებას აძლევს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას, დადოს სავიზო რეჟიმის გაუქმების შესახებ შეთანხმება უცხო ქვეყნებთან და რეგიონებთან.

მუხლი 156

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი საჭიროების შემთხვევაში ცენტრალურ სახალხო მთავრობასთან

შეტანხმებით ქმნის ოფიციალურ ან ნახევრად ოფიციალურ ეკონომიკურ და სავაჭრო მისიებს სხვა სახელმწიფოებში.

მუხლი 157

ქვეყნის გარეთ საკონსულოებისა და სხვა ოფიციალური ან ნახევრად ოფიციალური მისიების დასაარსებლად ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ესაჭიროება ცენტრალური სახალხო მთავრობის ნებართვა.

ჰონკონგში იმ სახელმწიფოთა საკონსულოები და სხვა ოფიციალური მისიები, რომელთაც აქვთ ოფიციალური დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, შენარჩუნებულია.

ამ გარემოებების გათვალისწინებით ჰონკონგში იმ სახელმწიფოთა საკონსულოები და სხვა ოფიციალური მისიები, რომელთაც არა აქვთ ოფიციალური დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, ნახევრად ოფიციალური მისიებია.

სახელმწიფოთა მისიებს, რომელთაც არ ალიარებს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, აქვს მხოლოდ არასამთავრობო ინსტიტუტის სტატუსი.

თავი VIII. განმარტები და შესწორებები ძირითად კანონში

მუხლი 158

ძირითადი კანონის განმარტების უფლებამოსილება ენიჭება ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედ კომიტეტს.

ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტი უფლებამოსილებას ანიჭებს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოებს, გააკეთონ განმარტება ძირითადი კანონის იმ დებულებებზე, რომელიც არ სცილდება რეგიონის ავტონომიას.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოებს ასევე აქვს უფლება, გააკეთონ განმარტება ძირითადი კანონის სხვა დებულებებზეც, თუმცა, თუ რეგიონის სასამართლოებს ესაჭიროება რომელიმე ისეთი დებულების განმარტება, რომელიც ეხება ცენტრალური სახალხო მთავრობის

კომპეტენციაში შემავალ საქმეს ან ცენტრალური მთავრობისა და რეგიონის ურთიერთობას, რეგიონის სასამართლოები, საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე, რომელიც არ ექვემდებარება გასაჩივრებას, იღებენ შესაბამისი დებულებების განმარტებას ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტიდან რეგიონის საპელაციო სასამართლოს მეშვეობით. როდესაც მუდმივმოქმედი კომიტეტი აკეთებს დებულებათა განმარტებას, რეგიონის სასამართლოები ითვალისწინებენ მას.

მუხლი 159

ძირითად კანონში ცვლილების შესახებ კანონპროექტის შეტანის უფლებამოსილება ენიჭება ეროვნულ სახალხო კონგრესს.

ძირითად კანონში ცვლილების შესახებ კანონპროექტის შეტანის თაობაზე წინადადებით შესვლის უფლებამოსილება აქვს ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედ კომიტეტს, სახელმწიფო საბჭოსა და ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონიდან წარდგენილ წინადადებებს შესწორებების შესახებ ეროვნულ სახალხო კონგრესს გადასცემს რეგიონის დელეგაცია. ცვლილებების განსახორციელებლად საჭიროა ეროვნულ სახალხო კონგრესში რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს ნევრთა მთელი შემადგენლობის ორი მესამედისა და რეგიონის მთავრი აღმასრულებლის თანხმობა.

სანამ კონსტიტუციის ცვლილების კანონპროექტის განხილვა დადგება ეროვნული სახალხო კონგრესის დღის წესრიგში, მანამდე ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკონსტიტუციო კომიტეტი შეისწავლის მას და წარადგენს თავის მოსაზრებებს.

ძირითად კანონში შესატანი არც ერთი ცვლილება არ ენიშნაღმდეგება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის განსაზღვრულ პოლიტიკას ჰონკონგთან დაკავშირებით.

მუხლი 160

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსების დღიდან ჰონკონგში მოქმედი კანონები რჩება ძალაში, გარდა იმ კანონებისა, რომელთაც ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტი ჩათვლის, რომ ეწინააღმდეგება ამ კონსტიტუციას. თუ მოგვიანებით აღმოჩნდება, რომ რომელიმე კანონი ეწინააღმდეგება ამ კონსტიტუციას, კანონის თანახმად, ის შეიცვლება ან ჩაითვლება ძალადაკარგულად.

ჰონკონგში აქამდე არსებული დოკუმენტები, მონუმენტები, ხელშეკრულებები, უფლებები და ვალდებულებები რჩება ძალაში. ისინი აღიარებული და დაცულია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მიერ, თუკი ისინი არ ეწინააღმდეგებიან წინამდებარე კონსტიტუციას.

დანართი I. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავარი აღმასრულებლის არჩევის წესი

1. წინამდებარე კონსტიტუციის თანახმად, მთავარ აღმასრულებელს ირჩევს საარჩევნო კომისია და ნიშნავს ცენტრალური სახალხო მთავრობა.

2. საარჩევნო კომისიაში შედის 800 წევრი სხვადასხვა სექტორებიდან:

სამრეწველო, კომერციული და საფინანსო სექტორიდან - 200 წევრი;

პროფესიული სექტორიდან - 200 წევრი;

შრომის, სოციალური მომსახურების, რელიგიური და სხვა სექტორებიდან - 200 წევრი;

საკანონმდებლო საბჭოს წევრებიდან - 200 წევრი;

საარჩევნო კომიტეტის უფლებამოსილების ვადაა ხუთი წელი.

3. საარჩევნო კანონის საფუძველზე სხვადასხვა სექტორის კორპორაციული ორგანოები თვითონ ირჩევენ საარჩევნო კომი-

სიის წევრებს ადგილების განსაზღვრული რაოდენობისა და საარჩევნო წესის შესაბამისად.

საარჩევნო კომისიის წევრები ხმას მისცემენ ინდივიდუალურად.

4. კანდიდატები მთავარი აღმასრულებელის თანამდებობის დასაკავებლად წარდგენილ იქნებიან ერთობლივად საარჩევნო კომისიის არანაკლებ 100 წევრის მიერ. თითოეულ წევრს შეუძლია დაასახელოს მხოლოდ ერთი კანდიდატი.

5. საარჩევნო კომიტეტი კანდიდატთა სიიდან ფარული კენჭისყრით ირჩევს მთავარ აღმასრულებელს, პრინციპით – ერთი ადამიანი – ერთი ხმა. განსაკუთრებული საარჩევნო წესი განისაზღვრება საარჩევნო კანონით.

6. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნული სახალხო კონგრესის გადაწყვეტილებით პირველ მთავარ აღმასრულებელს ირჩევს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის პირველი მთავრობა პირველი საკანონმდებლო საბჭოს ფორმირების წესის შესაბამისად.

7. თუ 2007 წლის შემდეგ საჭირო იქნება მთავარი აღმასრულებლის არჩევის წესის შეცვლა, ამ წესს მხარი უნდა დაუჭიროს საკანონმდებლო საბჭოს წევრთა ორმა მესამედმა და მთავარმა აღმასრულებელმა და დასამტკიცებლად წარედგინოს ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედ კომიტეტს.

დანართი II. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს შექმნის წესი და ხმის მიცემის პროცედურები

I. საკანონმდებლო საბჭოს შექმნის წესი

1. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოში პირველ ვადაში შევა 60 წევრი. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნული სახალხო კონგრესის გადაწყვეტილებით ამ ვადაში საკანონმდებლო საბჭო იქმნება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის პირველი მთავრობისა და პირველი საკანონმდებლო საბჭოს ფორმირების

წესის შესაბამისად. საკანონმდებლო საბჭოში მეორე და მესამე ვადაში იქნება:

მეორე ვადა

ფუნქციური ამომრჩევლების მიერ არჩეული წევრები – 30;

საარჩევნო კომიტეტის არჩეული წევრები – 6;

გეოგრაფიული რეგიონებიდან პირდაპირი არჩევნების გზით არჩეული წევრები – 24.

მესამე ვადა

ფუნქციური ამომრჩევლების მიერ არჩეული წევრები – 30;

გეოგრაფიული რეგიონებიდან პირდაპირი გზით არჩეული წევრები – 30.

II. ხმის მიცემის პროცედურები

მთავრობის მიერ გასატანი კანონპროექტის დასამტკიცებლად საჭიროა საკანონმდებლო საბჭოს წევრთა უბრალო უმრავლესობის მხარდაჭერა.

მთავრობის წარდგენილ კანონპროექტთან დაკავშირებით საკანონმდებლო საბჭოს წევრის დაყენებული შუამდგომლობების ან ცვლილებების დასამტკიცებლად საჭიროა ხმათა უბრალო უმრავლესობა საბჭოს წევრთა სამივე ჯგუფიდან პირდაპირი არჩევნების გზით.

III. საკანონმდებლო საბჭოს ფორმირების წესი და ხმის მიცემის პროცედურები 2007 წლის შემდეგ

თუ 2007 წლის შემდეგ საჭირო იქნება საკანონმდებლო საბჭოს ფორმირების წესსა და ხმის მიცემის პროცედურებში ცვლილებების შეტანა, მას მხარი უნდა დაუჭიროს საკანონმდებლო საბჭოს წევრთა ორმა მესამედმა და მთავარმა აღმასრულებელმა და ამის თაობაზე ეცნობება ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედ კომიტეტს.

დანართი III. სახელმწიფო კანონების ამოქმედება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში

1997 წლის პირველი ივლისიდან გამოქვეყნებისთანავე ამოქმედდება ქვემოთ ჩამოთვლილი სახელმწიფო დოკუმენტები:

1. რეზოლუცია ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის დედაქალაქის, კალენდრის, სახელმწიფო ჰიმნისა და სახელმწიფო დროშის თაობაზე;

2. რეზოლუცია ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნული დღის შესახებ;

3. ბრძანება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სახელმწიფო სიმბოლიკის შესახებ, რომელიც მიიღო ცენტრალურმა სახალხო მთავრობამ;

4. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის დეკლარაცია ტერიტორიული ზღვის შესახებ;

5. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სახელმწიფო კანონი;

6. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის წესდება დიპლომატიური პრივილეგიებისა და იმუნიტეტის შესახებ.

დენ სიაოპინის ბიოგრაფიული შტრიხები

(ტრიუმფი და მარცხი)

რეფორმა – ჩინეთის მეორე რევოლუცია!

დენ სიაოპინი

ჩინელ პოლიტიკოსს, რეფორმატორსა და ჩინეთის კომუნისტური პარტიის ერთ-ერთ ხელმძღვანელს დენ სიაოპინს 1970-იანი წლების ბოლოდან 1990-იანი წლების დასაწყისამდე არ ეკავა მნიშვნელოვანი თანამდებობა ქვეყანაში, თუმცა იგი წარმართავდა სახელმწიფო პოლიტიკას და ითვლებოდა ამ უდიდესი იმპერიის ლიდერად. მას მემკვიდრეობით ერგო „კულტურული რევოლუციის“ შემდეგ დანგრეული და სოციალურ-პოლიტიკური კონფლიქტებით განადგურებული ჩინეთი. დენ სიაოპინი იქცა ჩინეთის სახელმწიფო მოღვაწეთა მეორე თაობის ფაქტობრივ წინამძღოლად, გახდა ახლებური აზროვნების დამკვიდრების არქიტექტორი. მან შეიმუშავა პრინციპი – „სოციალიზმი ჩინური სპეციფიკით“ დენის გატარებული ეკონომიკური რეფორმების შედეგებმა ჩინეთი მსოფლიო ბაზრის ნაწილად აქცია. მან საფუძველი ჩაუყარა ჩინეთის ეკონომიკურ განვითარებას, რამაც ჩინეთს საშუალება მისცა, შეეძინა მსოფლიოში ყველაზე სწრაფად მზარდი ეკონომიკის მქონე ქვეყნის სტატუსი.

დენ სიაოპინი დაიბადა 1904 წლის 22 აგვისტოს სოფლის ინტელიგენტის ოჯახში. 1921 წელს ის შევიდა ჩინეთის ახალგაზრდობის კომუნისტურ კავშირში, 1923 წლის მეორე ნახევარში – ჩინეთის კომუნისტურ პარტიაში და გახდა ჩინეთის ახალგაზრ-

დული კომუნისტური კავშირის ევროპული განყოფილების ერთ-ერთი ლიდერი. 1926 წლის იანვარში მიემგზავრება საფრანგეთში, სადაც უფროსი მეგობრების გავლენით განიმსჭვალა მარქსიზმის იდეებით და პროპაგანდისტულ მუშაობას ეწეოდა.

იმავე წელს დენმა სწავლა დაიწყო მოსკოვის ი.ბ. სტალინის სახელობის აღმოსავლეთის მშრომელთა უნივერსიტეტში. იმ დროს საბჭოთა კავშირში მიმდინარეობდა მწვავე ბრძოლა ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელებისათვის და დენს ჰქონდა შესაძლებლობა, გასცნობოდა რუსი ბოლშევიკების, კერძოდ, ნ. ბუხარინის შეხედულებებს კაპიტალიზმიდან სოციალიზმზე გარდამავალი პერიოდის შესახებ. საბოლოოდ, როგორც ჩანს, ბუხარინის იდეებმა მოახდინა გავლენა დენზე.

სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ, პოლიტკომისრად მუშაობის პერიოდში დენ სიაოპინმა ჩაატარა რამდენიმე წარმატებული სამხედრო ოპერაცია ჩინეთ-იაპონიის ომში და გომინდანის წინააღმდეგ ბრძოლაში. 1947 წლის ნოემბერში იგი ხელმძღვანელობდა გომინდანის ძალებზე შეტევას სიჩუანის პროვინციაში. რა დროსაც ჩან კაიში იძულებული გახდა დაეტოვებინა ჩინეთი და გადასულიყო კუნძულ ტაივანზე.

დენ სიაპონი მხარს უჭერდა მაო ძედუნის პოლიტიკას და მნიშვნელოვანი თანამდებობები ეკავა ახალ მთავრობაში. 1957 წელს დენი დაინიშნა ჩინეთის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალურ მდივნად და დაუახლოვდა ლიუ შაოცის. „დიდი ნახტომის“ პოლიტიკის წარუმატებლობის შემდეგ დენ სიაოპინმა და ლიუ შაოციმ გააძლიერეს თავიანთი პოზიციები ჩინეთის კომუნისტურ პარტიაში. ისინი ერთად იწყებენ ეკონომიკურ რეფორმებს და ამით სურთ შეიძინონ მეტი გავლენა პარტიაში და პოპულარობა მოსახლეობაში. მაოს რადიკალიზმისაგან განსხვავებით, მათ მიმართეს უფრო მოქნილ და ზომიერ პოლიტიკას.

1961 წელს კონფერენციაზე გუანჯოუში დენ სიაოპინმა წარმოთქვა ალბათ თავისი ყველაზე ცნობილი ფრაზა: „არა აქვს მნიშვნელობა კატა შავია თუ თეთრი, თუკი მას შეუძლია თავგის დაჭერა“.

დენ სიაოპინის წყალობით ჩინეთის ურთიერთობები დასაე-

ლეთთან მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. ის თავისი პოლიტიკური კარიერის განმავლობაში მრავალჯერ იმყოფებოდა საზღვარგარეთ და მართავდა მეგობრულ შეხვედრებს დასავლეთის ლიდერებთან. 1979 წელს დენი ჩავიდა აშშ-ში, სადაც თეთრ სახლში შეხვდა პრეზიდენტ ჯიმი კარტერს. ამ შეხვედრამდე ცოტა ხნით ადრე აშშ-მა დიპლომატიური ურთიერთობები დაამყარა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან. დენმა მოახერხა და გააუმჯობესა ურთიერთობები ამერიკასთან და უარი თქვა საგარეო პოლიტიკაში იდეოლოგიურ აქცენტებზე. ჩინეთმა მიიღო გადაწყვეტილება, ეკონომიკური და სხვა სახის ურთიერთობები ჰქონოდა ნებისმიერ სახელმწიფოსთან, რომელიც მას (და არა ტაივანს) აღიარებდა ქვეყნის ტერიტორიების ერთადერთ წარმომადგენლად.

მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა ჩინეთ-იაპონიის ურთიერთობებიც. დენს ხშირად სამაგალითოდ მოჰყავდა იაპონია, როგორც ეკონომიკური თვალსაზრისით სწრაფად განვითარებადი ქვეყანა, რომლის გამოცდილებაც გასათვალისწინებელი იყო ჩინეთისთვის მომავალი ეკონომიკური გარდაქმნების კუთხით.

დენ სიაოპინის ტრიუმფად უნდა ჩაითვალოს დიდ ბრიტანეთსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკას შორის 1984 წლის 19 დეკემბერს ხელმოწერილი შეთანხმება (ჩინეთ – ბრიტანეთის ერთობლივი დეკლარაცია), რომლითაც გაცხადდა, რომ ჰონკონგი დაუბრუნდებოდა ჩინეთს 1997 წელს. დენ სიაოპინი დათანხმდა, რომ 50 წლის განმავლობაში არ შეიცვლებოდა ბრიტანეთის მრავალწლიანი მართველობისას ჩამოყალიბებული პოლიტიკური და ეკონომიკური სისტემა ჰონკონგში. ასეთივე შეთანხმება იქნა ხელმოწერილი პორტუგალიასთან, რომლის თანახმადაც ამ უკანასკნელმა განაცხადა დასტური ჩინეთსათვის მაკაოს დაბრუნების თაობაზე. დენმა შეიმუშავა იდეა – „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“, რომელიც ჩინეთის მიერ ჰონკონგის მიერთების საქმეში გადამწყვეტი ფაქტორი აღმოჩნდა. რაც შეეხება მის ოცნებას ტაივანის შემოერთების შესახებ, აუხდენელი დარჩა.

დენ სიაოპინის ცხოვრების თანამგზავრი ტრიუმფთან ერთად მარცხიც იყო. მათ შორის საბედისწერო აღმოჩნდა 1989 წელი. ამ წელს ახალგაზრდა აქტივისტების მიერ პეკინში დაიწყო სა-

პროტესტო აქციები ჩინეთში დემოკრატიული გარდაქმნების მოთხოვნით. სიტუაცია სულ უფრო იძაბებოდა და უმართავი ხდებოდა. პროტესტში მონაწილეთა რიცხვი ყოველდღიურად იზრდებოდა. ჩინეთის ხელისუფლებამ მიიღო გადაწყვეტილება დედაქალაქში საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადებისა და აქციის მონაწილეთა წინააღმდეგ სამხედრო ძალისა და მძიმე ტექნიკის გამოყენების შესახებ. სამხედროებმა აქცია დაშალეს ძალის გამოყენებით, ასეულობით ადამიანი დაიღუპა, ათასობით დაიჭრა. ამ სისხლიანი აქციის ერთ-ერთი შემოქმედი დენ სიაოპინი იყო. მათ ძედუნმა ის განირა, დააპატიმრა და კონტრევოლუციონერად გამოაცხადა. დენი გადაურჩა სიკედილს და მერამდენედ დაიწყო აღმასვლა.

მართალია, დენ სიაოპინი აუმჯობესებდა საგარეო ურთიერთობებს, პრიორიტეტად მაინც ჩინეთში ეკონომიკური რეფორმების ჩატარებას მიიჩნევდა. ჩინეთის წარმატებული პოლიტიკური და ეკონომიკური კურსი დენ სიაოპინის (1978-1992) სახელს უკავშირდება. მისი მმართველობის დროს სოციალურმა, პოლიტიკურმა და ეკონომიკურმა სისტემებმა ქვეყნის შიგნით განიცადა სერიოზული ცვლილებები. დენმა ყველა რეფორმის საფუძვლად გამოაცხადა „მოდერნიზაციის ოთხი პრინციპი“, რომლის თანახმად ეკონომიკა დაყოფილ იქნა ოთხ სექტორად – თავდაცვით მრეწველობად, სოფლის მეურნეობად, მეცნიერებად და სამრეწველო წარმოებად. პრიორიტეტი მიენიჭა „სოციალისტური საბაზრო ეკონომიკის“ სტრატეგიას. დენი ამტკიცებდა, რომ ჩინეთი იმყოფებოდა სოციალიზმის განვითარების პირველ ეტაპზე და პარტიის ვალდებულებად მიიჩნევდა „სოციალიზმის განვითარებას ჩინური სპეციფიკით“. დენმა კომუნისტური პარტიის ლეგიტიმურობა არა იდეოლოგიაზე, არამედ ეკონომიკურ წარმატებაზე დააფუძნა. იდეოლოგიურ პრინციპებს მინიმალური როლი მიენიჭა ეკონომიკის განვითარებაში. დროთა განმავლობაში დამტკიცდა მისი ეფექტურობა. 1992 წლის მარტში დენ სიაოპინმა პოლიტიკურს სხდომაზე განაცხადა: „არ ღირს საკუთარი თავის შებოჭვა იდეოლოგიური და პრაქტიკული აბსტრაქტული კამათით იმის თაობაზე, რას ვუნოდებთ ყველაფერ ამას – სოციალისტურს თუ კაპიტალისტურს“.

დენ სიაოპინის რეფორმები მოიცავდა გეგმური, ცენტრალიზებული მართვის ელემენტებს, რომელიც ხორციელდებოდა მაღალპროფესიულ დონეზე მომზადებული კადრების მიერ, რამაც უკუაგდო მასობრივი მართვის პრაქტიკა, რომელიც გავრცელებული იყო მაო ძედუნის მართველობის დროს.

სოფლის მეურნეობაში „სახალხო კომუნების“ უმრავლესობა დაშლილ იქნა, გლეხობა, ძირითადად, ოჯახურ იჯარაზე გადავიდა. რეფორმის მეორე ეტაპზე (1984-1992 წწ.) განხორციელდა გეგმური სისტემის დემონტაჟი და თანდათანობით, ეტაპობრივად საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლა. ეკონომიკურმა პრაგმატიზმმა, რომელიც თავისუფალ ბაზარზე გადასვლითა და საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაციით გამოიხატა, ჩინეთს არნახული ეკონომიკური ზრდა მოუტანა და ის სულ მალე ამ თვალსაზრისით მსოფლიოში ანგარიშგასაწევი ქვეყანა გახდა.

დენისავე ინიციატივით ჩინეთში შეიქმნა განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონები, რომელთა გამო ქვეყანა აშკარად მიმზიდველი გახდა უცხოური კომპანიებისა და ინვესტიციებისათვის.

დენ სიაოპინი გარდაიცვალა 1997 წლის 19 თებერვალს 92 წლის ასაკში. ბედის ირონიით დენი ვერ მოესწრო ჰონკონგზე ჩინეთის სახელმწიფო სუვერენიტეტის აღდგენას, რომლის წინაპირობების შექმნაში ლომის წილი მიუძღვის. ჩინელებმა იგი გამოაცხადეს დიდ მარქსისტად, დიდ პროლეტარ-რევოლუციონერად, სახელმწიფო მოღვაწედ, მთავარსარდლად და დიპლომატად; ჩინეთის კომუნისტური პარტიის, ჩინეთის სახალხო-გამათავისუფლებელი არმიისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ერთ-ერთ მთავარ ხელმძღვანელად; ჩინეთში ეკონომიკური რეფორმებისა და სოციალისტური მოდერნიზაციის უდიდეს არქიტექტორად.

მარგარეტ ტეტჩერი და დენ სიაოპინი

კომპრომისიდან გამარჯვებამდე

ჩინურ-ბრიტანული ერთობლივი დეკლარაციის
ხელმოწერის ცერემონიალი

1984 წლის 19 დეკემბერს ჩინეთის პრემიერ-მინისტრმა ჟაო ნიანმა
და დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრმა მარგარეტ ტეტჩერმა,
საკუთარ მთავრობათა სახელით ხელი მოაწერეს
ჩინურ-ბრიტანულ ერთობლივ დეკლარაციას

გამოყენებული ლიტერატურა და წყაროები

1. , „Modern History of Hong Kong, 1841-1997~, Steve Tsang, I.B.Tauris & Co Ltd, 2004.
2. Hong kong: the road to 1997, Roger Buckley, Cambridge, 1997, Publisher: Cambridge University Press.
3. The fall of Hong kong, Tim Carew, London, 1960.
4. A documentary History of Honk kong, David Faure, Hong kong, 1997.
5. Hong kong 1997, David Bonavia, Hong kong, 1984.
6. Britain's record in Hong kong, Robin McLaren, London Royal Institute of International Affairs, Asia-Pacific Programme, 1997.
7. Hong kong: Today's success, Tomorrow's challenges, Christopher Patten, Government Printer, Hong kong, 1993.
8. Hong kong as global metropolis, David R. Meyer, Cambridge, Cambridge University Press, May 4, 2000.
9. Taiwan, Hong kong and The United states 1945-1992, Nancy B. Tucker, New York, 1994.
10. The downing street years, Margaret Thatcher, London, 1993.
11. The Practice of the 'One Country, Two Systems~ Policy in the Hong Kong Special Administrative Region, Information Office of the State Council The People's Republic of China. Foreign Languages Press, June 2014, Beijing.
12. 'Hong Kong, 1997, The Politics of Transition.~ Enbao Wang, Boulder CO: Lynne Rienner, 1999.
13. 'One Country, How Many Systems?~ The Economist. Vol. 360, No. 8233. August 4, 2001.
14. Хуан Вэньфан. Сянган будет лучше после 97-го года // Мин Бао. Сянган. 1997. 1 января.
15. Хаожань Ли, Цзюньхао Чэн. Основные Законы об особом административном районе являются специальными законами Конституции КНР// Сборник работ конференции «Воспоминания и перспективы Основного Закона». Сянган:

Изд. исследовательский центр «Одно государство, две системы», 2008. С. 398.

16. Sino-British Negotiations and the Sino-British Joint Declaration http://www.basiclaw.gov.hk/en/publications/book/15anniversary_reunification_ch1_2.pdf
17. История региона Гонконг, <http://www.art-offshore.ru/index.pl?act=PRODUCT&id=141>
18. Электронная газета «Чжун Ши». 2001. 6 июля. URL: <http://news.chinatimes.com//>
19. ტიანანმენის ტრაგედიიდან 20 წელი გავიდა <http://www.radiotavisupleba.ge/content/article/1747421.html>
20. გარდაუვალი ცვლილებების პირისპირ <http://www.tabula.ge/story/54759-gardauvali-cvlibebbis-pirispir>
21. http://ru.wikipedia.org/wiki/Дэи_Сяопин
22. <http://genia.ge/?p=13326#more-13326>
23. www.wikipedia.org

იურიდიული აქტები

1. The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China.
2. Sino-British Joint Declaration (Joint Declaration of the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the People's Republic of China on the Question of Hong Kong).

ავტორთა ჩანაფიქრის შესახებ	18
თავი I. ბრძოლა ჰონკონგის გარანტირებული მომავლისათვის	23
1.1 შესავლის მაგიერ	23
1.2 დასასრულის დასაწყისი	24
1.3 მოლაპარაკებათა რაუნდები	29
თავი 2. ფუნდამენტური გადაწყვეტილებები	38
2.1 ჩინეთ-ბრიტანეთის მეკავშირეთა ერთობლივი ჯგუფი	41
2.2 ერთობლივი დეკლარაცია	45
2.3 ჰონკონგის კონსტიტუცია	54
თავი 3. ერთად ყოფნის 17 წელი	71
დასკვნის მაგივრად	78
დანართი 1. დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოს მთავრობისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის ერთობლივი დეკლარაცია ჰონკონგის თაობაზე	80
დანართი 2. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუცია	107
დანართი 3. დენ სიაოპინის ბიოგრაფიული შტრიხები (ტრიუმფი და მარცხი)	153
გამოყენებული ლიტერატურა და წყაროები	160